

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr / /
Rady Miejskiej w Świdnicy
z dnia 2019 r.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Świdnica obejmujący lata 2015 – 2024

*Program współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014 - 2020*

Spis treści

Wstęp	4
1. Rozdział: Analiza gminy na tle Województwa Dolnośląskiego	5
Lokalizacja gminy	5
Demografia	6
Sfera społeczna	8
Sfera gospodarcza.....	14
Sfera środowiskowa.....	17
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	19
Sfera techniczna	24
2. Rozdział: Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych na terenie gminy	27
Wstęp.....	27
Metodologia identyfikacji stanu kryzysowego oraz wyznaczania obszaru rewitalizacji.....	28
Wyniki diagnozy stanu kryzysowego w gminie	33
3. Rozdział: Obszar rewitalizacji	51
Szczególna koncentracja negatywnych zjawisk	51
Istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego.....	52
Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji	53
4. Rozdział: Diagnoza obszaru rewitalizacji	56
Sfera społeczna.....	56
Sfera gospodarcza.....	62
Sfera infrastrukturalna	63
5. Rozdział: Strategia rewitalizacji	67
Wizja.....	67
Cele rewitalizacji i kierunki działań	68
Spójności celów i problemów.....	86
6. Rozdział: Indykatywne ramy finansowe	88
Komplementarność projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	89
7. Rozdział: System realizacji lokalnego programu rewitalizacji	92
Struktura zarządzania	92
Monitoring i ewaluacja.....	94
System wprowadzania modyfikacji LPR.....	99
8. Rozdział: Partycypacja społeczna	101
Spis tabel	108
Spis map	109
Spis diagramów	109
Spis załączników	109

Szanowni Państwo,

*Przystąpiliśmy do realizacji przedsięwzięcia o znaczeniu strategicznym, oddziaływującym bezpośrednio na nasze bieżące funkcjonowanie, ale przede wszystkim mającym wpływ na przyszłość i byt młodego pokolenia świdniczan. Przygotowanie **Lokalnego Programu Rewitalizacji** to pierwszy warunek, umożliwiający pozyskanie funduszy unijnych na wykonanie konkretnych zadań. Konieczność skutecznego, kompleksowego podejścia do projektów rozwoju lokalnego determinuje takie planowanie przedsięwzięć, które są w stanie zintegrować kilka działań równocześnie, tj. rozwiązania umożliwiające wzrost gospodarczy, stworzenie warunków dla wzrostu ład przestrzennego, estetyki przestrzeni publicznych i krajobrazu miejskiego, a także zapewnienie trwałej ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego na terenach zdegradowanych. Jednakże najważniejszym przesłaniem projektów rewitalizacji jest rozwiązywanie problemów społecznych, którego wynikiem będzie spadek bezrobocia, rozwój rynku pracy, poprawa warunków życia i mieszkania, w tym również osób starszych i z niepełnosprawnościami.*

Żywię nadzieję, że wspólnymi siłami będziemy wzmacniać istniejące kierunki rozwoju oraz kreować nowe sprzyjające włączeniu społecznemu, budujące poczucie tożsamości lokalnej i ułatwiające identyfikację mieszkańców z przestrzenią, która staje się na powrót ich „małą ojczyzną”.

Prezydent Miasta

Beata Moskal - Słaniewska

W efekcie przemian społeczno-gospodarczych oraz wieloletnich zaniedbań, w wielu miejscowościach doszło do degradacji tkanki miejskiej (w zakresie zużycia technicznego i zestarzenia funkcjonalnego zarówno infrastruktury jak i zabudowy, zwłaszcza mieszkaniowej) oraz erozji stosunków społecznych i powstania licznych problemów gospodarczych. Na ten stan nakładają się niekorzystne procesy demograficzne i przestrzenne, wśród nich przede wszystkim: niekontrolowane rozpraszanie zabudowy miejskiej, wyludnianie się centrów i spadek liczby mieszkańców miast, dominacja indywidualnego transportu samochodowego w podróżach na obszarach miejskich. Sytuacja ta wymaga zdecydowanego i konsekwentnego przeciwdziałania tym negatywnym zjawiskom.

Odpowiedzią na te wyzwania staje się rewitalizacja – rozumiana, jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania, integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy tego procesu, na podstawie programu rewitalizacji.

Program rewitalizacji – to wieloletni plan działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej lub technicznej zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.¹

Program rewitalizacji powinien w sposób kompleksowy (łączyć sferę społeczną, gospodarczą, infrastrukturalną i środowiskową) i skoordynowany wyprowadzać obszary zdegradowane z zapaści oraz podnieść, jakość życia osób mieszkających i funkcjonujących na nich. Głównym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych (wynikających z programów rewitalizacji) są środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych.

¹ Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

1. Rozdział: Analiza gminy na tle Województwa Dolnośląskiego

Lokalizacja gminy

Gmina Miasta Świdnica leży w południowej części województwa dolnośląskiego w powiecie świdnickim. Miasto położone jest na Równinie Świdnickiej nad rzeką Bystrzycą u podnóża Sudetów oraz Gór Wałbrzyskich. Graniczy bezpośrednio z gminą Jaworzyna Śląska oraz gminą wiejską Świdnica. Obszar gminy wynosi 21,8 km², dzięki czemu znajduje się obecnie na 266 miejscu, wśród 913 polskich miast pod względem obszaru.

W bezpośrednim sąsiedztwie ani na terenie miasta nie występują obszary chronione. Świdnica posiada natomiast wiele terenów zielonych i parków o istotnym znaczeniu dla sfery przestrzenno – funkcjonalnej oraz społecznej.

Mapa 1. Lokalizacja Gminy Miasta Świdnica na tle województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie open street map.

Demografia

W Świdnicy na koniec 2014 r. mieszkało ok. 58,8 tys. mieszkańców. Niestety obserwowanym zjawiskiem jest spadek liczby ludności. W latach 2010 – 2014 liczba ludności w Świdnicy zmniejszyła się z 60 548 do 58 802. W analogicznym okresie liczba ludności na Dolnym Śląsku spadła z 2 917 242 do 2 908 457. Jednak w przypadku Świdnicy powyższe zjawisko powinno budzić szczególny niepokój, gdyż może świadczyć o stopniowej marginalizacji i peryferyzacji miasta.

Tabela 1. Ludność w latach 2010–2014

Gmina	2010	2011	2012	2013	2014	Rok 2010 = 100
Świdnica	60 548	60 213	59 737	59 182	58 802	97,1
Dolny Śląsk	2 917 242	2 916 577	2 914 362	2 909 997	2 908 457	99,7

Źródło: opracowanie na podstawie BDL.

Przyczyn powyższego stanu rzeczy upatrywać należy zarówno w utrzymującym się ujemnym saldzie migracji wewnętrznych, jak i w ujemnym przyroście naturalnym.

W 2014 r., saldo migracji wewnętrznych na 1000 osób w Świdnicy wynosiło (-4,2) osoby. W stosunku do roku 2010 sytuacja w niniejszym zakresie uległa pogorszeniu. Wówczas saldo wyniosło (-3) osoby. Dodatkowo warto podkreślić, iż ujemne saldo migracji wewnętrznych utrzymuje się nieprzerwanie przez cały analizowany okres. W analogicznym okresie saldo migracji wewnętrznych na Dolnym Śląsku było dodatnie (lub zerowe w 2013 r.).

Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych na 1000 osób w latach 2010–2014

Gmina	2010	2011	2012	2013	2014
Świdnica	-3,0	-3,4	-5,3	-5,3	-4,2
Dolny Śląsk	0,5	0,4	0,3	0,0	0,2

Źródło: opracowanie na podstawie BDL.

Niekorzystną sytuację w Świdnicy można częściowo tłumaczyć obserwowanym zjawiskiem „rozlewania się miast” i przenoszeniem się mieszkańców na przyległe tereny wiejskie.

W wyniku niekorzystnych zmian demograficznych w Świdnicy postępuje proces starzenia się społeczeństwa, co może rzutować na przyszłe kierunki inwestycji infrastrukturalnych. Przyjmując, jako symptom tego zjawiska stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym do

ludności w wieku przedprodukcyjnym stwierdzić należy, że sytuacja w mieście uległa znacznemu pogorszeniu. W 2010 r. na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało 115 osób w wieku poprodukcyjnym. W 2014 r. wskaźnik ten wzrósł do 148, - zaznaczyć przy tym należy, iż niniejsza sytuacja jest w Świdnicy gorsza niż w regionie, dodatkowo proces starzenia się społeczeństwa przebiega tutaj szybciej.

Tabela 3. Przemiany potencjału demograficznego

Gmina	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym		Przyrost naturalny na 1000 ludności	
	2010	2014	2010	2014
Świdnica	115,2	148,5	-0,9	-2,6
Dolny Śląsk	97,3	117,4	-0,1	-0,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Jak już wspomniano, na depopulację Świdnicy wpływa także ujemny przyrost naturalny. W 2014 r. wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności wyniósł (-2,6). Istotnym jest, że w stosunku do 2010 r. sytuacja w niniejszym zakresie jeszcze się pogorszyła, wówczas to wskaźnik ten wynosił (-0,9). Wprawdzie ujemny przyrost naturalny występuje również w regionie, niemniej jednak skala tego zjawiska w Świdnicy przybiera większy rozmiar.

Reasumując przedstawione powyżej dane świadczą o starzeniu się społeczności Świdnicy. W dłuższej perspektywie może to prowadzić do powstania luki demograficznej. Wówczas kolejne roczniki osiągające wiek aktywności zawodowej nie będą w stanie zastąpić osób opuszczających rynek pracy. Można także postawić tezę, że młodzi ludzie osiedlają się na przyległych do miasta obszarach wiejskich, w rezultacie w Świdnicy pozostają osoby w wieku poprodukcyjnym i produkcyjnym niemobilnym. W konsekwencji należy spodziewać się narastania problemu związanego z opieką nad ludźmi starszymi i wykluczeniem społecznym.

Sfera społeczna

Fundamentalne znaczenie dla diagnozy sfery społecznej ma analiza funkcjonowania lokalnego rynku pracy. Wadliwe funkcjonowanie tego rynku, może prowadzić do powstania długotrwałego i strukturalnego bezrobocia, a to z kolei prowadzi do ubóstwa i sprzyja wykluczeniu społecznemu.

Wskaźnik bezrobocia mierzony, jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym był w Świdnicy niższy niż na Dolnym Śląsku i w 2014 r. wyniósł 5,4%. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż wskaźnik ten w stosunku do 2010 r. uległ obniżeniu, wówczas wynosił on 6,1%. Powyższe dane świadczą o poprawie i tak relatywnie korzystnej sytuacji na lokalnym rynku pracy. Warto jednak podkreślić, że spadek bezrobocia następuje w Świdnicy wolniej niż w regionie, aczkolwiek nie można wykluczyć, iż jest to efekt niskiej wartości początkowej badanego zjawiska.

Tabela 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Gmina	2010	2011	2012	2013	2014	Rok 2010 = 100	Dolny Śląsk = 100 Rok 2014
Świdnica	6,1	5,6	7,4	6,9	5,4	88,5	81,8
Dolny Śląsk	7,8	7,5	8,3	8,2	6,6	84,6	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Niestety GUS nie publikuje w ujęciu gminnym informacji dotyczących stopy bezrobocia. Można jedynie posłużyć się danymi Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy (DWUP) dotyczącymi powiatu. Wynika z nich, że w powiecie Świdnickim stopa bezrobocia w listopadzie 2015 r. wynosiła 9,1% i kształtowała się powyżej średniej dla województwa (8,5%). Jednak w samym mieście zjawisko to występuje zapewne w mniejszym rozmiarze. Dodatkowo, jak wynika z danych DWUP w przeciągu roku w powiecie świdnickim zanotowano jeden z najwyższych w regionie spadków liczby zarejestrowanych bezrobotnych (o 1 267 osób), co również potwierdza postępującą na rynku pracy normalizację.

Spadkowi bezrobocia towarzyszy wzrost liczby osób pracujących. W 2014 r. w Świdnicy na 1000 ludności pracowało 306 osób, czyli o ok. 22% więcej niż średnio w regionie. Co więcej

w stosunku do 2010 r. sytuacja w niniejszym zakresie poprawiła się. Liczba osób pracujących wzrosła o ponad 9%, a wzrost ten był szybszy niż na Dolnym Śląsku.

Tabela 5. Pracujący na 1000 ludności

Gmina	2010	2011	2012	2013	2014	Rok 2010 = 100	Dolny Śląsk = 100
							Rok 2014
Świdnica	280	284	282	300	306	109,3	121,9
Dolny Śląsk	240	241	239	244	251	104,6	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Poprawa na rynku pracy przełożyła się na zmniejszenie się w latach 2010-2014 sfery ubóstwa. Jednakże z pomocy społecznej w dalszym ciągu korzystało 1 787 gospodarstw domowych, z czego 1 277 znajdowało się poniżej kryterium dochodowego. Na tle województwa liczba gospodarstw najuboższych korzystających z pomocy zmniejsza się w Świdnicy bardzo wolno. W rezultacie w mieście nadal znajduje się grupa gospodarstw domowych, w sposób trwały funkcjonująca poza rynkiem pracy, niekorzystająca ze skutków ożywienia gospodarczego. Wydaje się, że są to gospodarstwa w pierwszej kolejności wymagające rewitalizacji.

Tabela 6. Pomoc społeczna

Gmina		2010	2011	2012	2013	2014	Rok 2010 = 100
Świdnica	Liczba gospodarstw korzystających z pomocy społecznej	2007	1839	1827	1901	1787	89,0
	Poniżej kryterium dochodowego	1302	1194	1240	1357	1277	98,1
Dolny Śląsk	Liczba gospodarstw korzystających z pomocy społecznej	84563	78956	77962	81147	75782	89,6
	Poniżej kryterium dochodowego	58743	55095	58435	60374	55348	94,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Poprawa na rynku pracy sprawiła, że w latach 2010-2014 zmniejszyła się w Świdnicy liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne z 1 455 do 949 (o 35%). Jednocześnie łączna kwota wypłaconych zasiłków rodzinnych spadła z 4 780 tys. zł do 3 383 tys. zł. (o 29%). Wzrosła natomiast o ok. 5,5% kwota wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych, co może być następstwem starzenia się społeczności lokalnej.

Szczegółowe informacje o strukturze i kierunkach pomocy społecznej w Świdnicy zawierają dokumenty Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdnicy (MOPS), takie jak „Program Wspierania Rodziny W Gminie Świdnica na lata 2015-2017” oraz „Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdnicy w 2014 roku”.

Jak wynikało z „Programu Wspierania Rodziny w gminie Świdnica na lata 2015-2017” pod opieką MOPS-u w Świdnicy w 2013 r. znajdowało się 1 959 rodzin. Główną przesłanką korzystania ze świadczeń pomocy społecznej realizowanych przez MOPS było bezrobocie towarzyszące ubóstwu. Przy czym u największej grupy odbiorców przyczyną ubóstwa była sytuacja zdrowotna członków rodziny.

Wsparcie dla rodzin udzielane było przede wszystkim poprzez wypłacanie świadczeń pieniężnych. Najwięcej osób otrzymało:

- Zasiłek rodzinny (2 029 osób);
- Zasiłek z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych (1 197 osób);
- Stypendium szkolne (836 uczniów).

Najmniej osób skorzystało z zasiłku szkolnego (103 uczniów) oraz z dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka (156 osób). Warto także podkreślić, że w ramach pomocy 945 uczniów skorzystało z dożywiania w szkole.

Z kolei ze „Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdnicy w 2014 roku” wynika, że w 2014 r. najwięcej rodzin otrzymało świadczenia z powodu:

- Ubóstwa – 1 398 rodzin;
- Bezrobocia – 1 215 rodzin;
- Długotrwałej lub ciężkiej choroby – 1 031 rodzin.

Najrzadziej powodem otrzymania świadczenia było: sieroctwo (6 rodzin), przemoc w rodzinie (35 rodzin) i trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (45 rodzin).

W ramach pomocy dominowały świadczenia pieniężne. Spośród świadczeń tych, największe wydatki poniesiono na zasiłki celowe i celowe specjalne (zaspakajanie niezbędnej potrzeby bytowej). Na powyższy cel przeznaczono łącznie 1 862 545 zł.

Jak wynika z niniejszego sprawozdania, w Świdnicy utrzymała się tendencja spadkowa w zakresie liczby rodzin, którym przyznano świadczenia (o 3,01% w stosunku do roku poprzedniego). W 2014 r. średnio na rodzinę korzystającą z zasiłków celowych przeznaczono ok. 1 134 zł (o 49 zł więcej niż w roku poprzednim).

W ramach pomocy niematerialnej najwięcej rodzin skorzystało z: ubrania (609 rodzin), posiłku (438 rodzin) oraz usługi opiekuńczej (205 rodzin), dodatkowo 75 osób skierowano do domu pomocy społecznej.

Przejawem wsparcia dla osób zagrożonych ubóstwem jest również budowa mieszkań socjalnych. W latach 2011-2014 liczba mieszkań socjalnych wzrosła w Świdnicy z 487 do 526 (o 8%). Równocześnie, wzrosła także ich łączna powierzchnia użytkowa z 18 845 m² do 20 609 m² (o ponad 9%). W analogicznym okresie na Dolnym Śląsku również nastąpił zarówno wzrost liczby mieszkań socjalnych, jak i ich łącznej powierzchni użytkowej. Z danych GUS wynika, że wzrost ten w województwie dolnośląskim następował szybciej niż w Świdnicy.

Tabela 7. Liczba mieszkań socjalnych oraz ich powierzchnia użytkowa w latach 2011-2014

Gmina		2011	2012	2013	2014	Rok 2011 = 100
Świdnica	Liczba mieszkań	487	504	518	526	108,0
	Powierzchnia użytkowa w m ²	18 845	19 722	20 142	20 609	109,4
Dolny Śląsk	Liczba mieszkań	8 126	8 308	8 732	9 170	112,8
	Powierzchnia użytkowa w m ²	253 191	259 001	270 898	287 796	113,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Ważnego argumentu na potwierdzenie tezy o poprawie sytuacji społeczno-gospodarczej w Świdnicy dostarczają dane dotyczące wysokości zaległości w opłatach za mieszkania w zasobach gminnych. W latach 2011 – 2013 zaległości te zmniejszyły się z 2 683,8 tys. zł do 2 264,4 tys. zł, co istotnie zmniejszyły się również zaległości powyżej trzech miesięcy z 2 246,8 tys. zł do 1 939,1 zł.

Pomimo korzystnych zmian na rynku pracy oraz rozwoju budownictwa socjalnego na terenie Świdnicy nadal występuje zjawisko bezdomności. W noclegowniach, domach i schroniskach

dla bezdomnych w 2014 r. przebywały 104 osoby. Powyższy stan utrzymuje się na zbliżonym poziomie od 2010 r. Wówczas to z pomocy skorzystało 106 bezdomnych.

Współcześnie kluczowe znaczenie dla diagnozy sfery społecznej ma aktywność społeczności lokalnej. Wynika ona z poziomu kapitału społecznego oraz ludzkiego, które to z kolei są jednymi z najważniejszych endogenicznych czynników rozwoju lokalnego i regionalnego. Odzwierciedleniem aktywności społecznej jest m.in. rozwój organizacji pozarządowych, w tym fundacji i stowarzyszeń.

Aktywność społeczna mierzona liczbą organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców była w 2014 r. w Świdnicy niższa niż na Dolnym Śląsku. Wskaźnik nasycenia organizacjami pozarządowymi wynosił wówczas 35, podczas gdy w województwie dolnośląskim 36.

Tabela 8. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Gmina	2010	2014	Rok 2010 = 100	Dolny Śląsk = 100
				Rok 2014
Świdnica	27	35	129,6	97,2
Dolny Śląsk	28	36	128,6	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Jednocześnie dynamika wzrostu tego wskaźnika była w Świdnicy o 1 punkt procentowy wyższa niż w regionie i wynosiła 29,6%. Wzrost nasycenia organizacjami pozarządowymi na obszarze Świdnicy wzmacnia jej potencjał społeczny, a w konsekwencji sprzyja rozwojowi lokalnemu.

Jak już wspomniano aktywność społeczna wynika m.in. z poziomu kapitału ludzkiego, a ten zależy jest, od jakości kształcenia. O jakości kształcenia świadczą m.in. wyniki ze sprawdzianu szóstych klas oraz z egzaminów gimnazjalnych.

W 2015 r. łączny wynik z egzaminu szóstych klas był w Świdnicy wyższy niż średnia w regionie i wyniósł 66,5%. Powyżej średniej wojewódzkiej kształtowały się wyniki z języka polskiego (74,1%) i z języka angielskiego (80,2%). Natomiast z matematyki wynik ten w Świdnicy był niższy i wyniósł 58,6%.

Tabela 9. Wyniki ze sprawdzianu szóstych klas

Gmina	2015
Świdnica	
Razem	66,5
Język polski	74,1
Matematyka	58,6

Język angielski	80,2
Dolny Śląsk	
Razem	66,0
Język polski	72,7
Matematyka	59,0
Język angielski	70,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie OKE Wrocław.

Jednak zaznaczyć należy, że poziom nauczania na terenie Świdnicy jest zróżnicowany. Najlepszy średni wynik ze sprawdzianu osiągnęła społeczna szkoła podstawowa – 79,7%, najstarszy szkoła podstawowa nr 14 – 39,2%. Uczniowie Społecznej Szkoły Podstawowej uzyskali również najwyższe noty z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego. Najlepsze wyniki z poszczególnych przedmiotów uzyskano w Szkole Podstawowej nr 14.

W przypadku egzaminów gimnazjalnych stwierdzić można, iż za wyjątkiem języka angielskiego, wyniki uzyskane w Świdnicy są słabsze od średniej na Dolnym Śląsku. Również w przypadku gimnazjów osiągnięte wyniki są silnie zróżnicowane. Najlepsze rezultaty osiągnęli uczniowie z gimnazjum nr 1 im. Marii Kunic oraz Społecznego Gimnazjum w Świdnicy. Najlepsze wyniki osiągnięto w Zespole Szkół "RZEMIEŚLNIK" w Świdnicy – Gimnazjum "RZEMIEŚLNIK".

Tabela 10. Wyniki z egzaminu gimnazjalnego

Gmina	2015
Świdnica	
Język polski	58,1
Historia i WOS	62,4
Matematyka	45,1
Przedmioty przyrodnicze	48,2
Język angielski (podstawowy)	66,9
Dolny Śląsk	
Język polski	61,2
Historia i WOS	63,2
Matematyka	46,8
Przedmioty przyrodnicze	49,0
Język angielski (podstawowy)	66,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie OKE Wrocław.

Osiągane przez uczniów w Świdnicy wyniki w nauce uzasadniają tezę, że wskazane są działania zmierzające do wzmocnienia systemu edukacji oraz podniesienia poziomu nauczania zarówno w szkołach podstawowych jak i w gimnazjach.

Sfera gospodarcza

Świdnica należy do najważniejszych ośrodków rozwoju gospodarczego w województwie dolnośląskim. Zgodnie z założeniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego Perspektywa 2020 zaliczona została ona do ośrodków wzrostu o znaczeniu sub-regionalnym. Jednocześnie z uwagi na liczbę pracujących w sektorze przemysłowym oraz powierzchnię terenów przemysłowych Świdnicę zaliczono również do głównych ośrodków przemysłowych regionu. Równocześnie z dokumentu niniejszego wynika, że jest ona zlokalizowana w paśmie aktywności gospodarczej Głogów-Polkowice-Lubin-Legnica-Jawor-Strzegom- Wałbrzych-Świdnica-Zespół Dzierżoniowski.

Potencjał gospodarczy miasta tworzą przede wszystkim przedsiębiorstwa sektora prywatnego. W 2014 r. w Świdnicy funkcjonowały łącznie 8 062 podmioty gospodarcze sektora prywatnego, w tym 5 005 przedsiębiorstw osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz 674 spółki prawa handlowego. Na terenie miasta działało również 161 spółek z udziałem kapitału zagranicznego. W porównaniu do 2010 r. nastąpił wzrost zarówno ogólnej liczby podmiotów gospodarczych sektora prywatnego (o ok. 1,4%), jak i spółek prawa handlowego (o 23,4%), w tym także z udziałem kapitału zagranicznego (o 13,4%). Powyższą tendencję zaobserwowano również na Dolnym Śląsku. Zaznaczyć przy tym należy, że wzrost liczby podmiotów gospodarczych, w tym spółek był w Świdnicy wolniejszy niż w regionie.

Tabela 11. Podmioty gospodarcze – sektor prywatny

Gmina	2010	2011	2012	2013	2014	Rok 2010 = 100
Świdnica						
Sektor prywatny ogółem	7947	7927	8047	8127	8062	101,4
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	5237	5152	5148	5144	5005	95,6
Spółki handlowe	546	570	604	650	674	123,4
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	142	150	153	158	161	113,4
Dolny Śląsk						
Sektor prywatny ogółem	316269	312524	321 590	332013	335478	106,1
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	235003	227956	232 065	235474	234473	99,8

Spółki handlowe	24389	25994	28 093	30725	33283	136,5
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	6513	6658	6 910	7173	7468	114,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Równocześnie w analizowanym okresie zmniejszyła się w Świdnicy liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o ok. 4,4%). Wprawdzie na Dolnym Śląsku wskaźnik ten również uległ zmniejszeniu, jednak spadek ten był minimalny (0,2%).

Chociaż Świdnica zaliczana jest do wiodących ośrodków przemysłowych to jednak najwięcej podmiotów gospodarczych w 2014 r. funkcjonowało w sferze usługowej (6 799). W przemyśle i budownictwie działały 1 594 podmioty. Najmniej ich, co wydaje się oczywistym funkcjonowało w sektorze rolnym. Powyższa sytuacja wynika z serwicyzacji gospodarki, która nasiliła się po 1989 r. i przejawiała się przejściem od przemysłu do usług. Należy jednak podkreślić, iż podejście niniejsze zostało zakwestionowane w czasie ostatniego kryzysu. W rezultacie coraz większy nacisk kładziony jest na reindustrializację, co znalazło odzwierciedlenie również w znowelizowanej Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 r.

Tabela 12. Podmioty według sektorów

Gmina	2010	2011	2012	2013	2014	Rok 2010 = 100
Świdnica						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	58	60	55	52	45	77,6
Przemysł i budownictwo	1595	1578	1609	1628	1594	99,9
Pozostała działalność	6623	6598	6713	6765	6739	101,7
Dolny Śląsk						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	6599	6506	6344	6132	4890	74,1

Przemysł i budownictwo	66476	65483	67234	68540	68851	103,6
Pozostała działalność	258172	255636	263350	272889	277380	107,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Chociaż pod względem liczebności dominują podmioty działające w sferze usług, to jednak Świdnica dysponuje korzystniejszą niż region strukturą gospodarczą. W 2014 r. w przemyśle i budownictwie funkcjonowało 23,6% ogółu podmiotów, podczas gdy na Dolnym Śląsku wskaźnik ten wynosił 19,6%. Większy udział sektora przemysłowego w gospodarce sprawia, iż jest ona mniej podatna na okresowe wahania koniunktury.

W stosunku do 2010 r. widoczny jest w Świdnicy spadek liczby podmiotów związanych z rolnictwem i nieznaczny wzrost liczby przedsiębiorstw w usługach. W przemyśle i budownictwie widoczna jest stabilizacja. W analogicznym okresie w województwie dolnośląskim zauważyć można wzrost liczby podmiotów funkcjonujących w przemyśle, co może wynikać z ponownej industrializacji regionu.

Analizując sferę gospodarczą należy uwzględnić nie tylko bezwzględną liczbę zarejestrowanych przedsiębiorstw, ale również przedsiębiorczość mieszkańców mierzona liczbą podmiotów na 10 tys. mieszkańców. Dla Świdnicy wskaźnik ten wynosił w 2014 r. 1 425 i był wyższy od średniej dla Dolnego Śląska (1 207). Należy jednak zauważyć, że w latach 2010 – 2014 wskaźnik ten rósł w Świdnicy wolniej niż w regionie, co relatywnie pogorszyło jej sytuację na tle województwa dolnośląskiego.

Tabela 13. Podmioty wpisane do rejestru regon na 10 tys. mieszkańców

Gmina	2010	2014	Dynamika	Dolny Śląsk = 100
			Rok 2010 = 100	rok 2014
Świdnica	1367	1425	104,2	118,1
Dolny Śląsk	1135	1207	106,3	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Na potencjał gospodarczy Świdnicy wpływa również instytucjonalne wsparcie biznesu. Szczególną rolę odgrywają instytucje otoczenia biznesu (IOB). Instytucje te pełnią ważną funkcję, gdyż wspierając innowacyjność i przedsiębiorczość przyczyniają się do rozwoju jednostki terytorialnej. Na obszarze Świdnicy funkcjonują m.in.: Świdnicki Park Przemysłowy,

Sudeckie Stowarzyszenie Inicjatyw Gospodarczych, Sudecka Izba Przemysłowo-Handlowa, Stowarzyszenie Przedsiębiorców i Kupców Świdnickich, Stowarzyszenie Unia Przedsiębiorców Dolnego Śląska oraz Cech Rzemiosł Różnych i Małej Przedsiębiorczości.

Szczególną rolę w rozwoju Świdnicy odgrywa świdnicka podstrefa wałbrzyskiej specjalnej strefy ekonomicznej INVEST-PARK. W podstrefie tej funkcjonują firmy z branży AGD, chemicznej, elektronicznej i przetwórstwa tworzyw sztucznych. Jak wynika z dostępnych danych² powierzchnia świdnickiej podstrefy wynosi 159,80 ha i składa się z trzech kompleksów w obszarach: Fabryczna, Zawiszów oraz Jagodnik. Na terenie strefy działalność gospodarczą prowadzi (lub jest w trakcie realizacji inwestycji) 15 inwestorów polskich i zagranicznych. Według stanu na koniec 2014 r. w firmach zlokalizowanych w podstrefie zatrudnionych było 2 689 pracowników.

Potencjał gospodarczy Świdnicy wzmacniają również tereny inwestycyjne na obszarach określonych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, jako „Regionalne strefy rozwoju przedsiębiorczości Województwa Dolnośląskiego”.

Sfera środowiskowa

Ważną kwestią dotyczącą środowiska naturalnego jest problem gospodarki odpadami. Świdnica podzielona jest na trzy sektory gospodarowania odpadami komunalnymi, a przy ul. Metalowców 4 zlokalizowany został Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

W Świdnicy liczba zbieranych odpadów zmieszanych przypadających na mieszkańca zarówno ogółem, jak i wytwarzanych przez gospodarstwa domowe w latach 2010-2014 uległa wyraźnemu zmniejszeniu. W rezultacie w 2014 r. na mieszkańca przypadało 246 kg odpadów zmieszanych, czyli o ok. 30% mniej niż cztery lata wcześniej. Zaznaczyć również należy, że w Świdnicy odnotowano szybszy niż w regionie spadek generowania odpadów zmieszanych. Powyższe, świadczyć może o skutecznie prowadzonej w mieście polityce selektywnej zbiórki odpadów.

² <http://um.swidnica.pl/pages/biznes/inwestorzy.php>

Tabela 14. Odpady zmieszane zbierane w ciągu roku

Gmina	2010	2011	2012	2013	2014	2010=100
Świdnica						
Odpady zmieszane ogółem na mieszkańca	348,0	338,3	302,1	234,1	246,1	70,7
Odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	276,7	256,7	215,7	150,4	164,3	59,4
Dziki wysypiska istniejące	0	0	0	0	1	-
Dziki wysypiska zlikwidowane	37	41	10	6	7	-
Dolny Śląsk						
Odpady zmieszane ogółem na mieszkańca	316,7	291,3	284,3	261,1	269,0	85,0
Odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	219,4	223,6	213,6	195,1	207,7	94,7
Dziki wysypiska istniejące	331	326	301	276	262	-
Dziki wysypiska zlikwidowane	456	414	382	513	487	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Pomimo prowadzonej polityki w zakresie gospodarowania odpadami, nadal na obszarze miasta funkcjonuje dziki wysypisko śmieci. Jednocześnie skala dotychczas zlikwidowanych wysypisk (w ciągu każdego roku) świadczy o niskiej świadomości ekologicznej części mieszkańców miasta.

Stan środowiska naturalnego w dużej mierze zależy od sprawnie funkcjonującego na danym obszarze systemu grzewczego. Na terenie Świdnicy system ten w znaczącym stopniu oparty jest na spalaniu paliw stałych, a w dalszej kolejności gazu ziemnego i paliw ciekłych (olej, LPG). W Świdnicy za wytwarzanie, przesyłanie i dystrybucję ciepła odpowiada przede wszystkim Miejski Zakład Energetyki Ciepłej w Świdnicy sp. z o.o. (MZEC).

Na przestrzeni lat system ciepłowniczy w Świdnicy uległ istotnym zmianom, zwłaszcza w wyniku likwidacji kotłowni „Zarzecze”. Zlikwidowana ciepłownia wyposażona była w 3 kotły wodne, które to cechowały się stosunkowo niską sprawnością wytwarzania energii cieplnej na poziomie ok. 70%. W celu zabezpieczenia dostaw ciepła w rejony zasilane z ciepłowni „Zarzecze” wybudowano magistralną sieć ciepłowniczą łączącą dwa wcześniej

rozdzielone systemy. Aktualnie największą moc wytwórczą posiada kotłownia centralna zlokalizowana przy ul. Pogodnej 1. Ponadto przedsiębiorstwo eksploatuje dwie mniejsze kotłownie gazowe zlokalizowane w centralnej części miasta i pracujące na wydzielone wyspowe systemy grzewcze.

Jak wynika z dostępnych informacji za pomocą scentralizowanych systemów ciepła sieciowego ogrzewanych jest obecnie ok. 30% powierzchni użytkowej budynków mieszkalnych. Główną grupą odbiorców ciepła z systemu ciepłowniczego są budynki mieszkalne, które stanowią ok. 81% całkowitego rynku sprzedaży ciepła sieciowego. Budynki użyteczności publicznej stanowią ok. 8% rynku ciepła sieciowego, a pozostali odbiorcy ok. 11%.

Nadal jednak ok. 20% powierzchni użytkowej mieszkań ogrzewane jest przy wykorzystaniu pieców, głównie kaflowych, które to charakteryzują się niską sprawnością energetyczną. Stan ten stanowi istotny problem w skali miasta, zarówno pod względem energetycznym, jak i ekologicznym. Część tych pieców służy również, jako ogrzewanie akumulacyjne zasilane energią elektryczną (zabudowano grzałki elektryczne), niemniej jednak większość z nich w dalszym ciągu jest przyczyną obniżenia, jakości powietrza w mieście w okresie grzewczym³.

W rezultacie w Świdnicy występuje problemem stężenia pyłu zawieszonego PM10. Przekroczenia dopuszczalnej normy średniodobowej pyłu PM10 zarejestrowano na świdnickim rynku (przez 74 dni).

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Kluczowe znaczenie dla funkcjonowania gminy ma jej wyposażenie w infrastrukturę społeczną i techniczną. Stan niniejszej infrastruktury wpływa zarówno na poziom życia mieszkańców, jak i poziom rozwoju gospodarczego jednostki terytorialnej.

W pierwszej kolejności należy dokonać analizy dostępności miejsc w żłobkach i w klubach dziecięcych, gdyż w sposób bezpośredni wpływa ona na sytuację na rynku pracy, a zwłaszcza aktywność zawodową kobiet. Jak wynika z danych GUS w 2014 r. w Świdnicy funkcjonowały trzy żłobki (w tym jeden podległy JST) i dwa kluby dziecięce dysponujące łącznie 138 miejscami. Z dostępnych informacji wynika, iż w 2014 r. wszystkie miejsca w powyższych placówkach były wykorzystane.

³ Plan gospodarki niskoemisyjnej na terenie Gminy Miasto Świdnica, <http://um.swidnica.pl>, s.40.

Tabela 15. Dostępność do opieki nad dziećmi do lat trzech w 2012 i 2014 roku

Gmina	2012	2014
Świdnica		
Liczba	2	5
Miejsca	100	138
Liczba dzieci	95	138
Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	6,4	9,8
Dolny Śląsk		
Liczba	89	210
Miejsca	5844	8576
Liczba dzieci	5635	7975
Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	6,6 9,7*	10,0 13,7*

* w miastach

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Odsetek dzieci objętych opieką w żłobku wynosił w 2014 r. 9,8%. Powyższe dane dobitnie świadczą o deficycie miejsc w tego rodzaju placówkach w mieście. Warto także zwrócić uwagę na fakt, iż odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach kształtuje się w Świdnicy poniżej średniej regionalnej.

Potencjał społeczny i gospodarczy obszaru buduje się m.in. poprzez przełamywanie barier w zakresie dostępu do edukacji, i to już od okresu przedszkolnego. Dostęp do przedszkoli umożliwia podjęcie zatrudnienia przez oboje rodziców, a tym samym może przyczyniać się do ograniczenia sfery ubóstwa. W 2014 r. w Świdnicy funkcjonowało 18 przedszkoli, które dysponowały łącznie 1 771 miejscami. W stosunku do 2010 r. liczba przedszkoli zwiększyła się o 5 (38,5%), a liczba miejsc o 298 (20,2%). Jednocześnie liczba dzieci korzystających z opieki przedszkolnej wzrosła z 1 391 do 1 620 (16,5%).

Tabela 16. Infrastruktura przedszkolna

Gmina	2010	2014	Rok 2010 = 100
Świdnica			
Liczba przedszkoli	13	18	138,5
Miejsca	1473	1771	120,2

Liczba dzieci	1391	1620	116,5
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. Dzieci w wieku 3-5 lat	792	945	119,3
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,07	0,90	84,1
Dolny Śląsk			
Liczba przedszkoli	543	690	127,1
Miejsca	59890	75112	125,4
Liczba dzieci	59010	68927	116,8
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. Dzieci w wieku 3-5 lat	630	800	130,0
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,31	1,11	84,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

W rezultacie wskaźnik liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat wzrósł w latach 2010-2014 o 19,3% z 792 do 945. W 2014 r. wskaźnik ten był wyższy niż średnia dla Dolnego Śląska, która wynosiła 800.

W wyniku powyższych działań w 2014 r. na jedno miejsce w przedszkolu przypadło w Świdnicy 0,9 dziecka, natomiast w regionie 1,11 dziecka.

Jednak pamiętać należy, że rozwój ten dokonał się w oparciu o przedszkola prywatne. Liczba przedszkoli gminnych, jak również oferowanych w nich miejsc pozostała od 2010 r. na niezmiennym poziomie i wynosiła odpowiedni 7 i 825. W konsekwencji w Świdnicy może nadal istnieć problem z dostępnością do przedszkoli, zwłaszcza wśród grup najsłabszych ekonomicznie, których nie stać na uiszczanie wyższych opłat za pobyt w przedszkolu. Sytuacja taka może prowadzić do narastania nierówności społecznych, a tym samym sprzyjać wykluczeniu społecznemu.

Fundamentalne znaczenie dla analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej ma dostęp gospodarstw domowych do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej. Na przestrzeni lat 2010–

2014 odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci wodociągowej pozostał w Świdnicy na zbliżonym poziomie. W 2014 r. wynosił on 98,7%. natomiast zwiększyła się nieznacznie dostępność do sieci kanalizacyjnej. W 2014 r. 91,9% gospodarstw domowych miało do niej dostęp. Jednocześnie zmniejszył się odsetek gospodarstw domowych korzystających z gazu (94,4%).

Warto zaznaczyć, że wszystkie podstawowe wskaźniki dostępności do omawianych mediów kształtowały się powyżej średniej dla miast w regionie.

Tabela 17. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej

Gmina	2010	2014	2010 = 100
Świdnica			
Wodociągi	98,6	98,7	100,1
Kanalizacja	91,6	91,9	100,3
Gaz	95,0	94,4	99,4
Dolny Śląsk (miasta)			
Wodociągi	96,7	97,5	100,8
Kanalizacja	85,5	90,0	105,3
Gaz	84,6	82,4	97,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

O stanie infrastruktury komunalnej świadczy również stopień wyposażenia mieszkań w instalacje. Jak wynika z dostępnych danych odsetek mieszkań wyposażonych w wodociąg, łazienkę i centralne ogrzewanie na przestrzeni lat 2010-2014 nie uległ znaczącej zmianie. Najwięcej mieszkań posiadało dostęp do wodociągu (99,1%) i łazienki (92,4%). Najmniej do centralnego ogrzewania (76%). Niższa dostępność do centralnego ogrzewania pociąga za sobą negatywne skutki. Mieszkania te ogrzewane są za pomocą tradycyjnych źródeł ciepła (węgiel), co w połączeniu z niską efektywnością energetyczną budynków przyczynia się do zjawiska niskiej emisji w mieście.

Tabela 18. Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje

Gmina		2010	2011	2012	2013	2014
Świdnica	Wodociąg	99,1	99,1	99,1	99,1	99,1
	Łazienka	92,2	92,3	92,3	92,3	92,4

	Centralne ogrzewanie	75,5	75,6	75,8	75,8	76,0
Dolny Śląsk (miasta)	Wodociąg	99,4	99,4	99,4	99,4	99,4
	Łazienka	93,6	93,7	93,8	93,9	93,9
	Centralne ogrzewanie	82,0	82,2	82,4	82,7	82,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Na uwagę zasługuje fakt, że wszystkie powyższe wskaźniki kształtowały się w Świdnicy poniżej średniej dla miast na Dolnym Śląsku.

Kluczowe znaczenie dla sytuacji Świdnicy ma rozwój infrastruktury drogowej. Niestety GUS nie publikuje informacji dotyczących infrastruktury drogowej w ujęciu gminnym. Punktem odniesienia może być jedynie sytuacja w powiecie świdnickim. W latach 2010–2014 łączna długość dróg gminnych o twardej nawierzchni wzrosła w powiecie świdnickim z 321,9 do 368,8 km, w tym dróg o nawierzchni ulepszonej z 285,2 do 330,0 km. W analogicznym okresie zmniejszyła się długość dróg powiatowych z 386,8 km do 382,4 km.

O dostępności komunikacyjnej obszaru decydują także ścieżki rowerowe. Rozwój ścieżek rowerowych nie tylko poprawia stan środowiska naturalnego (poprzez ograniczanie niskiej emisji), ale również służy promocji turystyki i rekreacji. Dodatkowo ścieżki rowerowe zwiększają mobilność mieszkańców i umożliwiają nawiązywanie kontaktów pomiędzy mieszkańcami poszczególnych miejscowości, bez konieczności posiadania samochodu. Jak wynika z danych GUS długość ścieżek rowerowych w latach 2010-2014 wzrosła w Świdnicy z 13,9 km do 14,6 km. W rezultacie na 10 tys. mieszkańców przypada 2,5 km ścieżki rowerowej.

O sytuacji w mieście decyduje również stan transportu publicznego. Transport publiczny na terenie Świdnicy zapewnia Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne sp. z o.o. W ramach świdnickiej komunikacji miejskiej funkcjonuje 13 linii autobusowych, obsługujących także połączenia podmiejskie (na mocy stosownych porozumień międzygminnych z gminą Marcinowice oraz z gminą wiejską Świdnica). Najwięcej kursów wykonują: linia 6: 113 kursów, linia 7: 64 kursy, linia 8: 50 kursów, linia 50: 27 kursów, linia 52: 29 kursów.

Łączna długość tras obsługiwanych przez MPK sp. z o.o. w obrębie granic Świdnicy wynosi 48 km.

W zakresie połączeń podmiejskich działają linie komunikacyjne ze Świdnicy do gmin: Marcinowice (linia 41 do Kątek oraz linia 43 do Marcinowic przez Panków) oraz Świdnica (linia 4 do Pszenna, linia 10 do Pogorzały, linia 12 do Wieruszowa, linia 30 do Lubachowa, linia 60 do Lutomi Górnej).

Z rozwojem infrastruktury drogowej wiąże się nierozzerwanie rozwój i modernizacja oświetlenia ulicznego. Na terenie Świdnicy zainstalowanych jest łącznie ok. 3 611 opraw na wszystkich typach dróg. Łączna moc opraw to ok. 428 kW, co daje średnią moc na punkt oświetleniowy na poziomie 119 W. Z informacji Urzędu Miasta wynika, że w większości oprawy oświetleniowe zostały zmodernizowane (wymieniono około 3 480 opraw).

Niestety efekt w postaci redukcji mocy starych źródeł światła, nie przekłada się na proporcjonalne zmniejszenie zużycia energii elektrycznej w mieście na cele oświetleniowe. Wynika to z faktu, iż modernizacjom dróg towarzyszy uzupełnianie punktów oświetleniowych. Równocześnie budowane są nowe odcinki drogowe. W konsekwencji uzyskane oszczędności energii elektrycznej, kompensowane są przyrostami zużycia energii w nowych punktach oświetleniowych.

Sfera techniczna

W latach 2010–2014 w Świdnicy nastąpił wzrost zasobów mieszkaniowych o ok. 2% z 23 405 do 23 920 mieszkań. Wzrost ten następował jednak wolniej niż w całym województwie, w którym to wskaźnik wzrostu osiągnął wartość 4,7%. Wolniejszy niż w regionie przyrost zasobów mieszkaniowych w Świdnicy prowadzi do wniosku, iż trzon zasobów mieszkaniowych nadal stanowią mieszkania znajdujące się w obiektach budowanych z wykorzystaniem starych technologii, a to rodzi potrzebę ich modernizacji i dostosowania do obowiązujących standardów.

Tabela 19. Zasoby mieszkaniowe

Gmina		2010	2011	2012	2013	2014	Rok 2010 = 100
Świdnica	Mieszkania ogółem	23 405	23 506	23 674	23 709	23 920	102,2
	Mieszkania na 1000 mieszkańców	386,6	390,4	396,3	400,6	406,8	105,2
	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania	62,5	62,6	62,6	62,6	62,7	100,3
Dolny Śląsk	Mieszkania ogółem	1072704	1082116	1095568	1110600	1123386	104,7
	Mieszkania na 1000 mieszkańców	367,7	371,0	375,9	381,6	386,2	105,0
	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania	71,5	71,7	71,9	72,0	72,2	101,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

W analizowanym okresie w Świdnicy wzrosła również nieznacznie powierzchnia użytkowa mieszkań. W 2014 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 62,7 m² i była niższa niż w województwie (72,2 m²).

Analizując zasoby mieszkaniowe warto podkreślić, że w Świdnicy w 2014r. na 1000 mieszkańców przypadało ok. 407 mieszkań. Dla porównania na Dolnym Śląsku wskaźnik ten wynosił 386. Można, więc stwierdzić, iż dostępność zasobów mieszkaniowych w Świdnicy przedstawia się relatywnie dobrze.

Pogłębionej analizy zasobów mieszkaniowych w Świdnicy można dokonać na podstawie „Planu gospodarki niskoemisyjnej na terenie Gminy Miasto Świdnica”. Jak wynika z niniejszego dokumentu na terenie Świdnicy można wyróżnić zabudowę jednorodziną i wielorodzinną, przy czym zarówno pod względem liczby mieszkań, jak i ich powierzchni

użytkowej, przeważa zdecydowanie zabudowa wielorodzinna (stanowi ona ok. 90,1% wszystkich mieszkań w mieście).⁴ Jednak powierzchnia mieszkań w budynkach wielorodzinnych stanowi tylko ok. 79,9% udziału łącznej powierzchni wszystkich mieszkań znajdujących się w mieście.

Należy podkreślić, że wśród budynków wielorodzinnych znaczny udział stanowią budynki wybudowane w okresie do 1945 r.⁵ budynki te cechuje niska izolacyjność cieplna i częsty brak wewnętrznej centralnej, czy też etażowej instalacji grzewczej. Warto podkreślić również, że budynki te w przeważającej mierze są własnością lub współwłasnością gminy, wspólnot mieszkaniowych, a rzadziej osób fizycznych lub prawnych.

Analizując wiek zasobów mieszkaniowych, można stwierdzić, iż w strukturze tych zasobów dominują budynki mieszkalne wzniesione przed 1944 r. (43,3%) oraz pomiędzy 1945 a 1989 (35,7%), co za tym idzie zastosowane do budowy technologie odbiegają pod względem cieplnym od obecnie obowiązujących standardów.

Reasumując stwierdzić, można, że nadal istotny udział w strukturze stanowią budynki charakteryzujące się złym stanem technicznym oraz niskim stopniem termomodernizacji, a częściowo brakiem instalacji centralnego ogrzewania (ogrzewanie piecowe). Przy czym uznać można, że niniejsza sytuacja nie odbiega znacznie od sytuacji w innych gminach miejskich województwa.

Warto jednak podkreślić, iż prowadzone są działania zmierzające do poprawy istniejącej sytuacji. W rezultacie podjętych działań w budynkach wielorodzinnych w 75% obiektów wymieniona została stolarka okienna i drzwiowa, a ok. 20% budynków posiada ocieplone stropy nad ostatnią kondygnacją, lub dachy (stropodachy). Dodatkowo ok. 15% budynków posiada ocieplone ściany zewnętrzne.

Rekapitulując podkreślić należy, że konieczna jest intensyfikacja działań zmierzających do gruntownej modernizacji istniejących zasobów mieszkaniowych.

⁴ Plan gospodarki niskoemisyjnej na terenie Gminy Miasto Świdnica, <http://um.swidnica.pl>, s.37.

⁵ Tamże, s. 37

2. Rozdział: Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych na terenie gminy

Wstęp

Działania rewitalizacyjne w Polsce mogą być realizowane na podstawie ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. oraz wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020 z dnia 3 lipca 2015 r. (wytyczne MIR). Ponadto zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Rozwoju (pismo DPM.IV.0212.1.2016.ML.1 NK 144212/16) gmina jest uprawniona do uchwalenia programu rewitalizacji na podstawie ustawy o samorządzie gminnym z zastosowaniem wytycznych MIR. Tę ostatnią z wyżej wymienionych podstaw prawnych przygotowania Programu Rewitalizacji (PR) wybrała gmina miasto Świdnica. Znalazło to odzwierciedlenie w uchwale nr X/91/15 Rady Miejskiej w Świdnicy z dnia 28 sierpnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Świdnica oraz w uchwale nr XIX/203/16 Rady Miejskiej w Świdnicy z dnia 29 kwietnia 2016 r. zmieniającej nazwę programu z Gminnego na Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Świdnica, obejmujący lata 2015-2024.⁶

Decyzja rady miejskiej w Świdnicy skutkuje procedurą przygotowania programu, szczególnie w zakresie metodologii identyfikacji obszaru zdegradowanego, na którym występują zjawiska kryzysowe oraz wyznaczenia obszaru rewitalizacji. W związku z powyższym przyjęto, że:

1. **Sfera.** Jest to zbiór obszarów problemowych dotyczących zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno – funkcjonalnych oraz technicznych.
2. **Obszary problemowe.** Występujące w ramach sfer zjawiska problemowe:
 - a. Sfera społeczna: bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym
 - b. Sfera gospodarcza: niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw
 - c. Sfera środowiskowa: przekroczenia standardów, jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska

⁶ Uchwała NR XIX/203/16 Rady Miejskiej w Świdnicy z dnia 29 kwietnia 2016 r. zmieniająca uchwałę w sprawie opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Świdnica została podjęta w związku ze stanowiskiem Ministerstwa Rozwoju w kwestii nazewnictwa programów rewitalizacji realizowanych w oparciu o ustawę o samorządzie gminnym, które określa, iż nazwa GPR jest adekwatna tylko dla programów realizowanych w oparciu o Ustawę o rewitalizacji.

- d. Sfera przestrzenno – funkcjonalna: niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej, jakości, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficyt lub niska, jakość terenów publicznych
 - e. Sfera techniczna: degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska
3. **Stanem kryzysowy.** Sytuacja, w której występuje koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej współwystępująca wraz z negatywnymi zjawiskami, w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.
4. **Obszar zdegradowany.** Teren w gminie, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.
5. **Obszar rewitalizacji.** Teren w gminie obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się:
- a. Szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (dot. obszarów problemowych),
 - b. Istotnym znaczeniem dla rozwoju lokalnego gminy w zakresie rewitalizacji,
 - c. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż **20%** powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż **30%** mieszkańców całej gminy.

Metodologia identyfikacji stanu kryzysowego oraz wyznaczenia obszaru rewitalizacji.

Identyfikacja stanu kryzysowego w gminie polegała na analizie poszczególnych obszarów problemowych z wykorzystaniem charakterystycznych dla nich mierników rozwoju. Ustalenie mierników odbyło się na podstawie propozycji przedstawionej przez firmę doradczą przygotowującą LPR.

W celu uzgodnienia metodologii pracy związanej z gromadzeniem danych w dniu 26-10-2015r. zorganizowano spotkanie, w którym uczestniczyli przedstawiciele instytucji zaangażowanych w gromadzenie danych niezbędnych do przeprowadzenia analizy sytuacji w gminie. W trakcie spotkania omówiono zaproponowane do analizy mierniki rozwoju i poddano je dyskusji. W wyniku zgłoszonych uwag ustalono ostateczną listę 104 mierników w ramach 17 obszarów problemowych. Poniżej w tabeli przedstawiono przykłady mierników ⁷ w każdym z obszarów problemowych.

Tabela 20. Lista przykładowych mierników wykorzystywanych w celu identyfikacji występowania stanu kryzysowego w gminie.

Lp.	Obszar problemowy	Miernik rozwoju	Źródło informacji
1	Bezrobocie	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy (PUP)
2	Ubóstwo	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej
3	Przestępczość	Liczba wykroczeń społecznie uciążliwych	Policja Straż Miejska
4	Niski poziom edukacji	Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów niepromowanych do kolejnej klasy	Szkoły
5	Niski poziom kapitału społecznego	Liczba NGO's realizujących zadania zlecone przez gminę	Urząd Miasta/Gminy
6	Niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	Liczba osób uczestniczących w bezpłatnych oraz płatnych zajęciach organizowanych przez samorządowe instytucje kultury	Urząd Miasta/Gminy Instytucje Kultury
7	Niski stopień przedsiębiorczości	Liczba podmiotów gospodarczych płacących podatek dochodowy (PIT + CIT)	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Statystyczny • Urząd Skarbowy
8	Słaba kondycja ekonomiczna przedsiębiorstw	Liczba podmiotów gospodarczych, które zgłosiły zakończenie działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Statystyczny • Urząd Miasta/Gminy
9	Przekroczenie standardów jakości środowiska	Występowanie obszarów wymagających rekultywacji	Urząd Miasta/Gminy

⁷ Pełna lista mierników jest załącznikiem do dokumentu.

10	Obecność odpadów stanowiących zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi, stanu środowiska.	Liczba obiektów budowlanych pokrytych/izolowanych azbestem	Urząd Miasta/Gminy
11	Niewystarczające wyposażenie w Infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny	Dostęp do placów zabaw	<ul style="list-style-type: none"> • Zakłady Usług Komunalnych • Urząd Miasta/Gminy (PGN)
12	Brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	Urząd Miasta/Gminy
13	Niski poziom obsługi komunikacyjnej	Liczba połączeń z przystanków komunikacji zbiorowej w promieniu 1000 m od ulicy w mieście lub występowanie przystanku komunikacji zbiorowej w miejscowości (wieś)	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta/Gminy • Starostwo Powiatowe Operatorzy Samochodowego Transportu Zbiorowego
14	Niedobór lub niska jakość terenów publicznych	Liczba publicznych miejsc parkingowych	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta/Gminy
15	Degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym	Liczba wydanych nakazów rozbiórki obiektów budowlanych z powodu złego stanu technicznego	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowy Nadzór Budowlany
16	Degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym	Liczba osób, którym obniżono wysokość podatku od nieruchomości z uwagi na zły stan techniczny obiektu budowlanego	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta/Gminy Jednostki
17	Niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z	Dostęp do sieci ciepłowniczych	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta/Gminy • (PGN) • Zakład Ciepłowniczy

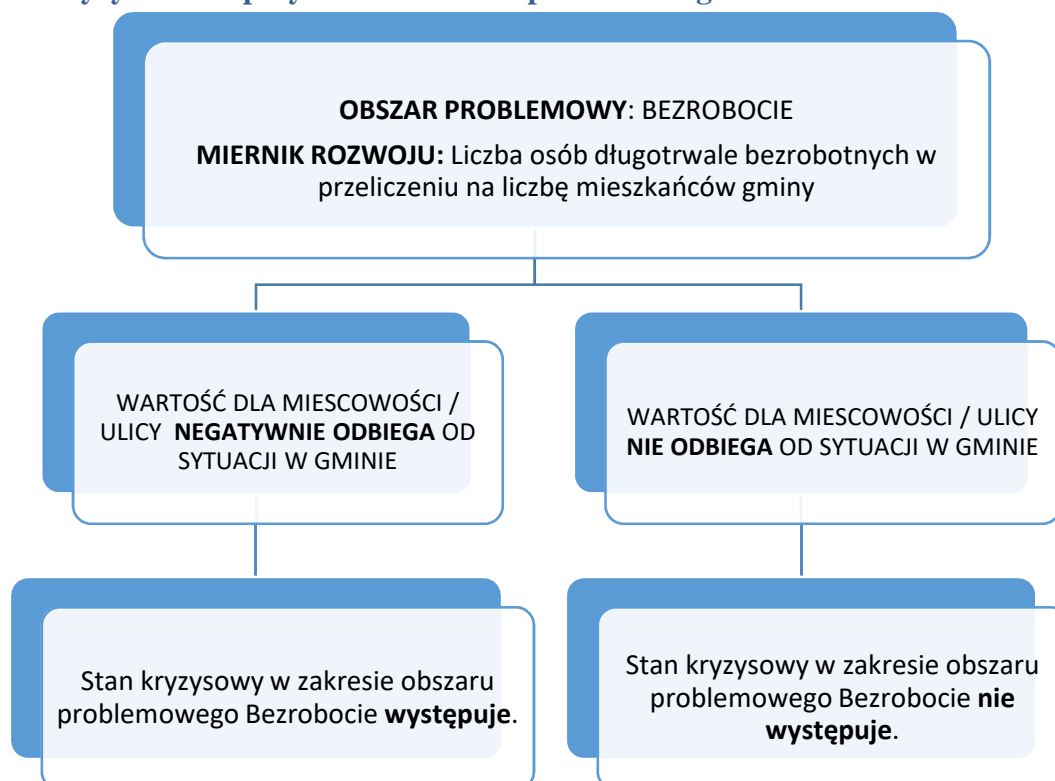
	<p>obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska</p>		
--	---	--	--

Źródło: opracowanie własne

Kolejnym etapem gromadzenia danych było wystąpienie do podmiotów dysponujących informacjami z wnioskiem o ich udostępnienie w szczególności do poziomu ulicy (dane za okres 2012 – 2014).

Po uzyskaniu wartości mierników przystąpiono do ich analizy i identyfikacji obszarów kryzysowych. Przyjęto założenie, że do dalszych prac kwalifikują się co do zasady te ulice, w których stwierdzono, że wartości mierników rozwoju odbiegają w sposób negatywny od wartości charakterystycznych dla całego obszaru gminy⁸. Najczęściej wykorzystywaną wartością charakterystyczną dla gminy była wartość miernika w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy porównywana z wartością w przeliczeniu na jednego mieszkańca ulicy.

Diagram 1. Metodologia identyfikacji miejscowości / ulic, na których występują zjawiska kryzysowe na przykładzie obszaru problemowego bezrobocie.

Źródło: opracowanie własne

⁸ Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020. Rozdział 3, pkt 2. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 3 lipiec 2015 r.

Stanowiło to podstawę do dalszej identyfikacji obszarów zdegradowanych. W tym celu wykorzystano narzędzie w postaci matrycy obszaru zdegradowanego identyfikującej występowanie stanu kryzysowego, przygotowanej dla każdej Sfery. Matryca prezentuje informacje o występowaniu sytuacji kryzysowej z dokładnością do ulicy. Przyjęto założenie, że jeżeli co najmniej jeden miernik rozwoju na ulicy odbiega negatywnie od wartości charakterystycznej dla całej gminy to na tym terenie występuje negatywne zjawisko w zakresie danego obszaru problemowego. Poniżej przedstawiono wycinek przykładowej matrycy dla Sfery społecznej.

Tabela 21. Przykładowa matryca obszarów problemowych

Obszar problemowy			Bezrobocie ⁹		Ubóstwo	
Wskaźniki			Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Liczba osób długotrwale bezrobotnych z wykształceniem podstawowym	Korzystający z pomocy społecznej	Świadczenia pomocy społecznej
L.P.	Miejscowość	Ulica				
1.	Miejscowość	Ulica	1	0	0	0
2.	Miejscowość	Ulica	0	0	0	0
3.	Miejscowość	Ulica	0	1	1	1
4.	Miejscowość	Ulica	0	0	0	0
5.	Miejscowość	Ulica	0	1	1	0
6.	Miejscowość	Ulica	0	0	0	0
7.	Miejscowość	Ulica	1	0	0	0
8.	Miejscowość	Ulica	1	1	0	0

Źródło: opracowanie własne

Uznając kryteria z wytycznych MIR, jako podstawowe założenie do dalszych prac przeprowadzono analizę wszystkich matryc dla wszystkich sfer i wyszczególniono te ulice w gminie, dla których spełnione zostały łącznie następujące warunki:

1. Występuje sytuacja kryzysowa, w co najmniej 5 na 9 analizowanych miernikach rozwoju w poszczególnych obszarach problemowych sfery społecznej (wg wytycznych MIR - koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej)
2. Występuje sytuacja kryzysowa w co najmniej jednej z pozostałych sfer (wg wytycznych MIR - negatywne zjawiska w co najmniej jednej z innych sfer).

⁹ Cyfra 1 w tabeli oznacza, że wartość w danym mierniku rozwoju odbiega negatywnie od wartości charakterystycznych dla gminy.

Zestawienie matryc wszystkich sfer, obszarów problemowych i mierników rozwoju pozwoliło na identyfikację obszaru zdegradowanego, który został przedstawiony również w formie graficznej na mapie (załącznik nr 4) i był podstawą do określenia obszaru rewitalizacji.

Dla identyfikacji obszaru rewitalizacji przyjęto następujące założenia zgodne z wytycznymi MIR:

1. Musi występować szczególna koncentracją negatywnych zjawisk dot. obszarów problemowych - w związku z tym do dalszej analizy brano pod uwagę ulice, w których sytuacja kryzysowa występowała w co najmniej 5 miernikach rozwoju sfery społecznej oraz w co najmniej 1 obszarze problemowym z pozostałych sfer.
2. Obszar kryzysowy musi charakteryzować się istotnym znaczeniem dla rozwoju lokalnego gminy w zakresie rewitalizacji – w związku z tym przeprowadzono konsultacje wewnętrzne w Urzędzie Miejskim, a następnie konsultacje z Zespołem ds. Rewitalizacji.

Wyznaczone w ten sposób ulice stworzyły ramę dla ustalenia obszaru rewitalizacji, dla którego następnie przeliczono wszystkie wskaźniki w celu ich ponownej weryfikacji oraz sprawdzono spełnienie kryteriów:

1. Powierzchnia obszaru rewitalizacji nie większa niż **20%** powierzchni całej gminy
2. Obszar rewitalizacji zamieszkiwany przez nie więcej niż **30%** mieszkańców całej gminy.

Obszar rewitalizacji przedstawiono w formie graficznej na mapie oraz wskazano listę ulic wchodzących w skład obszaru.

Wyniki diagnozy stanu kryzysowego w gminie.

Analiza obejmowała teren całego miasta ze szczegółowością do poziomu ulicy. Badaniem zostały objęte łącznie 292 ulice znajdujące się na terenie Świdnicy. Poniżej przedstawiono podsumowanie wyników analizy w poszczególnych sferach.

Sfera społeczna.

W ramach pięciu obszarów problemowych badanych na podstawie dziewięciu mierników zidentyfikowano występowanie negatywnych zjawisk na:

2 ulicach – negatywne odchylenia 7 mierników

12 ulicach – negatywne odchylenia 6 mierników

19 ulicach – negatywne odchylenia 5 mierników

Szczególnym natężeniem negatywnych zjawisk charakteryzowała się ulica Komunardów oraz plac św. Małgorzaty (7 mierników negatywnie odbiegających od sytuacji w gminie). Nie zidentyfikowano ulic, na których negatywne odchylenia występowałyby w ośmiu i dziewięciu analizowanych miernikach. Koncentracja przestrzenna ulic, na których zidentyfikowane negatywne odchylenia w 5 i więcej miernikach, objęła obszar śródmiejski Świdnicy.

Sfera gospodarcza

W sferze gospodarczej, dwa obszary problemowe badane były na podstawie czterech mierników. Problemy związane z niskim stopniem przedsiębiorczości oraz słabą kondycją lokalnych przedsiębiorstw zostały zdiagnozowane na 83 ulicach. Negatywne odchylenia w odniesieniu do wartości dla całej gminy odnotowano na:

22 ulicach – negatywne odchylenia 4 mierników

61 ulicach – negatywne odchylenia 3 mierników.

Szczególnym natężeniem negatywnych zjawisk charakteryzowały się ulice: Mennicka, Piekarska, Przechodnia (4 mierniki negatywnie odbiegających od sytuacji w gminie w sferze gospodarczej oraz negatywne odchylenia 5 mierników w sferze społecznej) oraz ulica Wrocławska i Plac Grunwaldzki (3 mierniki negatywnie odbiegających od sytuacji w gminie w sferze gospodarczej oraz negatywne odchylenia 6 mierników w sferze społecznej).

Sfera środowiskowa

W sferze środowiskowej, dwa obszary problemowe badane były na podstawie trzech mierników. Problemy związane z przekroczeniem standardów jakości środowiska, obecnością odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska zostały zdiagnozowane na 39 ulicach. Negatywne odchylenia w odniesieniu do wartości dla całej gminy odnotowano na:

5 ulicach – negatywne odchylenia 2 mierników

34 ulicach – negatywne odchylenie 1 miernika.

Szczególnym natężeniem negatywnych zjawisk charakteryzowały się ulice: Gdyńska, Rynek, Westerplatte (2 mierniki negatywnie odbiegają od sytuacji w gminie w sferze środowiskowej oraz negatywne odchylenia 5 i więcej mierników w sferze społecznej). Nie zidentyfikowano ulic, na których negatywne odchylenia występowałyby w wszystkich trzech analizowanych miernikach.

Sfera przestrzenno – funkcjonalna.

W sferze przestrzenno - funkcjonalnej w ramach czterech obszarach problemowych badanych na podstawie sześciu mierników zidentyfikowano występowanie negatywnych zjawisk na 89 ulicach. Negatywne odchylenia w odniesieniu do wartości dla całej gminy odnotowano na:

5 ulicach – negatywne odchylenia 3 mierników

84 ulicach – negatywne odchylenia 2 mierników.

Szczególnym natężeniem negatywnych zjawisk charakteryzowały się ulice: Chłopska, Częstochowska, Jodłowa, Kasztanowa, Zielona (3 mierniki negatywnie odbiegają od sytuacji w gminie). Na wskazanych powyżej ulicach (za wyjątkiem Jodłowej) nie zidentyfikowano szczególnego natężenia negatywnych zjawisk w sferze społecznej. Nie zidentyfikowano ulic, na których negatywne odchylenia występowałyby w więcej niż trzech analizowanych miernikach.

Sfera techniczna.

W sferze technicznej dwa obszary problemowe były badane na podstawie ośmiu mierników. Problemy związane z degradacją stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska zostały zdiagnozowane na 25 ulicach. Negatywne odchylenia w odniesieniu do wartości dla całej gminy odnotowano na:

2 ulicach – negatywne odchylenia 5 mierników

1 ulicy – negatywne odchylenia 4 mierników

1 ulicy – negatywne odchylenia 3 mierników

21 ulicach – negatywne odchylenia 2 mierników

Szczególnym natężeniem negatywnych zjawisk charakteryzowały się ulice: Gdyńska, Kliczkowska, Mikołaja Kopernika, Przechodnia (3 i więcej mierników negatywnie odbiega od sytuacji w gminie oraz 5 i więcej mierników w sferze społecznej). Nie zidentyfikowano ulic, na których negatywne odchylenia występowałyby w więcej niż trzech analizowanych miernikach.

Zamieszczona poniżej matryca wskazuje ulice, na których odnotowano negatywne odchylenia mierników dla każdej sfery. Ulice, które w poszczególnych sferach zostały oznaczone kolorem kwalifikują się do wg przyjętej metodologii obszaru zdegradowanego. Mapa zamieszczona

pod matrycą, za pomocą intensywności kolorów, obrazuje stopień natężenia negatywnych zjawisk. Matryca oraz mapy obrazujące wyniki analiz we wszystkich sferach i poszczególnych obszarach problemowych znajdują się w załącznikach do niniejszego opracowania (załączniki od 5 do 9).

Tabela 22. Matryca Obszarów zdegradowanych identyfikująca występowanie stanu kryzysowego

L.p.	Miejscowość	Ulica	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna	Razem 5 sfer
1.	Świdnica	1 maja	5	2	0	1	2	10
2.	Świdnica	8 maja	1	1	0	0	0	2
3.	Świdnica	Adama Mickiewicza	1	2	0	1	0	4
4.	Świdnica	Adama Prażmowskiego	0	1	0	0	0	1
5.	Świdnica	Agrestowa	0	1	0	2	0	3
6.	Świdnica	Akacyjowa	2	2	0	0	0	4
7.	Świdnica	Al. Brzozowa	0	1	0	2	0	3
8.	Świdnica	Al. Colgate	0	2	1	0	0	3
9.	Świdnica	Al. Niepodległości	5	0	0	0	1	6
10.	Świdnica	Andersa	0	1	0	0	0	1
11.	Świdnica	Armii krajowej	3	2	0	2	0	7
12.	Świdnica	Barana	0	1	1	2	0	4
13.	Świdnica	Bartosza Głowackiego	2	2	0	2	0	6
14.	Świdnica	Basztowa	1	1	0	0	0	2
15.	Świdnica	Biberaska	0	1	0	1	0	2
16.	Świdnica	Bobrzańska	0	1	0	2	0	3
17.	Świdnica	Bocheńska	1	1	0	2	0	4
18.	Świdnica	Boczna	3	4	0	2	0	9
19.	Świdnica	Bogusza Stęczyńskiego	0	1	0	1	0	2
20.	Świdnica	Bohaterów Getta	3	2	0	1	0	6
21.	Świdnica	Bokserska	1	3	0	0	0	4

22.	Świdnica	Bolesława Chrobrego	4	3	0	1	0	8
23.	Świdnica	Bolesława Krzywoustego	0	1	0	1	0	2
24.	Świdnica	Bolesława Śmiałego	0	2	0	2	1	5
25.	Świdnica	Bora-Komorowskiego	0	1	0	0	0	1
26.	Świdnica	Bracka	3	1	0	2	0	6
27.	Świdnica	Bronisława Czecha	0	1	0	0	0	1
28.	Świdnica	Budowlana	2	2	0	1	0	5
29.	Świdnica	Bystrzycka	2	0	1	1	0	4
30.	Świdnica	Ceglana	1	1	0	2	0	4
31.	Świdnica	Chłopska	0	1	0	3	0	4
32.	Świdnica	Chorwacka	0	1	0	2	0	3
33.	Świdnica	Cicha	1	2	0	2	0	5
34.	Świdnica	Cypriana Kamila Norwida	0	2	0	0	0	2
35.	Świdnica	Czereśniowa	0	3	0	2	0	5
36.	Świdnica	Częstochowska	1	1	1	3	1	7
37.	Świdnica	Czwartaków	0	1	0	0	0	1
38.	Świdnica	Daleka	2	1	0	0	0	3
39.	Świdnica	Deszczowa	0	3	0	2	0	5
40.	Świdnica	Dębowa	2	3	0	1	0	6
41.	Świdnica	Długa	5	1	0	2	2	10
42.	Świdnica	Dworcowa	4	2	0	1	2	9
43.	Świdnica	Działkowa	1	1	0	2	0	4
44.	Świdnica	Emilii Plater	0	3	0	1	0	4

45.	Świdnica	Esperantystów	1	2	0	0	0	3
46.	Świdnica	Fabryczna	1	1	0	0	0	2
47.	Świdnica	Feliksa Stamma	0	4	0	0	0	4
48.	Świdnica	Folwarczna	3	2	0	1	2	8
49.	Świdnica	Franciszkańska	4	2	0	0	0	6
50.	Świdnica	Francuska	3	3	0	1	0	7
51.	Świdnica	Fryderyka Chopina	3	0	0	2	2	7
52.	Świdnica	Gajowa	0	2	0	1	0	3
53.	Świdnica	Galla Anonima	0	1	0	0	0	1
54.	Świdnica	Garbarska	5	2	0	2	2	11
55.	Świdnica	Gdyńska	5	1	2	1	5	14
56.	Świdnica	Gen. Augusta Emila Fieldorfa	0	1	0	0	0	1
57.	Świdnica	Gen. Jakuba Jasińskiego	2	1	0	1	0	4
58.	Świdnica	Gen. Józefa Bema	2	2	0	2	0	6
59.	Świdnica	Gen. Leopolda Okulickiego	2	2	0	1	0	5
60.	Świdnica	Gen. Mariana Langiewicza	2	4	0	1	0	7
61.	Świdnica	Gen. Stefana Grota Roweckiego	0	3	0	1	0	4
62.	Świdnica	Gen. Władysława Sikorskiego	3	1	2	1	0	7
63.	Świdnica	Główna	2	2	0	1	0	5
64.	Świdnica	Grodzka	5	1	0	0	1	7
65.	Świdnica	Gustawa Morcinka	1	2	0	2	0	5
66.	Świdnica	Heleny Marusarzówny	0	4	0	1	0	5
67.	Świdnica	Hetmańska	1	3	0	2	1	7

68.	Świdnica	Hugona Kołłątaja	4	3	0	0	0	7
69.	Świdnica	Husarska	1	1	0	1	0	3
70.	Świdnica	Ignacego Krasickiego	0	3	0	0	0	3
71.	Świdnica	Ignacego Prądzyńskiego	2	3	0	1	0	6
72.	Świdnica	Inwalidów Wojennych	0	1	0	0	0	1
73.	Świdnica	Inżynierska	1	1	0	0	0	2
74.	Świdnica	J. Webera	0	1	0	0	0	1
75.	Świdnica	Jagiellońska	5	2	0	1	1	9
76.	Świdnica	Jagienki	1	1	0	0	0	2
77.	Świdnica	Jałowcowa	2	3	1	1	0	7
78.	Świdnica	Jana Boduena De Courtenay	0	2	0	2	0	4
79.	Świdnica	Jana Długosza	0	4	0	1	0	5
80.	Świdnica	Jana Kilińskiego	2	3	1	2	0	8
81.	Świdnica	Jana Riedla	3	3	0	0	0	6
82.	Świdnica	Janusza Korczaka	0	1	0	0	0	1
83.	Świdnica	Janusza Kusocińskiego	0	3	0	2	0	5
84.	Świdnica	Jarosława Dąbrowskiego	2	3	0	1	0	6
85.	Świdnica	Jarzębinowa	0	2	0	0	0	2
86.	Świdnica	Jaskólcza	0	4	0	0	0	4
87.	Świdnica	Jesienna	0	3	0	2	0	5
88.	Świdnica	Joachima Lelewela	3	2	0	0	0	5
89.	Świdnica	Jodłowa	4	1	1	3	0	9
90.	Świdnica	Józefa Ignacego Kraszewskiego	1	3	0	1	0	5

91.	Świdnica	Józefa Lompy	0	4	0	1	0	5
92.	Świdnica	Józefa Sowińskiego	0	1	0	1	0	2
93.	Świdnica	Juliana Ursyna Niemcewicza	0	2	0	2	0	4
94.	Świdnica	Juliusza Słowackiego	2	2	0	1	0	5
95.	Świdnica	Kanonierska	2	0	1	2	0	5
96.	Świdnica	Kard. Stefana Wyszyńskiego	0	2	0	0	0	2
97.	Świdnica	Karola Marcinkowskiego	3	2	0	2	0	7
98.	Świdnica	Karola Miarki	0	1	0	1	0	2
99.	Świdnica	Karola Szymanowskiego	2	3	0	2	0	7
100.	Świdnica	Kasztanowa	1	2	0	3	0	6
101.	Świdnica	Kazimierza Odnowiciela	0	4	0	0	0	4
102.	Świdnica	Kazimierza Pułaskiego	5	3	1	2	1	12
103.	Świdnica	Kazimierza Wielkiego	2	3	0	0	0	5
104.	Świdnica	Kątna	0	0	0	1	0	1
105.	Świdnica	Klasztorna	1	1	0	0	0	2
106.	Świdnica	Kliczkowska	6	1	0	0	5	12
107.	Świdnica	Klonowa	1	3	0	0	0	4
108.	Świdnica	Kochanowskiego	0	1	0	1	0	2
109.	Świdnica	Kolejowa	4	0	0	2	2	8
110.	Świdnica	Komunalna	3	2	1	0	0	6
111.	Świdnica	Komunardów	7	1	0	0	0	8
112.	Świdnica	Kosynierów	1	1	0	0	0	2
113.	Świdnica	Kościelna	6	1	0	1	0	8

114.	Świdnica	Kotlarska	5	2	0	2	2	11
115.	Świdnica	Kozara Słobódzkiego	2	2	1	0	1	6
116.	Świdnica	Krakowska	3	1	0	1	0	5
117.	Świdnica	Kraszowicka	3	3	1	1	2	10
118.	Świdnica	Kręta	3	2	0	2	0	7
119.	Świdnica	Krótką	0	4	0	2	0	6
120.	Świdnica	Krucza	0	1	0	1	0	2
121.	Świdnica	Księcia Bernarda	0	2	0	1	0	3
122.	Świdnica	Księcia Bolka Świdnickiego	6	2	0	1	1	10
123.	Świdnica	Księcia Henryka Brodatego	0	3	0	2	1	6
124.	Świdnica	Księcia Henryka Pobożnego	1	3	0	1	0	5
125.	Świdnica	Księżnej Agnieszki	5	3	0	0	1	9
126.	Świdnica	Księżnej Jadwigi Śląskiej	2	1	1	2	0	6
127.	Świdnica	Kwiatowa	1	2	0	0	0	3
128.	Świdnica	Lechicka	0	2	0	0	0	2
129.	Świdnica	Legii Nadwiślańskiej	0	2	0	0	0	2
130.	Świdnica	Leona Kruczkowskiego	1	3	0	1	0	5
131.	Świdnica	Leśna	1	3	1	0	0	5
132.	Świdnica	Letnia	1	3	0	0	0	4
133.	Świdnica	Licznikowa	1	1	0	0	0	2
134.	Świdnica	Lipowa	1	1	1	0	0	3
135.	Świdnica	Ludwika Krzywickiego	0	3	0	2	0	5
136.	Świdnica	Ludwika Waryńskiego	1	3	0	0	0	4

137.	Świdnica	Ludwika Zamenhofska	2	3	0	1	0	6
138.	Świdnica	Lwa Tołstoja	1	1	0	1	2	5
139.	Świdnica	Lwowska	1	3	0	1	0	5
140.	Świdnica	Łączna	1	1	0	1	0	3
141.	Świdnica	Łąkowa	1	1	0	1	2	5
142.	Świdnica	Łukowa	4	3	0	1	1	9
143.	Świdnica	Łużycka	0	0	0	0	0	0
144.	Świdnica	Malinowa	0	2	0	2	0	4
145.	Świdnica	Mała	1	1	0	0	0	2
146.	Świdnica	Marii Konopnickiej	4	3	1	0	0	8
147.	Świdnica	Marii Kunie	2	2	0	1	0	5
148.	Świdnica	Marii Skłodowskiej-Curie	3	1	2	1	0	7
149.	Świdnica	Matejki	1	1	0	0	0	2
150.	Świdnica	Mazowiecka	3	2	0	2	0	7
151.	Świdnica	Mennicka	5	4	0	0	1	10
152.	Świdnica	Metalowców	1	1	0	0	0	2
153.	Świdnica	Miernicza	1	1	0	0	0	2
154.	Świdnica	Mieszka I	2	1	1	2	1	7
155.	Świdnica	Mikołaja Kopernika	5	3	1	2	4	15
156.	Świdnica	Mikołaja Reja	2	3	0	1	0	6
157.	Świdnica	Miłego Dnia	2	1	0	0	0	3
158.	Świdnica	Modrzewiowa	0	2	0	1	0	3
159.	Świdnica	Morelowa	0	2	0	1	0	3

160.	Świdnica	Muzealna	4	4	0	0	0	8
161.	Świdnica	Nadbrzeżna	2	1	0	2	0	5
162.	Świdnica	Nasypowa	1	1	0	0	0	2
163.	Świdnica	Nauczycielska	3	1	0	1	2	7
164.	Świdnica	Niecała	0	2	0	2	1	5
165.	Świdnica	Ofiar Oświęcimskich	5	1	0	2	0	8
166.	Świdnica	Ogrodowa	2	3	0	1	0	6
167.	Świdnica	Okrężna	5	3	1	1	0	10
168.	Świdnica	Oskara Kolberga	0	2	0	1	0	3
169.	Świdnica	Paderewskiego	1	1	0	0	0	2
170.	Świdnica	Pafalu	1	1	0	0	0	2
171.	Świdnica	Pańska	1	1	0	0	0	2
172.	Świdnica	Parkowa	4	2	1	0	2	9
173.	Świdnica	Piaskowa	0	3	0	2	0	5
174.	Świdnica	Piekarska	5	4	0	2	2	13
175.	Świdnica	Piękna	0	2	0	2	0	4
176.	Świdnica	Pileckiego	2	1	0	0	0	3
177.	Świdnica	Pionierów	1	3	0	1	0	5
178.	Świdnica	Piotra Skargi	1	2	0	1	0	4
179.	Świdnica	Pl. 1000-Lecia Państwa	6	1	0	1	0	8
180.	Świdnica	Pl. Grunwaldzki	6	3	0	2	0	11
181.	Świdnica	Pl. Józefa Piłsudskiego	0	2	0	1	0	3
182.	Świdnica	Pl. Kombatantów	3	3	0	0	1	7

183.	Świdnica	Pl. Ludowy	3	4	0	1	2	10
184.	Świdnica	Pl. Michała Drzymały	4	1	0	1	1	7
185.	Świdnica	Pl. Pokoju	1	4	0	1	0	6
186.	Świdnica	Pl. Św. Jana Pawła II	2	1	0	0	0	3
187.	Świdnica	Pl. Św. Małgorzaty	7	1	0	1	1	10
188.	Świdnica	Pl. Wojska Polskiego	2	2	0	0	0	4
189.	Świdnica	Pl. Wolności	1	1	0	0	0	2
190.	Świdnica	Podchorążych	1	1	0	1	0	3
191.	Świdnica	Podmiejska	1	2	0	1	0	4
192.	Świdnica	Podolska	1	4	0	1	0	6
193.	Świdnica	Pogodna	0	1	0	2	0	3
194.	Świdnica	Polna Droga	0	3	0	1	0	4
195.	Świdnica	Poprzeczna	0	2	0	1	0	3
196.	Świdnica	Poznańska	2	1	0	2	0	5
197.	Świdnica	Przechodnia	5	4	0	2	3	14
198.	Świdnica	Przedwiośnie	0	1	0	2	0	3
199.	Świdnica	Przelotowa	0	1	0	1	0	2
200.	Świdnica	Przemysłowa	1	2	0	0	0	3
201.	Świdnica	Przyjaźni	0	2	0	0	0	2
202.	Świdnica	Pusta	0	1	0	0	0	1
203.	Świdnica	Robotnicza	4	4	1	1	2	12
204.	Świdnica	Rolnicza	1	2	0	2	0	5
205.	Świdnica	Romana Zmorskiego	0	0	0	2	0	2

206.	Świdnica	Romualda Traugutta	6	2	0	2	0	10
207.	Świdnica	Równa	6	2	1	1	1	11
208.	Świdnica	Różana	3	2	0	1	0	6
209.	Świdnica	Rycerska	0	1	0	0	0	1
210.	Świdnica	Rynek	6	2	2	2	1	13
211.	Świdnica	Rzemieślnicza	0	3	0	0	0	3
212.	Świdnica	Rzeźnicza	1	3	0	2	0	6
213.	Świdnica	Sadowa	1	4	0	1	0	6
214.	Świdnica	Saperów	6	1	0	1	1	9
215.	Świdnica	Sarnia	0	3	0	1	0	4
216.	Świdnica	Serbska	2	0	0	1	0	3
217.	Świdnica	Sienna	3	3	1	1	0	8
218.	Świdnica	Siostrzana	4	2	0	0	0	6
219.	Świdnica	Składowa	1	2	0	0	0	3
220.	Świdnica	Słoneczna	0	2	0	1	0	3
221.	Świdnica	Słowiańska	1	1	0	0	0	2
222.	Świdnica	Słowicza	0	0	0	2	0	2
223.	Świdnica	Sowia	0	2	0	2	0	4
224.	Świdnica	Spacerowa	3	2	0	1	0	6
225.	Świdnica	Sportowa	2	1	0	0	0	3
226.	Świdnica	Spółdzielcza	3	1	0	1	2	7
227.	Świdnica	Sprzymierzeńców	3	2	0	2	2	9
228.	Świdnica	Stalowa	1	2	1	0	0	4

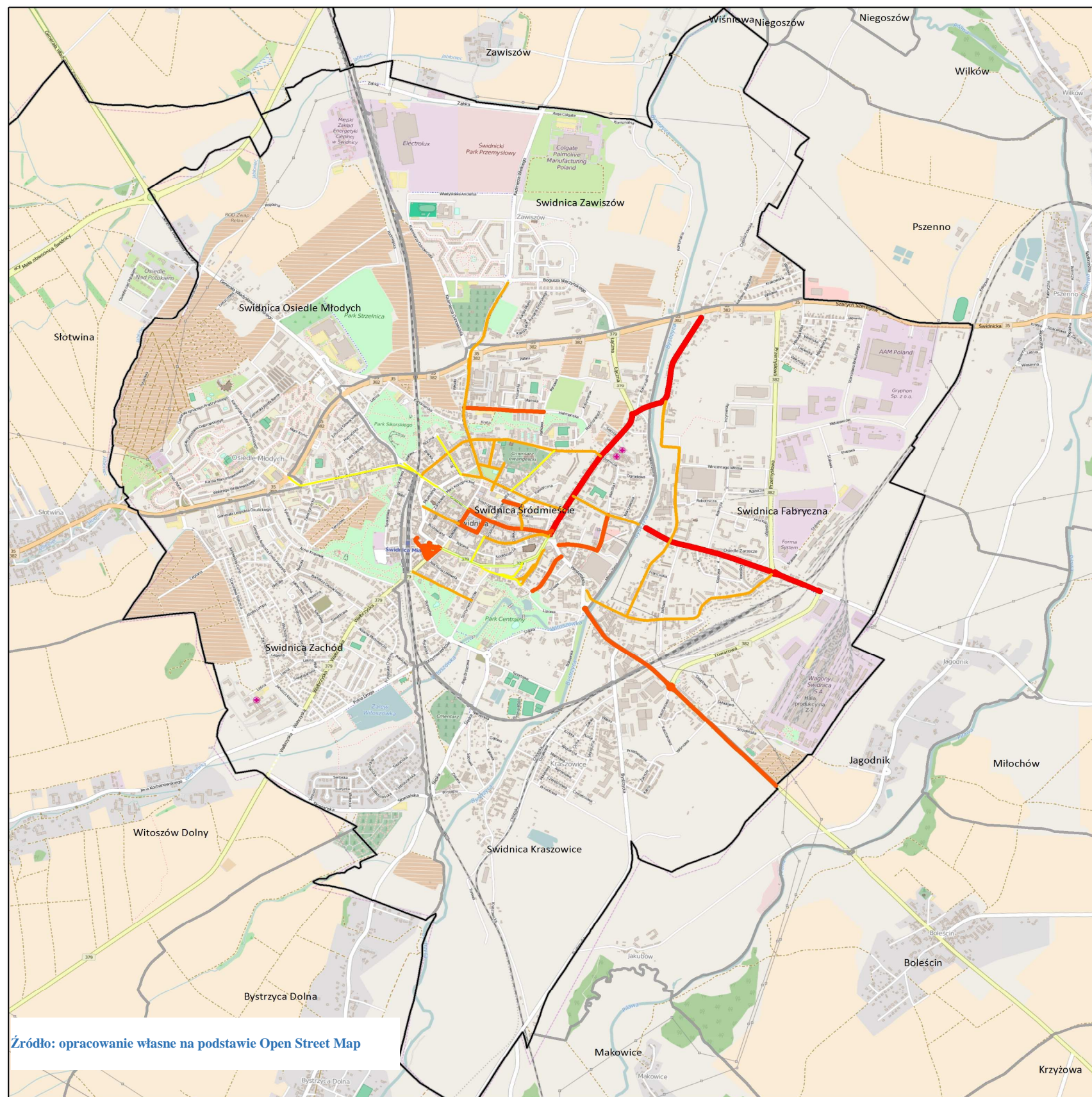
229.	Świdnica	Stanisława Moniuszki	2	3	0	1	0	6
230.	Świdnica	Stanisława Staszica	1	0	0	1	0	2
231.	Świdnica	Stanisława Wokulskiego	1	2	1	0	0	4
232.	Świdnica	Stanisława Wyspiańskiego	5	2	0	1	0	8
233.	Świdnica	Stawki	1	1	1	0	0	3
234.	Świdnica	Stefana Żeromskiego	3	2	0	1	0	6
235.	Świdnica	Strzegomska	2	1	1	0	0	4
236.	Świdnica	Strzelińska	1	1	1	0	0	3
237.	Świdnica	Sybiraków	0	2	0	0	0	2
238.	Świdnica	Szarych Szeregów	1	2	0	0	0	3
239.	Świdnica	Szczęśliwa	2	2	0	1	0	5
240.	Świdnica	Szpitalna	2	2	0	2	1	7
241.	Świdnica	Śląska	1	4	1	1	0	7
242.	Świdnica	Ślezańska	0	1	0	1	0	2
243.	Świdnica	Środkowa	4	3	0	2	0	9
244.	Świdnica	Świerkowa	0	1	0	1	0	2
245.	Świdnica	Świętojańska	1	3	0	2	1	7
246.	Świdnica	Świętokrzyska	1	2	0	2	0	5
247.	Świdnica	Tadeusza Kościuszki	0	0	1	2	0	3
248.	Świdnica	Tadeusza Michejdy	0	3	0	1	0	4
249.	Świdnica	Teatralna	2	2	0	1	0	5
250.	Świdnica	Tenisowa	1	1	0	2	0	4
251.	Świdnica	Tokarzewskiego-Karaszewicza	0	1	0	0	0	1

252.	Świdnica	Towarowa	1	2	1	0	0	4
253.	Świdnica	Trybunalska	5	1	0	2	0	8
254.	Świdnica	Trzeboszańska	0	1	0	1	0	2
255.	Świdnica	Ułańska	2	0	0	1	2	5
256.	Świdnica	Wadowicka	1	1	0	2	0	4
257.	Świdnica	Walerego Wróblewskiego	1	3	0	1	0	5
258.	Świdnica	Waleriana Łukasińskiego	6	1	1	1	0	9
259.	Świdnica	Wałbrzyska	2	2	0	2	0	6
260.	Świdnica	Wałowa	2	4	0	1	0	7
261.	Świdnica	Warszawska	3	3	0	1	0	7
262.	Świdnica	Wąska	0	1	0	0	0	1
263.	Świdnica	Wesoła	1	2	0	2	0	5
264.	Świdnica	Westerplatte	5	1	2	2	2	12
265.	Świdnica	Wewnętrzna	2	2	0	0	1	5
266.	Świdnica	Wielecka	1	2	0	1	0	4
267.	Świdnica	Wierzbowa	2	1	0	1	0	4
268.	Świdnica	Wilcza	0	1	0	1	0	2
269.	Świdnica	Wileńska	1	3	0	2	0	6
270.	Świdnica	Willowa	2	3	0	2	0	7
271.	Świdnica	Wincentego Pola	2	1	0	1	0	4
272.	Świdnica	Wincentego Witosa	1	1	0	1	0	3
273.	Świdnica	Wiosenna	0	3	0	1	0	4
274.	Świdnica	Wiśniowa	3	2	0	2	0	7

275.	Świdnica	Władysława Broniewskiego	0	1	0	0	0	1
276.	Świdnica	Władysława Hermana	0	2	0	1	0	3
277.	Świdnica	Władysława Łokietka	0	2	0	2	0	4
278.	Świdnica	Wodna	6	1	0	2	1	10
279.	Świdnica	Wołyńska	1	2	0	1	0	4
280.	Świdnica	Wrocławska	6	3	1	2	2	14
281.	Świdnica	Wrzosowa	0	1	0	2	0	3
282.	Świdnica	Wschodnia	0	1	0	2	0	3
283.	Świdnica	Zachodnia	1	2	0	2	0	5
284.	Świdnica	Zacisze	0	1	0	2	0	3
285.	Świdnica	Zagłoby	1	4	0	1	0	6
286.	Świdnica	Zakole	0	3	0	2	0	5
287.	Świdnica	Zamkowa	1	2	0	1	0	4
288.	Świdnica	Ząbka	0	1	1	0	0	2
289.	Świdnica	Zielona	2	1	0	3	0	6
290.	Świdnica	Zwierzyniecka	0	3	0	2	0	5
291.	Świdnica	Zygmuntowska	4	2	0	1	0	7
292.	Świdnica	Żwirki i Wigury	0	4	0	1	0	5

Źródło: opracowanie własne

Mapa 2. Stan kryzysowy - wszystkie sfery - natężenie negatywnych zjawisk na terenie Gminy Miasta Świdnica

Matryca końcowa

stan kryzysowy

- 5 - 6
- 7 - 8
- 9 - 10
- 11 - 12
- 13 - 14

3. Rozdział: Obszar rewitalizacji

Wytyczne MIR definiują obszar rewitalizacji jako teren charakteryzujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk dot. obszarów problemowych oraz istotnym znaczeniem dla rozwoju lokalnego gminy. Obszar rewitalizacji może składać się z podobszarów, w tym podobszarów nieposiadających ze sobą wspólnych granic, przy czym nie może być to teren większy niż 20% powierzchni gminy i zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W dalszej części rozdziału zweryfikowano warunki wynikające z wytycznych MIR dla obszaru rewitalizacji.

Szczególna koncentracja negatywnych zjawisk

Zgodnie z przyjętą metodologią szczególna koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej obejmuje ulice na których zdiagnozowano negatywne odchylenia w przypadku nie mniej niż 5 mierników. W pozostałych sferach (odpowiednio do liczby analizowanych mierników) koncentracja negatywnych zjawisk występuje przy negatywnym odchyleniu minimum:

- 3 mierników w sferze gospodarczej
- 1 miernika w sferze środowiskowej
- 2 mierników w sferze przestrzenno-funkcjonalnej
- 2 mierników w sferze technicznej

W Świdnicy stan kryzysowy, spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z pozostałych sfer został zidentyfikowany na 23 ulicach zlokalizowanych w różnych częściach miast: śródmieście, fabryczna oraz osiedle młodych. Szczególna koncentracja przestrzenna ulic w stanie kryzysowym została zdiagnozowana na obszarze śródmieścia (18 z 23 ulic).

Tabela 23. Obszary szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk

L.p.	Ulica	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna	Razem
1.	1 Maja	5	2	0	1	2	10
2.	Długa	5	1	0	2	2	10
3.	Garbarska	5	2	0	2	2	11
4.	Gdyńska	5	1	2	1	5	14
5.	Kazimierza Pułaskiego	5	3	1	2	1	12
6.	Kliczkowska	6	1	0	0	5	12
7.	Kotlarska	5	2	0	2	2	11
8.	Księżnej Agnieszki	5	3	0	0	1	9
9.	Mennicka	5	4	0	0	1	10
10.	Mikołaja Kopernika	5	3	1	2	4	15
11.	Ofiar Oświęcimskich	5	1	0	2	0	8
12.	Okrężna	5	3	1	1	0	10
13.	Piekarska	5	4	0	2	2	13
14.	Pl. Grunwaldzki	6	3	0	2	0	11
15.	Przechodnia	5	4	0	2	3	14
16.	Romualda Traugutta	6	2	0	2	0	10
17.	Równa	6	2	1	1	1	11
18.	Rynek	6	2	2	2	1	13
19.	Trybunalska	5	1	0	2	0	8
20.	Waleriana Łukasińskiego	6	1	1	1	0	9
21.	Westerplatte	5	1	2	2	2	12
22.	Wodna	6	1	0	2	1	10
23.	Wrocławska	6	3	1	2	2	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy miasto Świdnica

Istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego

Wyniki analizy wskazującej ulice w stanie kryzysowym wraz z propozycją objęcia procesem rewitalizacji części śródmiejskiej Świdnicy zostały zaprezentowane Zespołowi ds. Rewitalizacji w trakcie warsztatów, które odbyły się 19.02.2016 r. w Świdnicy Członkowie

Zespołu ds. Rewitalizacji potwierdzili, iż z uwagi na strategiczne znaczenie śródmieścia – zarówno w sferze gospodarczej, infrastrukturalnej jak i społecznej – rewitalizacja prowadzona w tej części miasta będzie istotnym i silnym bodźcem dla rozwoju całej Świdnicy. Uzasadnieniem było znaczenie potencjału obszaru, a także możliwość rozwoju lokalnego i realizacji działań rozwojowych zmierzających do wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego.

Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji

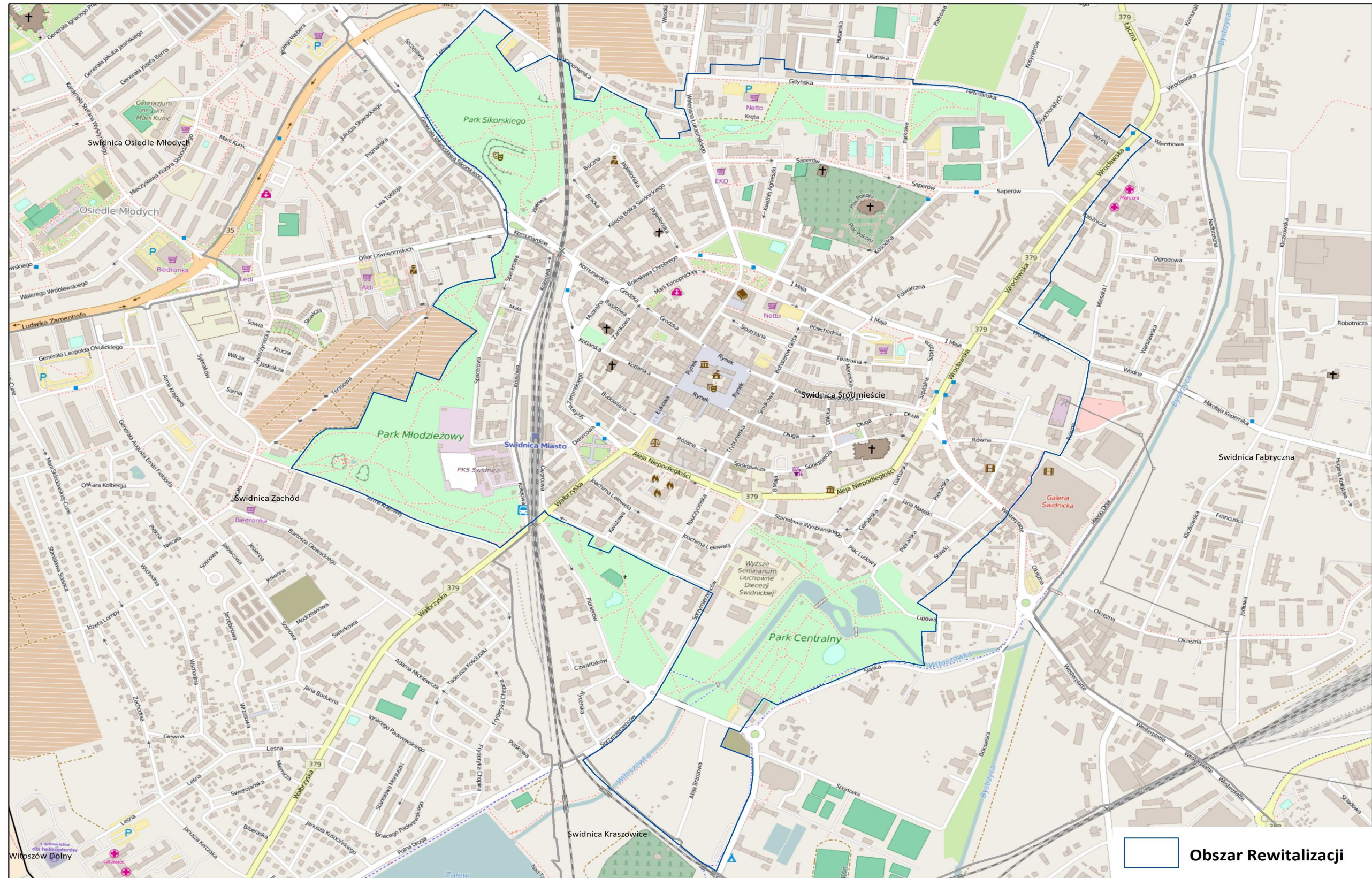
Z uwagi na szczególną koncentrację negatywnych zjawisk oraz istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego rewitalizacją objęta zostanie część śródmieścia Świdnicy. Szkielet dla wyznaczenia obszaru rewitalizacji stanowiło 18 ulic znajdujących się w stanie kryzysowym. Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje powierzchnię 2,4 km² (co stanowi 11% powierzchni gminy), który zamieszkuje 17.276 osób (29,92% wszystkich mieszkańców).

Procesem rewitalizacji na terenie miasta Świdnica zostaną objęte łącznie 82 ulice zlokalizowane w ścisłym centrum miasta wraz z przyległymi parkami i terenami zielonymi. Poniżej wyszczególnione zostały ulice leżące na obszarze objętym rewitalizacją:

1 Maja, 8 Maja, Al. Brzozowa, Al. Niepodległości, Basztowa, Boczna, Bohaterów Getta, Bolesława Chrobrego, Bracka, Budowlana, Daleka, Długa, Dworcowa, Folwarczna, Franciszkańska, Garbarska, Gdyńska, Grodzka, Hetmańska, Jagiellońska, Joachima Lelewela, Kazimierza Pułaskiego, Klasztorna, Kolejowa, Komunardów, Kościelna, Kotlarska, Kręta, Księcia Bolka Świdnickiego, Księżnej Agnieszki, Kwiatowa, Lipowa, Łukowa, Mała, Marii Konopnickiej, Matejki, Mennicka, Muzealna, Nauczycielska, Pańska, Parkowa, Piekarska, Pionierów, Pl. 1000-Lecia Państwa, Pl. Grunwaldzki, Pl. Kombatantów, Pl. Ludowy, Pl. Michała Drzymały, Pl. Pokoju, Pl. Św. Jana Pawła II, Pl. Św. Małgorzaty, Pl. Wojska Polskiego, Pl. Wolności, Podchorążych, Przechodnia, Romualda Traugutta, Równa, Różana, Rynek, Rzeźnicza, Saperów, Sienna, Siostrzana, Spacerowa, Spółdzielcza, Sprzymierzeńców, Stanisława Wyspiańskiego, Stawki, Stefana Żeromskiego, Szpitalna, Środkowa, Świętokrzyska, Teatralna, Trybunalska, Waleriana Łukasińskiego, Wałbrzyska, Wałowa, Westerplatte, Wewnętrzna, Wrocławska, Zamkowa, Zygmuntowska

Obszar rewitalizacji, obejmujący przeważającą część ulic zdegradowanych cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk w odniesieniu do wartości dla całej gminy, co potwierdzają mierniki rozwoju przeliczone ponownie dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Mapa 3. Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Miasta Świdnica

Źródło: opracowanie własne na podstawie open street map

Tabela 24. Porównanie wartości mierników dla gminy i obszaru rewitalizacji.

Sfera	Nazwa miernika	Wartość dla gminy	Wartość dla obszaru rewitalizacji
Społeczna	Odsetek osób długotrwale bezrobotnych	1,49%	2,60%
	Odsetek osób długotrwale bezrobotnych bez kwalifikacji	30,74%	35,33%
	Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej	6%	12,97%
	Liczba przestępstw o charakterze kryminalnym (bójki i pobicia)	14	9 (64%)
	Liczba przestępstw o charakterze kryminalnym (uszczerbek na zdrowiu)	29	18 (62%)
	Liczba przestępstw o charakterze kryminalnym (uszkodzenie mienia)	131	77 (59%)
	Liczba uczniów z wynikami z egzaminu gimnazjalnego niższymi o 75% od średniej w gminie z części matematycznej	78 (2%)	34 (3%)
	Liczba uczniów z wynikami ze sprawdzianu szóstych klas niższymi o 75% od średniej w gminie	10,02%	14,9%
	Liczba egzaminów poprawkowych w szkołach podstawowych i gimnazjach	40 (0,8%)	23 (1,4%)
	Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014	41%	36%
Gospodarcza	Sumaryczna wartość podatku dochodowego płaconego przez przedsiębiorców	32.377.689,62 zł	7.193.817,36 zł
	Odsetek podmiotów gospodarczych, które zgłosiły zakończenie działalności gospodarczej (w odniesieniu do mieszkańców)	0,99%	1,04%

Środowiskowa	Liczba obiektów budowlanych pokrytych/izolowanych azbestem	6	3 (50%)
Przestrzenno-funkcjonalna	Liczba publicznych miejsc parkingowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca	15%	14%
Techniczna	Liczba lokali mieszkalnych (komunalnych) oddanych do użytku przed 1990 r.	16%	38%
	Liczba budynków komunalnych oddanych do użytku przed 1990 r.	3%	9%
	Liczba osób, którym obniżono wysokość podatku od nieruchomości z uwagi na zły stan techniczny obiektu budowlanego	5	3(60%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy.

4. Rozdział: Diagnoza obszaru rewitalizacji

Rewitalizacja, zgodnie z definicją przyjętą w Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 03 lipca 2015, jest wielowymiarowym i kompleksowym procesem zorientowanym na przezwycięzenie zjawisk kryzysowych utrzymujących się na obszarach zdegradowanych. Tereny wymagające interwencji oraz wsparcia, a zatem podlegające rewitalizacji, charakteryzują się bowiem występowaniem w różnych formach i z relatywnie dużym nasileniem problemów w sferze społecznej, gospodarczej czy infrastrukturalnej. Z tego względu konieczne jest podejmowanie zintegrowanych działań (skoncentrowanych także terytorialnie) na rzecz lokalnych społeczności. Podstawą interwencji publicznej w przedmiotowym zakresie jest Lokalny Program Rewitalizacji. Budowa jednak efektywnej strategii rewitalizacji wymaga trafnego zdiagnozowania problemów identyfikowanych punktowo na terenie danej gminy. W rezultacie holistyczne podejście do przeprowadzenia inwentaryzacji najbardziej istotnych problemów lokalnych w naturalny sposób wymusza analizę obejmującą kluczowe sfery funkcjonowania określonego przestrzennie obszaru danej gminy (wyznaczonego na bazie przyjętych mierników delimitacji).

W szczególności analiza taka dla obszaru rewitalizowanego (OR) w Świdnicy koncentruje się na sferach społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej. Podstawę opracowania diagnozy OR stanowią:

- wyniki analizy mierników rozwoju opracowanej na podstawie danych statystycznych pozyskanych od Gminy,
- wyniki przeprowadzonych wśród mieszkańców badań kwestionariuszowych,
- informacje pozyskane w trakcie warsztatów przeprowadzonych z udziałem interesariuszy planowanego procesu rewitalizacji.

Sfera społeczna

Na obszarze rewitalizacji (OR, obszar) w Gminie Miasto Świdnica (Świdnica, miasto) można zidentyfikować szereg problemów w szeroko rozumianej sferze społecznej. Dostępne dane statystyczne, a także wyniki ankiet i warsztatów wskazują wyraźnie, iż występują poważne zagrożenia związane z kondycją ekonomiczną lokalnych gospodarstw domowych implikujące

ryzyko wykluczenia społecznego w następstwie ubóstwa oraz towarzyszących temu innych destrukcyjnych zjawisk.

U podstaw wielu zdiagnozowanych problemów znajduje się wadliwie funkcjonujący rynek pracy. Powyższe spostrzeżenie potwierdzają zarówno dane empiryczne, jak i wyniki ankiet oraz informacje uzyskane podczas warsztatów. Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika, że ok. 48% respondentów dostrzega problem bezrobocia, a dalsze 19% uznaje go za uciążliwy.

Szczególnie niekorzystnym zjawiskiem jest występowanie na obszarze rewitalizacji bezrobocia długotrwałego. Zaznaczyć przy tym należy, że długotrwałe pozostawanie poza rynkiem pracy niejednokrotnie prowadzi do wykluczenia społecznego oraz trwałego ubóstwa. Co gorsza, jak potwierdzają wyniki przeprowadzonych warsztatów, negatywne postawy bywają powielane przez kolejne pokolenia, co skutkuje tzw. „dziedziczeniem biedy”.

W 2014 r. na obszarze rewitalizacji mieszkało 450 osób uznanych za długotrwałe bezrobotnych, co stanowiło ponad 52% ogółu osób długotrwałe bezrobotnych w Świdnicy. Jednocześnie odsetek osób długotrwałe bezrobotnych na OR wynosił 2,6% i był wyższy o 1,1 punkt procentowy od średniej dla miasta (1,5%).

Niestety, w stosunku do 2012 r. zauważalna jest generalna tendencja do zwiększania się skali niniejszego zjawiska. W latach 2012-2014 na obszarze rewitalizacji wskaźnik bezrobocia długotrwałego wzrósł o ok. 6,2%. Prowadzi to do wniosku, że analizowany obszar nie skorzystał w należyтым stopniu z poprawy koniunktury gospodarczej.

Warto podkreślić, iż w latach 2012-2014 problem długotrwałego bezrobocia występował na obszarze rewitalizacji z różnym natężeniem. W 2014 r. w największym stopniu analizowane zjawisko występowało wśród mieszkańców ul. Marii Konopnickiej i ul. Świętokrzyskiej. Odsetek osób długotrwałe bezrobotnych wynosił tutaj odpowiednio: 16,0% (ul. Marii Konopnickiej) i 12,5% (ul. Świętokrzyska).

Znamienne jest także, iż na tle całej Świdnicy, obszar rewitalizacji charakteryzuje się wyższym poziomem bezrobocia długotrwałego wśród osób bez kwalifikacji. Odsetek osób długotrwałe bezrobotnych bez kwalifikacji na OR wynosił w 2014 r. 35,3% podczas gdy w Świdnicy wskaźnik ten kształtował się na poziomie 30,7%.

Wadliwe funkcjonowanie rynku pracy skutkuje utrzymywaniem się na obszarze rewitalizacji sfery ubóstwa. Powyższy stan znajduje potwierdzenie zarówno w danych empirycznych, jak

i w wynikach badań ankietowych. Ponad 71% respondentów uważa OR za ubogi, zamieszkały przez osoby o niskim statusie społecznym. Jednocześnie ok. 49% mieszkańców uznało ubóstwo za zauważalne, a dalsze 15% badanych za uciążliwe. Tylko niespełna 8% ankietowanych mieszkańców twierdziło, że na obszarze rewitalizacji ubóstwo nie występuje.

W 2014 r. z pomocy społecznej korzystało 2 241 mieszkańców obszaru rewitalizowanego (w całej Świdnicy 3 462 mieszkańców). Z powyższego wynika, że ok. 65% osób korzystających z pomocy społecznej mieszkało na OR. Świadczy to o kumulacji problemu ubóstwa na analizowanym obszarze. Równocześnie należy podkreślić, że odsetek osób korzystających z pomocy społecznej na OR wynosił 13% i był wyższy o 7 punktów procentowych od średniej dla miasta (6%).

Znamienne jest, że główną przyczyną przyznania świadczeń na obszarze rewitalizacji było bezrobocie. W 2014 r. z niniejszego powodu z pomocy skorzystało 1 507 osób. Warto przy tym podkreślić, że w stosunku do 2012 r. liczba osób korzystających ze świadczeń z tytułu pozostawania bez pracy wzrosła o 12%.

Do innych, istotnych powodów przyznania pomocy zaliczyć należy: długotrwałą chorobę (883 osoby korzystające z pomocy), niepełnosprawność (575 osób) i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (534 osoby). Przy czym nie można wykluczyć, iż bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, czy też trudność w prowadzeniu gospodarstwa domowego jest następstwem istniejącego bezrobocia.

Problemem relatywnie często występującym na obszarze rewitalizacji jest uzależnienie od alkoholu i narkotyków. W latach 2012-2014 średnio 113 osób rocznie z powodu alkoholizmu (narkomanii) otrzymywało świadczenia z opieki społecznej. Wagę powyższego problemu potwierdziły również wyniki przeprowadzonych warsztatów oraz badania ankietowe. Z badań tych wynika, że dla 46% respondentów zjawisko alkoholizmu i narkomanii jest widoczne, a dla dalszych 22% wręcz uciążliwe.

Równocześnie podczas warsztatów wskazano na uzależnienia jako jeden z powodów wykluczenia społecznego. Dodatkowo należy podkreślić, że alkoholizm niejednokrotnie prowadzi do kumulacji innych negatywnych zjawisk takich jak przemoc w rodzinie, wandalizm, brak poszanowania dla mienia prywatnego i publicznego.

Istotnym problemem występującym na obszarze rewitalizacji jest bierność mieszkańców, przekładająca się na ich małe zaangażowanie zarówno w rozwój obszaru, jak i w działania na rzecz rozwiązywania bieżących problemów.

Wśród mieszkańców obszaru rewitalizowanego nadal obecne jest przeświadczenie, o braku realnego wpływu na funkcjonowanie miejsca w którym żyją. W rezultacie mieszkańcy obszaru w zbyt małym zakresie uczestniczą w procesie podejmowania decyzji i ich późniejszej realizacji. Co gorsza wydaje się, że niechęć do aktywnych działań i uzależnienie od pomocy społecznej staje się widoczne u kolejnych pokoleń mieszkańców OR.

O niedostatecznym zaangażowaniu ludności w funkcjonowanie obszaru rewitalizowanego świadczy również nieadekwatne do potrzeb i możliwości uczestnictwo mieszkańców w działaniach organizacji pozarządowych (NGO). Jak wynika z badań ankietowych ok. 40% mieszkańców analizowanego obszaru nie potrafi wskazać organizacji pozarządowej funkcjonującej na OR.

O bierności mieszkańców obszaru rewitalizowanego świadczy również niższa niż średnia w Świdnicy frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych. W 2014 r. Wzięło w nich udział 36% mieszkańców OR, podczas gdy w Świdnicy 41%.

Z przeprowadzonej na obszarze rewitalizacji diagnozy wynika także, iż występują tutaj problemy z dostępem do wysokiej jakości usług społecznych.

W pierwszej kolejności należy podkreślić ograniczony dostęp mieszkańców obszaru rewitalizowanego do żłobków i przedszkoli. Występowanie powyższego problemu znajduje odzwierciedlenie zarówno w opiniach mieszkańców, jak i w danych statystycznych. Podczas warsztatów mieszkańcy wskazywali na problem niewystarczającej w stosunku do potrzeb liczby miejsc w żłobkach i w przedszkolach, co ich zdaniem ograniczało aktywność zawodową, zwłaszcza kobiet. Równocześnie 39% ankietowanych mieszkańców obszaru rewitalizowanego uważa, że należy dokonać inwestycji w budowę/rozbudowę niniejszej infrastruktury.

Jak już wspomniano również z danych statystycznych wynika, iż liczba miejsc w żłobkach i w przedszkolach miejskich jest zbyt mała w stosunku do istniejących na analizowanym obszarze potrzeb.

W 2014 r. z powodu braku miejsc nie przyjęto do żłobka sześcioro dzieci zamieszkałych na OR. Na podstawie wywiadów przeprowadzonych z mieszkańcami (podczas warsztatów)

można jednak wnioskować, że skala problemu jest większa. Część rodziców świadomych barier jakie należy pokonać, aby otrzymać miejsce w żłobku rezygnuje ze starań o przyjęcie dziecka. W rezultacie, skazują się oni niejednokrotnie na długotrwałe funkcjonowanie poza rynkiem pracy, co prowadzi do „zestarzenia” się kwalifikacji i ogranicza możliwość płynnego powrotu do pracy. Sytuacja powyższa sprzyja wykluczeniu społecznemu i jest sprzeczna z polityką prorodzinną.

Na obszarze rewitalizacji widoczne są także trudności z dostępem do przedszkoli. W 2014 r. jedynie 224 dzieci w wieku 3-5 lat z OR uczęszczało do nich. W konsekwencji wskaźnik liczby dzieci w niniejszym wieku objętych wychowaniem przedszkolnym w 2014 r. wyniósł na obszarze rewitalizacji tylko 38%. Dla porównania, odsetek ten dla całej Świdnicy wynosił 40%.

Również w tym przypadku istniejąca sytuacja implikuje szereg negatywnych konsekwencji. Przede wszystkim konieczność opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym sprawia, że rodzice nie mogą podejmować pracy w pełnym wymiarze godzin, co negatywnie przekłada się na zamożność rodzin i sprzyja wykluczeniu społecznemu.

Ograniczony dostęp do ww. usług w połączeniu z innymi negatywnymi zjawiskami społecznymi niekorzystnie wpływa m.in. na wyniki w nauce osiągnięte przez uczniów zamieszkałych na obszarze rewitalizacji. Problem ten dotyczy zarówno uczniów szkół podstawowych jak i gimnazjów. W obu przypadkach odsetek uczniów z wynikami niższymi niż 75% średniej dla Świdnicy jest tutaj wyższy.

Tabela 25. Wyniki w nauce osiągnięte przez uczniów zamieszkałych na obszarze rewitalizacji na tle Świdnicy

	Miasto Świdnica	Obszar rewitalizowany
Liczba uczniów z wynikami ze sprawdzianu szóstych klas niższymi o 75% od średniej w gminie	10%	15%
Liczba uczniów z wynikami z egzaminu gimnazjalnego niższymi o 75% od średniej w gminie z części matematycznej	2%	3%
Liczba egzaminów poprawkowych w szkołach podstawowych i gimnazjach	0,8%	1,4%

Źródło: opracowanie na podstawie informacji uzyskanych z urzędu miasta w Świdnicy.

Jednocześnie z powyższych informacji wynika, że uczniowie pochodzący z obszaru rewitalizowanego częściej przystępują do egzaminów poprawkowych. Powyższa sytuacja wynikać może z podkreślanego przez mieszkańców problemu przestarzałej bazy lokalowej placówek oświatowych.

Wyniki przeprowadzonej diagnozy prowadzą do wniosku, iż na obszarze rewitalizacji mamy do czynienia z mechanizmem błędnego koła. Słabsze wyniki w nauce skutkują późniejszą gorszą pozycją na rynku pracy i sprzyjają wykluczeniu społecznemu, co z kolei wpływa na słabsze wyniki w nauce osiągnięte przez kolejne pokolenia.

Niewystarczająca podaż usług społecznych na obszarze rewitalizacji znajduje również odzwierciedlenie w sferze kultury fizycznej i rekreacji. Niejednokrotnie podnoszonym podczas warsztatów problemem była niedostateczna dostępność do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz niezadawalający jej stan techniczny. Powyższe stwierdzenie potwierdzają wyniki badań ankietowych. Około 28% respondentów niedostatecznie ocenia dostępność do obiektów sportowych, a dalsze 43% uważa, iż dostępność ta jest co najwyżej dostateczna.

Istotne znaczenia dla analizy sfery społecznej ma problem bezpieczeństwa. Z badań ankietowych wynika, że ponad 64% mieszkańców obszaru rewitalizowanego ma poczucie braku bezpieczeństwa. Jako podstawowe zagrożenia występujące na OR najczęściej wskazywano niezgodne z prawem zachowanie w miejscach publicznych, zakłócanie porządku i spokoju publicznego oraz brak poszanowania dla wspólnego mienia, połączony z aktami wandalizmu. Źródeł powyższych zachowań upatrywać można w takich negatywnych zjawiskach jak alkoholizm, narkomania, hazard.

Opinie mieszkańców, znajdują potwierdzenie w danych statystycznych, na podstawie których stwierdzić należy, iż faktycznie w ramach obszaru rewitalizowanego można wyodrębnić obszary borykające się z problemem wzmożonej przestępczości.

W 2014 r. na analizowanym obszarze popełniono łącznie 313 wykroczeń społecznie uciążliwych. Jednocześnie w 2014 r. popełniono także 305 przestępstw o charakterze kryminalnym, co stanowiło ok. 44% wszystkich przestępstw popełnionych w Świdnicy. Podkreślić należy, że w stosunku do 2012 r. liczba przestępstw popełnionych na obszarze rewitalizacji wzrosła o ok. 3%.

W 2014 r. najczęściej popełniono następujące przestępstwa: kradzież mienia (131 przypadków), uszkodzenie mienia (77 przypadków), kradzież z włamaniem (44 przypadki) oraz rozbój i wymuszenie rozbójnicze (24 przypadki). Inne przestępstwa takie jak: kradzież samochodu, czy też bójka i pobicie wstępują na OR sporadycznie.

Sfera gospodarcza

Przeprowadzone badania wykazały, że obszar rewitalizowany boryka się z barierami hamującymi rozwój przedsiębiorczości i utrudniającymi napływ inwestycji zewnętrznych. Należy również podkreślić, że nie jest wykorzystywany w zadawalającym stopniu potencjał (np. turystyczny) OR. W rezultacie relatywnie słaba pozycja gospodarcza obszaru rewitalizowanego negatywnie wpływa na funkcjonowanie sfery społecznej.

W 2014 r. Na analizowanym obszarze funkcjonowało łącznie 1.561 przedsiębiorstw, co stanowiło ok. 31% ogółu przedsiębiorstw w Świdnicy. Jednocześnie 1.406 podmiotów zlokalizowanych na OR płaciło podatek dochodowy (PIT lub CIT)

Analizując sferę gospodarczą należy uwzględnić również poziom przedsiębiorczości mierzony liczbą firm (aktywnych, płacących podatki) w stosunku do liczby ludności. W 2014 r. wskaźnik przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych płacących podatek dochodowy na 1000 mieszkańców) na OR wynosił 81 i był porównywalny ze średnią dla Świdnicy.

O kondycji finansowej przedsiębiorstw funkcjonujących na obszarze rewitalizacji może świadczyć wartość uiszczzonego podatku dochodowego przypadającego na przedsiębiorstwo. Działające na OR przedsiębiorstwa zapłaciły średnio 5.116 zł podatku dochodowego, podczas gdy średnia dla Świdnicy wynosiła 6.924. Powyższe prowadzi do wniosku, że sytuacja finansowa lokalnych przedsiębiorstw na tle przedsiębiorstw funkcjonujących w Świdnicy jest relatywnie słabsza.

Równocześnie warto zaznaczyć, że przedsiębiorstwa z OR częściej zgłaszały zawieszenie i zakończenie działalności gospodarczej. W pierwszym przypadku wartość wskaźnika liczby podmiotów zgłaszających zawieszenie działalności gospodarczej w stosunku do liczby podmiotów płacących podatek dochodowy była o 0,4 punktu procentowego wyższa niż średnia dla Świdnicy i wynosiła 22%. Na obszarze rewitalizacji wyższy o 0,5 punktu procentowego był również wskaźnik podmiotów zgłaszających zakończenie działalności gospodarczej. W 2014 r. wyniósł on 12,7%.

Na relatywnie niską skłonność mieszkańców obszaru rewitalizowanego do podejmowania działalności gospodarczej wskazują wyniki badania ankietowego. Około 85% mieszkańców nie zna osoby, która by w przeciągu trzech ostatnich lat założyła na niniejszym obszarze firmę. Jednocześnie 92% respondentów nie planuje podjęcia działalności gospodarczej na analizowanym obszarze.

Równocześnie należy podkreślić, że na obszarze rewitalizacji zachodzą również inne negatywne zjawiska gospodarcze. Szczególnie niebezpieczny jest postępujący proces zaniku drobnej przedsiębiorczości, zwłaszcza wywodzącej się z tradycji rzemieślniczej. Sytuacja niniejsza nie tylko niekorzystnie wpływa na funkcjonowanie rynku pracy, ale także sprawia że przedsiębiorcy nie czują więzi z miejscem zamieszkania, a tym samym nie angażują się w należyty stopniu w jego rozwój.

Jednocześnie pamiętać należy, że drobni przedsiębiorcy niejednokrotnie aktywnie uczestniczyli w procesie szkolenia młodzieży. Ograniczona skala ich działalności negatywnie odbija się na kształceniu zawodowym kadr.

Sfera infrastrukturalna

Jak wynika z przeprowadzonych badań ankietowych, ponad 67% mieszkańców obszaru rewitalizowanego uważa, iż jest on zaniedbany. Na powyższy wynik wpływa ocena stanu infrastruktury technicznej, społecznej, rekreacyjnej, drogowej oraz mieszkaniowej.

Widocznym problemem zdiagnozowanym na OR jest niezadawalający stan techniczny dróg. Powyższe stwierdzenie potwierdzają wyniki ankiety. Wśród mieszkańców obszaru rewitalizowanego dominują opinie o dostatecznym (48%) oraz niedostatecznym (31%) stanie technicznym dróg.

Na analizowanym obszarze występuje również problem złego stanu technicznego chodników, co negatywnie wpływa na bezpieczeństwo pieszych. Dodatkowo bezpieczeństwu pieszych zagrażają, niebezpiecznie zlokalizowane i niejednokrotnie pozbawione sygnalizacji świetlnej przejścia drogowe i kolejowe (ul. Bracka).

Warto również podkreślić, że aktualnie istniejący stan oraz układ dróg i chodników utrudnia funkcjonowanie służb ratowniczych. W przypadku zagrożenia życia, zdrowia lub mienia mieszkańców nie będą one w stanie sprawnie dotrzeć do miejsca zdarzenia.

Kolejnym problemem, podkreślanym przez mieszkańców obszaru rewitalizowanego jest niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych. Na niniejszy problem wskazało 94% respondentów. Jak wynika z dostępnych danych wskaźnik długości ścieżek i tras rowerowych do długości dróg na obszarze rewitalizacji w 2014 r. wynosił 0,04 i był przeszło dwukrotnie niższy od średniej dla miasta (0,09).

Pamiętać należy, że ścieżki rowerowe zwiększają mobilność mieszkańców, co sprzyja budowie więzi wewnątrz obszaru rewitalizowanego. Dodatkowo komunikacja rowerowa stanowi alternatywę dla transportu samochodowego, a tym samym przyczynia się do redukcji niskiej emisji.

Na obszarze rewitalizacji dominuje indywidualny transport samochodowy. Sytuacja ta powoduje, iż rośnie popyt na miejsca parkingowe. Niestety na OR widoczny jest niedobór tychże miejsc. Jak wynika z ankiety ponad 91% mieszkańców uważa, że ilość dostępnych miejsc parkingowych jest niewystarczająca. Dodatkowo dostępności miejsc parkingowych ogranicza ich odpłatność. W odczuciu mieszkańców wysokość opłat za parkowanie jest zbyt duża w stosunku do poziomu ich dochodów. Podkreślić również należy, że ograniczony dostęp do bezpłatnych miejsc parkingowych sprawia, że mieszkańcy obszaru rewitalizowanego mają utrudniony dostęp do istniejących miejsc pracy, co nie sprzyja aktywizacji zawodowej.

Kluczowe znacznie dla analizy sfery infrastrukturalnej ma stan infrastruktury społecznej. Za infrastrukturę tą, w dużej mierze odpowiada sektor publiczny, gdyż służy ona realizacji jego zadań. Szczególnie ważna jest infrastruktura służąca integracji mieszkańców. Niestety z przeprowadzonych badań wynika, że mieszkańcy obszaru rewitalizowanego, nie są zadowoleni ze stanu niniejszej infrastruktury. Ponad 46% respondentów uznało OR za nieprzyjazny społecznie z uwagi na braki infrastrukturalne.

Szczególnie widoczna na obszarze rewitalizacji jest niezadawalająca podaż infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Z badań ankietowych wynika, że ponad 70% mieszkańców oceniło dostępność do obiektów sportowych niedostatecznie lub dostatecznie.

Brakuje zwłaszcza obiektów mogących pełnić funkcje rekreacyjne i integracyjne, w tym sal gimnastycznych, kortów tenisowych, basenu. Powyższa sytuacja sprawia, że dzieci, młodzież oraz pozostali mieszkańcy OR pozbawieni są możliwości aktywnego spędzania czasu wolnego. W konsekwencji istnieje niebezpieczeństwo, iż sytuacja niniejsza spotęguje stan apatii wśród mieszkańców, a nawet doprowadzi do wzrostu zachowań patologicznych (alkoholizm, narkomania).

Ponad to na obszarze rewitalizacji brakuje świetlic osiedlowych. Pamiętać należy, że obiekty te pełnią funkcje rekreacyjno-kulturalno-integracyjną. Świetlice są miejscem spotkań lokalnej społeczności, a tym samym sprzyjają integracji i pełnią ważną rolę w aktywizacji mieszkańców. Dodatkowo pracownicy świetlic odgrywają ważną rolę animatorów kultury. W rezultacie ograniczony dostęp do świetlic wiąże się z osłabieniem potencjału kulturowego obszaru.

Jednak o ograniczonym dostępie do infrastruktury społecznej decyduje nie tylko jej brak, ale również jej stan techniczny, w tym niedostosowanie do potrzeb mieszkańców (zwłaszcza osób niepełnosprawnych i starszych). Niestety jak wielokrotnie podkreślali sami mieszkańcy stan infrastruktury rekreacyjnej jest niezadawalający. W konsekwencji nie można stwierdzić, aby istniejące obiekty i urządzenia w sposób należyty pełniły swoje funkcje. Wpływ na powyższą sytuację mają m.in. akty wandalizmu, połączone z niewystarczającym nadzorem nad przestrzenią publiczną.

Dodatkowo na obszarze rewitalizacji nadal istnieją bariery architektoniczne, co potwierdzają wyniki ankiety. Ponad 44% badanych stwierdziło, że infrastruktura jest niedostatecznie dostosowana do potrzeb seniorów i osób niepełnosprawnych, a dalsze 44% respondentów uznało, że jest ona dostosowana co najwyżej w stopniu dostatecznym. Nieprzystosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych nie może, stanowić powodu ich wykluczenia z funkcjonowania w lokalnej społeczności.

Na obszarze rewitalizacji widoczna jest również kumulacja problemów związanych ze stanem i funkcjonowaniem przestrzeni publicznej. Niniejsza sytuacja jest rezultatem zarówno ograniczonej podaży terenów publicznych przeznaczonych na potrzeby mieszkańców, jak i ich złego stanu. Konsekwencją zaniedbanej przestrzeni publicznej może być wzrost zachowań patologicznych, co z kolei prowadzi do utraty przez te tereny ich pierwotnej funkcji.

Jak wynika z przeprowadzonej ankiety ok. 25% badanych uważa, że dostępność do placów zabaw jest niedostateczna. Kolejne 38% respondentów oceniło dostępność do niniejszej infrastruktury dostatecznie. Tylko 8% mieszkańców uważa, że dostępność do placów zabaw jest bardzo dobra. Jednocześnie ok. 53% respondentów źle lub dostatecznie ocenia dostępność terenów zielonych (parki, skwery).

Powyższa sytuacja jest następstwem ograniczonych inwestycji w budowę/rozbudowę placów zabaw, parków, skwerów, co w połączeniu z dewastacją podwórek doprowadziło do obniżenia jakości życia mieszkańców analizowanego obszaru. Dodatkowo pamiętać należy, że

ograniczony dostęp do przestrzeni publicznej nie sprzyja integracji i może stanowić jeden z powodów niewystarczającej współpracy mieszkańców.

Jednak nie tylko ograniczony dostęp do przestrzeni publicznej stanowi problem, ważny jest także stan niniejszej przestrzeni. Niestety na obszarze rewitalizacji widoczny jest brak poszanowania dla wspólnej własności. Przejawem tego są liczne akty wandalizmu, które w połączenie z niedostateczną dbałością o czystość sprawiają, iż tereny te nie spełniają należycie swojej funkcji. Warto podkreślić, że na czystość przestrzeni publicznej negatywnie wpływa niedostateczna liczba szaleatów publicznych oraz ich niewłaściwe oznakowanie.

Analizując sferę infrastrukturalną nie sposób pominąć jej związków ze środowiskiem naturalnym. Niestety, również w tym przypadku sytuacja na obszarze rewitalizacji kształtuje się niekorzystnie. Problemem jest niezadawalający stan powietrza atmosferycznego. Niedostatecznie ocenia go ponad 26%, a dostatecznie 44% ankietowanych mieszkańców OR.

Na powyższą sytuację rzutuje m.in. stan budynków zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji. W 2014 r. na OR znajdowało się 2.951 budynków, w tym 927 mieszkalnych. Warto przy tym podkreślić, że na obszarze rewitalizacji częściej niż średnio w mieście zlokalizowane są budynki i mieszkania komunalne oddane do użytku przed 1990 r. Na analizowanym obszarze budynki te stanowiły 9% całości zasobów komunalnych, a mieszkania 38%, dla Świdnicy wskaźniki kształtowały się odpowiednio na poziomie 3% i 16%.

Niezadawalający stan techniczny budynków mieszkalnych potwierdzają uzyskane w badaniu ankietowym opinie mieszkańców. Ponad 29% badanych uznało stan techniczny budynków mieszkalnych za niedostateczny, a ok. 53% za dostateczny. Tylko niespełna 2% badanych oceniło stanu budynków mieszkalnych bardzo dobrze.

Z wiekiem budynków (mieszkań) wiąże się problem zastosowanych w nich systemów grzewczych. Mieszkańcy niejednokrotnie wykorzystują do ogrzewania paliwa stałe spalane w indywidualnych kotłach węglowych lub piecach kaflowych. Dodatkowo z uwagi na wysokie koszty opału oraz relatywnie niskie dochody części mieszkańców do ogrzewania wykorzystuje opał niskiej jakości. Powyższa sytuacja sprzyja niskiej emisji i negatywnie wpływa na stan środowiska naturalnego na obszarze rewitalizacji.

Niekorzystnie na stan środowiska naturalnego wpływa również nie zawsze pożądaný stan infrastruktury sieciowej, a zwłaszcza kanalizacyjnej wodnej oraz deszczowej.

5. Rozdział: Strategia rewitalizacji

Wizja

Obszar rewitalizacji stanie się miejscem inteligentnego rozwoju łączącego tradycję z nowoczesnością. Aktywni mieszkańcy, wspólnie z lokalnymi władzami uwzględniając miejscową tradycję będą wzmocniać istniejące oraz kreować nowe kierunki rozwoju obszaru, sprzyjające włączeniu społecznemu. Trwały rozwój oparty na współdziałaniu, współdecydowaniu i współodpowiedzialności lokalnej społeczności odbywać się będzie zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.

Obszar rewitalizacji osiągnie sukces w wyniku inteligentnego i zrównoważonego rozwoju. Wzrośnie dobrobyt mieszkańców oraz nastąpi renesans cywilizacyjny obszaru, w wyniku czego odzyska on należną mu pozycję w mieście. Wsparcie zewnętrzne uaktywni endogeniczny potencjał obszaru, w rezultacie czego przełamane zostaną dotychczasowe bariery hamujące jego rozwój.

W wyniku inwestycji w infrastrukturę społeczną, gospodarczą, techniczną i środowiskową wzrośnie poziom kapitału terytorialnego. Wykształceni i aktywni mieszkańcy będą w sposób innowacyjny wykorzystywać potencjał obszaru zakorzeniony w jego historii i tradycji.

Przemiany wspierać będzie konkurencyjna gospodarka. Powstaną nowe, miejsca pracy w wyniku czego redukcji ulegnie sfera ubóstwa, a problemy wykluczenia społecznego będą miały charakter incydentalny. Równocześnie powszechny dostęp do wysokiej jakości infrastruktury społecznej proces ten zdynamizuje.

Istotne znaczenie dla podniesienia poziomu i jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego będzie miała redukcja niskiej emisji, która doprowadzi do poprawy jakości powietrza. Wzrost zamożności i świadomości ekologicznej mieszkańców sprawi, że przyjazne środowisku systemy grzewcze staną się powszechne. Rozwój transportu zrównoważonego poprawi zewnętrzną i wewnętrzną dostępność komunikacyjną obszaru, a jednocześnie również przyczyni się do ograniczenia zjawiska niskiej emisji.

W wyniku kompleksowo przeprowadzonej odnowy tkanki mieszkaniowej wzrośnie standard zamieszkania na obszarze rewitalizacji. Zdekaptalizowanym budynkom i zdegradowanym

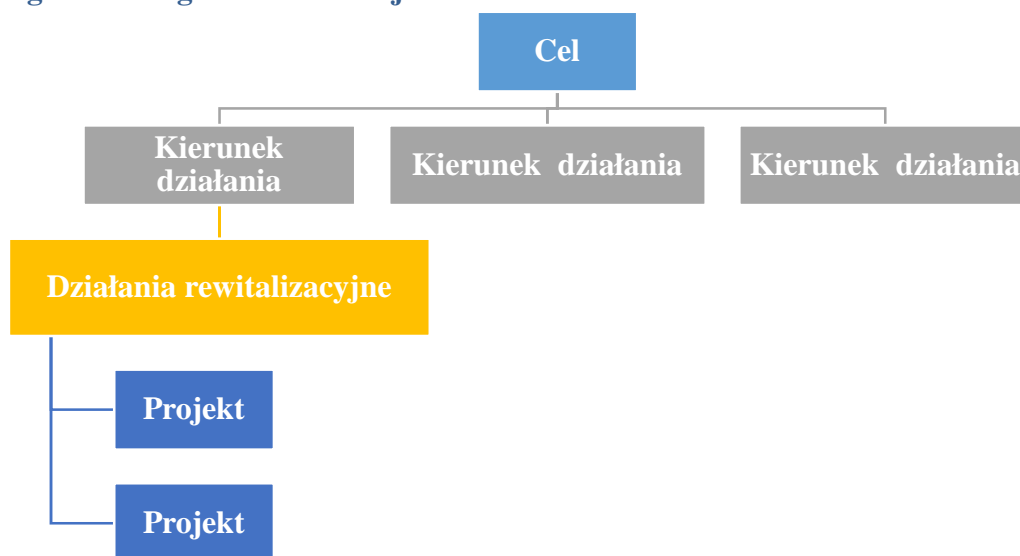
obszarom w zależności od potrzeb przywrócone zostanie dawne lub zostaną nadane nowe funkcje. W rezultacie strefa publiczna stanie się miejscem wypoczynku, rekreacji i integracji.

Reasumując, przeprowadzone działania zwiększą atrakcyjność obszaru rewitalizowanego jako miejsca do życia i prowadzenia działalności gospodarczej. Równocześnie współpraca z otoczeniem wzmocni jakość usług świadczonych na rzecz mieszkańców i przedsiębiorców, co przyczyni się ostatecznie do przyspieszenia rozwoju obszaru oraz podniesienia poziomu życia lokalnej społeczności.

Cele rewitalizacji i kierunki działań

Zdefiniowane cele rewitalizacji oraz wyznaczone kierunki działań odpowiadają zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym. W ramach zdefiniowanego celu zostały wyznaczone kierunki działań i zaproponowane typy przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Projekty rewitalizacyjne wpisują się w przedsięwzięcia rewitalizacyjne, realizując jednocześnie kierunek działania wpływający na osiągnięcie założonego celu rewitalizacji. Zobrazowana na poniższym diagramie, przyjęta logika rewitalizacji ma na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk.

Diagram 2. Logika rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Potrzeby rewitalizacyjne gminy Świdnica zostały zdiagnozowane na podstawie analizy mierników rozwoju, warsztatów problemowych z Zespołem ds. Rewitalizacji oraz badania ankietowego mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji. W odniesieniu do

zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych wyznaczone zostały trzy cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań.

Tabela 26. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Cel rewitalizacji	Kierunek działań
Cel 1: Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru objętego rewitalizacją poprzez działania w zakresie integracji i włączenia społecznego	Integracja i aktywizacja społeczna obszaru objętego rewitalizacją
	Podniesienie jakości edukacji oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizowanego
Cel 2: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury w celu zwiększenia jej użyteczności dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego	Poprawa jakości przestrzeni obszaru rewitalizowanego
	Poprawa stanu infrastruktury społecznej obszaru rewitalizowanego
	Poprawa stanu środowiska obszaru rewitalizowanego
	Poprawa dostępności i bezpieczeństwa komunikacyjnego obszaru rewitalizowanego
Cel 3: Wsparcie dla rozwoju gospodarczego w celu poprawy oferty obszaru oraz zmniejszenia zjawiska bezrobocia i ubóstwa	Rozwój oferty wspierającej firmy z obszaru rewitalizowanego

Źródło: opracowanie własne.

CEL 1: POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW OBSZARU OBJĘTEGO REWITALIZACJĄ POPRZEZ DZIAŁANIA W ZAKRESIE INTEGRACJI I WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO

W ramach niniejszego celu należy podjąć działania, które poprzez integrację oraz włączenie społeczne doprowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców na obszarze rewitalizacji.

Prawidłowo realizowana polityka rozwoju powinna opierać się na współdziałaniu i oddolnej aktywności mieszkańców. Niestety na obszarze rewitalizacji mamy do czynienia z biernością połączoną z zanikiem więzi międzyludzkich. Mieszkańcy sporadycznie angażują się w sprawy lokalnej społeczności.

Istotnym zadaniem realizowanym w ramach niniejszego celu będzie przezwyciężenie powyższego zjawiska. Podjęte zostaną działania zmierzające do pogłębienie integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizowanego poprzez ich aktywizację wokół wspólnych

wartości i celów oraz włączenie wszystkich mieszkańców w działania na rzecz rozwoju obszaru.

Fundamentem trwałego rozwoju jest sprawny system edukacji. Umożliwia on zdobycie kwalifikacji niezbędnych do funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy. Dla zapewnienia wysokiej jakości usług edukacyjnych, powinny zostać podjęte działania zmierzające zarówno do modernizacji infrastruktury edukacyjnej, jak również do wzmocnienia istniejącej oferty poprzez dodatkowe godziny zajęć edukacyjnych.

Jednocześnie wskazany jest rozwój szkoleń skierowanych do osób dorosłych, podnoszących ich kwalifikacje i poprawiających pozycję na rynku pracy. W niniejszych działaniach aktywnie powinni uczestniczyć przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe.

Realizacja przyjętego celu wymaga również aktywnych działań prozdrowotnych. Skoordynowana polityka zdrowotna powinna objąć zarówno poprawę dostępności do wysokiej jakości usług medycznych, jak i profilaktykę zdrowotną.

Ważnym wyzwaniem jakie poruszono w niniejszym dokumencie jest poprawa bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizowanego, poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym. Działania te zmierzać będą zarówno do eliminacji aktów wandalizmu i przestępstw przeciwko mieniu, jak i do profilaktyki antyalkoholowej i antynarkotykowej.

Tabela 27. Skala potrzeb rewitalizacyjnych

Kierunek działań	Skala potrzeb (średnia, duża, bardzo duża)
1. Integracja i aktywizacja społeczna obszaru objętego rewitalizacją	Bardzo duża
2. Podniesienie jakości edukacji oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizowanego	Duża

Źródło: opracowanie własne.

1. Kierunek działania: integracja i aktywizacja społeczna obszaru objętego rewitalizacją

Realizacja niniejszego działania wymaga wsparcia inicjatyw społecznych służących aktywizacji, a tym samym również integracji i reintegracji mieszkańców obszaru rewitalizowanego.

Aktywizacja musi dotyczyć przede wszystkim mieszkańców dotychczas mniej skłonnych do angażowania się w życie lokalnej społeczności. Należy przy tym podkreślić, że bierność niejednokrotnie jest efektem wykluczenia społecznego wynikającego z niepełnosprawności lub ubóstwa. W rezultacie rewitalizacja powinna doprowadzić do reintegracji społecznej mieszkańców.

Realizując niniejsze działanie należy skoncentrować się na zwiększeniu zakresu współdecydowania i współodpowiedzialności mieszkańców za losy obszaru. Służyć temu powinno wydzielenie środków z budżetu obywatelskiego i przekazanie ich do dyspozycji mieszkańców obszaru rewitalizowanego. Mieszkańcy sami wybraliby cele na jakie przeznaczona zostałaby część środków budżetowych miasta. Dałoby to pełniejszą możliwość realizacji projektów sprzyjających integracji, w tym międzypokoleniowej.

Odzwierciedleniem aktywności społecznej jest rozwój organizacji pozarządowych (NGO). Organizacje te działają blisko społeczeństwa, a tym samym mogą sprawnie i efektywnie realizować wybrane zadania publiczne. W rezultacie są one kluczowym ogniwem rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej, jednocześnie przez wspólne działania integrują miejscową społeczność. Na terenie obszaru rewitalizowanego należy z jednej strony wzmacniać już istniejące i aktywnie działające organizacje pozarządowe, a z drugiej strony wskazane byłoby stworzenie warunków dla rozwoju nowych NGO.

Priorytetowo powinny być traktowane organizacje działające na rzecz włączenia społecznego, w tym integracji osób niepełnosprawnych. Aktywnym organizacjom należałoby delegować uprawnienia z zakresu zadań publicznych, takie jak np. opieka nad osobami wykluczonymi i ich aktywizacja. Szczególne wsparcie należy kierować do organizacji realizujących projekty skierowane równocześnie do różnych grup wiekowych, umożliwiających budowę więzi międzypokoleniowych.

Trudno jest realizować zasadę włączenia społecznego bez zagwarantowania dostępu do wysokiej jakości usług medycznych. W tym celu konieczne są zarówno inwestycje w infrastrukturę zdrowotną, jak i działania zmierzające do poszerzenia istniejącej oferty medycznej. Poprawie powinna ulec dostępność oraz jakość usług świadczonych przez zakłady podstawowej opieki medycznej. Większy nacisk należy położyć także na poprawę dostępu do specjalistów.

Wśród mieszkańców obszaru rewitalizowanego odczuwalny jest brak poczucia bezpieczeństwa. Źródłem powyższej sytuacji upatrywać należy m.in. w występujących negatywnych zjawiskach społecznych takich jak alkoholizm, narkomania, hazard.

Realizacja działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji musi przebiegać wielotorowo. Po pierwsze należy wzmocnić monitoring przestrzeni publicznej, poprzez instalacje (w miarę możliwości) kamer oraz częstsze patrole służb mundurowych. Po drugie należy przeprowadzić działania zmierzające do zwiększenia aktywności mieszkańców. Mieszkańcy obszaru muszą w większym niż obecnie stopniu przejść odpowiedzialność za przestrzeganie porządku na OR. W tym zakresie konieczna jest stała współpraca pomiędzy mieszkańcami a policją. Należałoby również rozważyć realizację projektu straży obywatelskiej. Po trzecie konieczna jest profilaktyka antyalkoholowa i antynarkotykowa skierowana m.in. do młodzieży szkolnej. Równocześnie należy wzmocnić rolę rodziny w procesie kształcenia i wychowania.

Przykładowe działania rewitalizacyjne:

- a) Aktywna integracja i reintegracja osób zagrożonych ubóstwem ze społeczeństwem.
- b) Wspieranie projektów międzypokoleniowych mających na celu budowanie więzi społecznych.
- c) Pobudzanie aktywności trzeciego sektora.
- d) Wsparcie działań związanych ze wsparciem rodziny i jej społecznych funkcji.
- e) Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego.
- f) Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie obszaru rewitalizowanego.
- g) Aktywizacja społeczeństwa obywatelskiego obszaru rewitalizowanego.
- h) Włączenie społeczne osób niepełnosprawnych.

2. Kierunek działania: podniesienie jakości edukacji oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizowanego

Sytuacja społeczno-gospodarcza obszaru rewitalizowanego w znacznej mierze wynika z postaw i zachowań ludzi. Powyższe postawy determinowane są jakością kapitału ludzkiego, który to z kolei jest odzwierciedleniem funkcjonującego systemu edukacji.

Wysoka jakość usług edukacyjnych zależy od stanu infrastruktury edukacyjnej oraz realizowanych nowoczesnych i zróżnicowanych programów edukacyjnych. Dlatego też należy poszerzyć i rozwinąć aktualną ofertę zajęć uzupełniających. Nowe programy powinny zagwarantować nie tylko zdobycie „twardych umiejętności”, ale również rozwijać kompetencje społeczne. Ważna jest promocja takich zachowań jak: zaangażowanie w życie lokalnej społeczności, czy też odpowiedzialność za miejsce zamieszkania.

Poprawa jakości kształcenia wymaga działań wspierających realizację zajęć dodatkowych, rozwijających zainteresowania uczniów. Szczególną opieką powinno się otoczyć dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. Pamiętać należy, że wykształcenie niejednokrotnie prowadzi do awansu społecznego, a tym samym sprzyja włączeniu społecznemu. Dodatkowo wiedza, kwalifikacje i kompetencje przekładają się na wzrost wynagrodzeń, w rezultacie ograniczają sferę ubóstwa.

W działania na rzecz poprawy jakości edukacji publicznej należy włączyć mieszkańców obszaru rewitalizowanego. Mieszkańcy poprzez aktywną pracę m.in. w radach rodziców powinni wspierać szkoły w tworzeniu nowoczesnej oferty zajęć pozalekcyjnych.

Jednocześnie w ramach niniejszego działania wskazany jest rozwój szkoleń skierowanych do osób dorosłych, podnoszących ich kwalifikacje i poprawiających pozycję na rynku pracy. W niniejszych działaniach aktywnie powinni uczestniczyć przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe. Działania w powyższym zakresie winny w pierwszej kolejności skoncentrować się na określeniu deficytowych kwalifikacji występujących na analizowanym obszarze.

Aktywizacja zawodowa mieszkańców może nastąpić m.in. poprzez rozwój podmiotów ekonomii społecznej. Jednak podmioty te wymagają wsparcia. Wskazana jest intensyfikacja działań informacyjnych o zaletach ekonomii społecznej. Należy również zachęcać mieszkańców (zwłaszcza zagrożonych wykluczeniem społecznym) do zakładania spółdzielni socjalnych. Spółdzielnie takie powinny zostać objęte (w granicach obowiązujących przepisów) interwencjonizmem lokalnym.

Przykładowe działania rewitalizacyjne:

- a) Poprawa wyników edukacji dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizowanego;
- b) Poprawa kwalifikacji i umiejętnościami zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizowanego;
- c) Aktywizacja zawodowa, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych;

CEL 2: MODERNIZACJA I ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY W CELU ZWIĘKSZENIA JEJ UŻYTECZNOŚCI DLA MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZOWANEGO

Zrównoważony rozwój obszaru rewitalizowanego wymaga zachowania równowagi pomiędzy aspektami środowiskowymi, a aspiracjami prorozwojowymi mieszkańców.

Nie ulega wątpliwości, że na obszarze rewitalizacji musi nastąpić modernizacja i rozbudowa infrastruktury w celu zwiększenia jej użyteczności dla mieszkańców. Jednocześnie działania te powinny prowadzić do uporządkowania zdegradowanej przestrzeni publicznej. W tym celu wskazana jest kompleksowa odnowa budynków mieszkalnych wraz z podwórkami, a także rozbudowa i modernizacja obiektów małej infrastruktury. Budynkom stanowiącym zasób komunalny należy w miarę potrzeb przywrócić dawne funkcje lub przystosować je do nowych zadań. Konieczne są również działania zmierzające do modernizacji placów zabaw i rewitalizacji parków miejskich tak aby odzyskały one funkcje rekreacyjną i integracyjną.

Renesansu cywilizacyjnego nie da się osiągnąć bez inwestycji w infrastrukturę społeczną. Inwestycje te powinny obejmować zarówno budowę nowych, jak i modernizację już istniejących obiektów. Należy poprawić dostęp do placówek wychowawczych i edukacyjnych. Jednocześnie wskazany jest rozwój instytucji kultury poprzez budowę nowych świetlic oraz zatrudnienie w nich animatorów kultury.

Równocześnie powinna nastąpić budowa/modernizacja obiektów sportowo-rekreacyjnych oraz boisk sportowych. Jednocześnie boiska sportowe powinny zostać zaopatrzone w nowe urządzenia umożliwiające wszechstronne korzystanie z nich.

Wysoka jakość środowiska naturalnego wymaga zastosowania przez mieszkańców obszaru rewitalizowanego nowoczesnych i proekologicznych systemów grzewczych. Równocześnie poprawie powinna ulec efektywność energetyczna budynków. Również troska o środowisko naturalne sprawia, że w ramach niniejszego celu należy podjąć działania zmierzające do rozbudowy i modernizacji sieci gazowej, ciepłowniczej, wodociągowej i kanalizacyjnej.

Istotne znaczenie dla realizacji niniejszego celu ma rozwój infrastruktury drogowej. Dotyczy to zarówno dróg, jak i infrastruktury towarzyszącej.

Przebudowie dróg, towarzyszyć powinna budowa/modernizacja chodników i ścieżek rowerowych. Działania takie służyć będą zwiększeniu bezpieczeństwa mieszkańców obszaru

rewitalizowanego. Rozbudowa ścieżek rowerowych pozytywnie wpłynie także na ograniczenie niskiej emisji.

Inwestycjom drogowym towarzyszyć powinna budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego. W wyniku powyższych działań wzrośnie bezpieczeństwo mieszkańców oraz zmniejszą się koszty energii elektrycznej. Do zasilania oświetlenia ulicznego w większym stopniu wykorzystane zostaną technologie energooszczędne.

Sprawny system komunikacji na obszarze rewitalizacji wymaga inwestycji w rozwój parkingów, które to poprawią jego dostępność komunikacyjną. Wskazana jest również budowa parkingów Park&Ride i Bike&Ride. Działanie niniejsze sprzyja ograniczaniu niskiej emisji, poprzez zmniejszenie intensywności ruchu samochodowego.

Tabela 28. Skala potrzeb rewitalizacyjnych

Kierunek działań	Skala potrzeb (średnia, duża, bardzo duża)
1. Poprawa jakości przestrzeni obszaru rewitalizowanego	Bardzo duża
2. Poprawa stanu infrastruktury społecznej obszaru rewitalizowanego	Duża
3. Poprawa stanu środowiska obszaru rewitalizowanego	Duża
4. Poprawa dostępności i bezpieczeństwa komunikacyjnego obszaru rewitalizowanego	Duża

Źródło: opracowanie własne.

1. Kierunek działania: poprawa jakości przestrzeni obszaru rewitalizowanego

Realizacja niniejszego działania wymaga w pierwszej kolejności kompleksowej modernizacji istniejącej tkanki mieszkaniowej. Modernizacji budynków towarzyszyć powinien remont podwórek. W rezultacie powinny one odzyskać funkcję wypoczynkowo-integracyjną. Należy również w miarę potrzeb przywrócić dawne lub nadać nowe funkcje istniejącym obiektom budowlanym. Przede wszystkim wskazana byłby ich adaptacja na cele społeczne lub gospodarcze.

Równocześnie należy dokonać renowacji zabytków. Działania te, nie tylko podniosą estetykę obszaru, ale również wzmocnią jego potencjał turystyczny. Renowacji zabytków towarzyszyć powinna budowa miejsc parkingowych, która doprowadzi do poprawy dostępności obszaru dla turystów. Wskazane jest również uporządkowanie oznaczeń turystycznych na OR.

Do realizowanych w ramach niniejszego działania inwestycji zaliczyć należy także zagospodarowanie istniejącej oraz budowę nowej infrastruktury na potrzeby obsługi lokalnej społeczności. W tym celu należy przeprowadzić modernizację placów zabaw oraz terenów zielonych ze szczególnym uwzględnieniem parków miejskich włączonych w obszar rewitalizacji. Konieczna jest również rozbudowa infrastruktury umożliwiającej prawidłowe korzystanie z powyższych miejsc.

Poprawa jakości przestrzeni publicznej wymaga inwestycji w rozwój infrastruktury związanej z utrzymaniem porządku i czystości na obszarze rewitalizacji. Równocześnie należy poprawić bezpieczeństwo przestrzeni publicznej poprzez rozbudowę i modernizację oświetlenia, a także rozwój monitoringu.

Pamiętać również należy o działaniach zmierzających do usuwania wszelkich barier architektonicznych, tak aby przestrzeń publiczna była dostępna dla seniorów i osób niepełnosprawnych.

Reasumując w ramach niniejszego działania należy podjąć kroki porządkujące zdegradowaną przestrzeń publiczną, poprzez odnowę tkanki architektonicznej i małej infrastruktury. Wyżej wymienione interwencje powinny podnieść atrakcyjność miejsca zamieszkania, a także wesprzeć potencjał inwestycyjny obszaru.

Przykładowe działania rewitalizacyjne:

- b) Poprawa jakości budynków mieszkalnych stosownie do oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizowanego;
- c) Poprawa stanu podwórek i terenów zielonych;
- d) Renowacja cennych obiektów zabytkowych obszaru rewitalizowanego
- e) Poprawa stanu drobnej infrastruktury związanej z porządkiem i czystością obszaru.
- f) Adaptacja niewykorzystanych obiektów budowlanych znajdujących się na obszarze na cele społeczne, edukacyjne i gospodarcze;
- g) Dostosowanie przestrzeni obszaru rewitalizowanego do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- h) Wsparcie dla działań poprawiających bezpieczeństwo publiczne na terenie rewitalizacji.

2. Kierunek działania: poprawa stanu infrastruktury społecznej obszaru rewitalizowanego

Rozwój infrastruktury społecznej wymaga uwzględnienia szerokiego spektrum potrzeb, do których zaliczyć należy inwestycje w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną, mieszkaniową, opiekuńczo-wychowawczą i edukacyjną. Inwestycje te nie tylko ułatwią dostęp mieszkańcom obszaru rewitalizowanego do infrastruktury społecznej ale również pomogą w uporządkowaniu i zagospodarowaniu przestrzeni publicznej.

Kluczowe znaczenie dla realizacji niniejszego działania będzie miał rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Wskazana byłaby poprawa dostępności do takich obiektów jak: sale gimnastyczne, basen, korty tenisowe. Obiekty te, nie tylko zaktywizują mieszkańców, ale także posłużą integracji międzypokoleniowej.

W ramach niniejszego działania należy również rozbudować i zmodernizować boiska sportowe oraz place zabaw. Jednocześnie place zabaw i boiska powinny zostać zaopatrzone w nowe urządzenia umożliwiające wszechstronne korzystanie z nich.

Konieczna jest także, poprawa dostępu mieszkańców obszaru rewitalizowanego do instytucji kultury poprzez budowę/modernizację świetlic oraz bibliotek. W obiektach tych należy zatrudnić dodatkowych animatorów kultury. Docelowo, obiekty te powinny służyć zarówno aktywizacji życia kulturalnego na OR, jak i integracji mieszkańców. Równocześnie w świetlicach i bibliotekach mogłyby się mieścić także kluby integracji społecznej. Warto także podkreślić, że w wyniku rozwoju niniejszej infrastruktury dzieci i młodzież uzyskają możliwość spędzania wolnego czasu, co sprzyja włączeniu społecznemu.

Do działań w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej zalicza się także inwestycje w rozwój budownictwa socjalnego i chronionego. Adresatem przedsięwzięcia będą osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Inwestycje niniejsze powinny mieć charakter rozproszony, tak aby nie kumulować ewentualnych negatywnych zjawisk na małej przestrzeni.

Ponadto należy podjąć działania zmierzające do rozwoju infrastruktury służącej opiece nad dziećmi do lat trzech. W tym celu wspierać trzeba działania zmierzające do zakładania klubów dziecięcych. Jednocześnie, aby zapewnić powszechny dostęp do żłobków i klubów dziecięcych wskazana jest większa partycypacja władz lokalnych w kosztach opieki. Należy rozważyć czy dla osób o najniższych dochodach placówki te nie powinny być bezpłatne.

Inwestycje w infrastrukturę społeczną powinny zwiększyć liczbę miejsc w przedszkolach, a tym samym poprawić ich dostępność dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego. Lepszy dostęp do przedszkoli umożliwi podjęcie zatrudnienia przez oboje rodziców, a tym samym przyczyni się do wzrostu zamożności lokalnej społeczności. Inwestycje w rozwój infrastruktury przedszkolnej przede wszystkim muszą się koncentrować na rozbudowie istniejących obiektów, chyba że zły stan techniczny i związany z tym wysoki koszt eksploatacji przemawia za budową nowego przedszkola. Ważna będzie również modernizacja istniejących obiektów, która pozwoli przystosować pomieszczenia do potrzeb najmłodszych dzieci.

Realizacja niniejszego działania wymaga również modernizacji istniejących obiektów oświatowych. Szczególną uwagę należy zwrócić na remonty sal lekcyjnych, połączone z doposażeniem pracowni przedmiotowych.

Przykładowe działania rewitalizacyjne:

- a) Rozwój infrastruktury związanej z rekreacją i uprawianiem sportu dla mieszkańców z obszaru rewitalizowanego;
- b) Rozwój infrastruktury społecznej powiązanej z procesem integracji społecznej, w tym mieszkalnictwa chronionego i wspieranego;
- c) Poprawa stanu istniejącej oraz budowa nowej infrastruktury związanej z opieką nad dziećmi do lat 3
- d) Poprawa stanu istniejącej oraz budowa nowej infrastruktury edukacyjnej;
- e) Wsparcie podmiotów realizujących usługi z zakresu kultury dla mieszkańców z obszaru rewitalizowanego.

3. Kierunek działania: poprawa stanu środowiska obszaru rewitalizowanego

Wysoka jakość środowiska naturalnego gwarantuje wzrost poziomu życia mieszkańców. Jednocześnie inwestycje w ochronę środowiska sprzyjają szybszemu rozwojowi obszaru.

Niestety obszar rewitalizacji boryka się z problemem niezadawalającego stanu środowiska naturalnego. Odpowiedzią na istniejącą sytuację powinny być działania zmierzające do rozbudowy i modernizacji infrastruktury sieciowej oraz poprawy efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i prywatnej. Równocześnie należy przeciwdziałać niskiej emisji poprzez budowę ciągów pieszo-jezdných, ścieżek rowerowych, a także inwestycje w zrównoważony transport.

Należy w miarę dostępnych możliwości rozbudować sieć gazową i ciepłowniczą, a także dokonać modernizacji sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Jednocześnie należy promować i wspierać działania zmierzające do zastosowania przez mieszkańców, przedsiębiorców i podmioty publiczne nowoczesnych i proekologicznych systemów grzewczych.

Równocześnie poprawie musi ulec efektywność energetyczna budynków. Aktualnie ich niska efektywność energetyczna jest problemem, związanym ze zjawiskiem niskiej emisji. Problem ten odczuwalny jest w okresie grzewczym, gdyż dla ogrzewania mieszkań wykorzystywane są nieefektywne systemy grzewcze, a niewystarczająca izolacja termiczna budynków rzutuje na nadmierne zużycie energii.

Należy również zredukować nadmierne zużycie energii, poprzez wymianę energochłonnego oświetlenia. Wymiana ta powinna zostać połączona z inwestycjami w rozbudowę ciągów pieszo – jezdnych i ścieżek rowerowych. W rezultacie powstanie alternatywa dla transportu samochodowego, co pomoże ograniczyć zjawisko niskiej emisji.

Jednocześnie należy usprawnić system gospodarki odpadami, tak aby poprawić stan czystości przestrzeni publicznej. Konieczne jest zwiększenie liczby pojemników na odpady oraz racjonalne ich rozmieszczenie. Wskazane są również działania zmierzające do budowy toalet i wybiegów dla psów.

Dodatkowo realizacja niniejszego celu wymaga działań zmierzających do poprawy świadomości ekologicznej mieszkańców. Należy w szerszym zakresie propagować postawy proekologiczne, w tym wśród dzieci i młodzieży szkolnej.

Przykładowe działania rewitalizacyjne:

- a) Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej powiązanej z procesami zrównoważonej rewitalizacji;
- b) Rozwój ciągów pieszo – jezdnych, ścieżek rowerowych w celu redukcji niskiej emisji pochodzącej z ruchu samochodowego;
- c) Podniesienie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej i mieszkalnych na terenie obszaru rewitalizowanego;
- d) Wymiana źródeł ciepła na proekologiczne w celu redukcji niskiej emisji;
- e) Włączenie obszaru w system niskoemisyjnego systemu transportu publicznego;

- f) Wsparcie gospodarki odpadami zapewniającej czystość i bezpieczeństwo ekologiczne obszaru rewitalizowanego.
- g) Poprawa wiedzy i zachowań proekologicznych.
- h) Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego

4. Kierunek działania: poprawa dostępności i bezpieczeństwa komunikacyjnego obszaru rewitalizowanego

Czynnikiem wpływającym na rozwój społeczno-gospodarczy obszaru rewitalizowanego jest stan infrastruktury drogowej. Efektywnie funkcjonująca infrastruktura drogowa podnosi standard życia mieszkańców oraz uelastycznia rynek pracy, przyczyniając się do redukcji bezrobocia. W rezultacie uznać można, że stan infrastruktury drogowej rzutuje na atrakcyjność obszaru jako miejsca zamieszkania oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

Rozwój infrastruktury drogowej wymaga poprawy stanu technicznego istniejących dróg. Wskazane byłoby, o ile nie koliduje to z historycznym charakterem miejsca zastępowanie nawierzchni z kostki brukowej nawierzchnią asfaltową.

Równocześnie inwestycjom w infrastrukturę drogową powinny towarzyszyć działania zmierzające do budowy, przebudowy i modernizacji infrastruktury towarzyszącej. Rozwój niniejszej infrastruktury powinien doprowadzić zarówno do poprawy bezpieczeństwa użytkowników dróg i mieszkańców, jak również do ograniczenia zjawiska niskiej emisji.

Osiągnięcie niniejszego celu wymaga budowy/modernizacji chodników. Chodniki o wysokim standardzie muszą stać się normą na obszarze rewitalizacji. Równocześnie w celu poprawy bezpieczeństwa pieszych należy rozbudować system sygnalizacji świetlnej (w tym przed przejściami dla pieszych) oraz upowszechnić urządzenia spowalniające ruch.

Konieczne jest również podjęcie działań zmierzających do rozwoju ścieżek rowerowych. Inwestycje te poprawią stan środowiska naturalnego (poprzez ograniczanie niskiej emisji), a także zwiększą bezpieczeństwo użytkowników dróg. Dodatkowo ścieżki rowerowe wzmocnią mobilność mieszkańców.

Kluczowym problemem zdiagnozowanym na obszarze rewitalizacji jest zbyt mała w stosunku do potrzeb mieszkańców liczba miejsc parkingowych, zwłaszcza bezpłatnych.

Dodatkowo obowiązująca taryfa opłat za korzystanie z miejsc parkingowych jest nadmiernie wysoka w relacji do dochodów mieszkańców OR.

W rezultacie należy zintensyfikować działania zmierzające do tworzenia nowych, w miarę możliwości bezpłatnych miejsc parkingowych służących zarówno mieszkańcom, przedsiębiorcom, jak i odwiedzającym. Pamiętać należy, że niedostateczna podaż tychże miejsc w sposób wyraźny ogranicza dostępność komunikacyjną obszaru, a tym samym zmniejsza jego atrakcyjność jako miejsca zamieszkania oraz prowadzenia działalności gospodarczej. Równocześnie należy wprowadzić system ulg w opłatach dla mieszkańców oraz pracowników zatrudnionych na analizowanym obszarze

W celu poprawy bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji należy także dążyć do likwidacji barier utrudniających swobodne przemieszczanie się służb ratowniczych. Musi nastąpić udrożnienie dróg, w tym dróg wewnętrznych i przeciwpożarowych.

Realizacja niniejszego działania wymaga także inwestycji w transport zrównoważony, którego istotą jest łącznie transportu autobusowego, kolejowego z rowerowym. W rezultacie wskazana jest budowa parkingów i miejsc postojowych dla rowerzystów. Budowa Park&Ride i Bike&Ride przyniosłaby OR wieloaspektowe korzyści, zwłaszcza w zakresie ochrony środowiska.

Równocześnie wskazana jest także stopniowa wymiana taboru autobusowego, zmierzająca do jego pełnego dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz wymogów ekologicznych.

Przykładowe działania rewitalizacyjne:

- a) Poprawa stanu zniszczonych dróg (np. jezdnie, chodniki, miejsca parkingowe), ścieżki rowerowe obszaru rewitalizowanego;
- b) Tworzenie nowych miejsc parkingowych dla mieszkańców/przedsiębiorców i gości obszaru rewitalizowanego;
- c) Poprawa poziomu bezpieczeństwa komunikacyjnego (przejścia dla pieszych, przejścia przez tory, urządzenia spowalniające ruch) obszaru;
- d) Podniesienie poziomu bezpieczeństwa obszaru poprzez udrożnienie dojazdów dla służb ratowniczych.
- e) Unowocześnienie taboru autobusowego.

CEL 3: WSPARCIE DLA ROZWOJU GOSPODARCZEGO W CELU POPRAWY OFERTY OBSZARU ORAZ ZMNIEJSZENIA ZJAWISKA BEZROBOCIA I UBÓSTWA

Rozwój gospodarczy obszaru rewitalizowanego musi obejmować zarówno zmiany ilościowe (wzrostu produkcji, zatrudnienia, inwestycji, dochodów, itp.), jak również towarzyszące im zmiany o charakterze jakościowym (zmiany organizacji przedsiębiorstw i społeczeństwa).

Pamiętać należy, że rozwój gospodarczy wpływa na wzrost standardu życia, lepszą sytuację socjalną oraz większe bezpieczeństwo publiczne, czyli zabezpiecza podstawę funkcjonowania obszaru rewitalizowanego. W obecnych czasach rozwój obszaru wymaga podjęcia działań zmierzających do efektywnego wykorzystania posiadanego potencjału, w ramach istniejącego ładu prawnego i ekonomicznego. Musi nastąpić inteligentna specjalizacja gospodarcza OR łącząca innowacyjne rozwiązania z dotychczasową tradycją gospodarczą miejsca.

Podjęte w ramach niniejszego celu działania powinny doprowadzić do wzmocnienia potencjału gospodarczego obszaru rewitalizowanego oraz wzrostu jego atrakcyjności inwestycyjnej.

Docelowo powinna zwiększyć się liczba podmiotów gospodarczych oraz generowanych przez nie miejsc pracy. Wzmocnieniu musi ulec również konkurencyjność podmiotów zlokalizowanych na terenie OR. Osiągnięcie niniejszego celu wymaga wsparcia lokalnych podmiotów za pomocą instrumentów interwencjonizmu samorządowego, w tym ulg podatkowych, zwłaszcza dla firm tworzących nowe miejsca pracy.

Uwarunkowania społeczno-gospodarczo-przestrzenne determinowane m.in. doświadczeniami historycznymi sprawiają, że rozwój obszaru rewitalizowanego powinien przebiegać dwutorowo. Z jednej strony należy wykorzystać potencjał turystyczny obszaru, z drugiej wskazane są działania zmierzające do rozwoju przemysłu i usług zaspokajających potrzeby mieszkańców i turystów.

W ramach niniejszego celu należy poprawić stan i sposób funkcjonowania infrastruktury gospodarczej. Szczególnie wskazane są działania w zakresie rozwoju infrastruktury służącej turystyce i rzemiosłu. Branże te muszą mieć większy udział w rozwoju obszaru rewitalizowanego. Jednocześnie należy wzmacniać współpracę z instytucjami otoczenia biznesu, zwłaszcza w zakresie inkubacji firm.

Rozwój gospodarczy obszaru rewitalizowanego powinien zostać wsparty aktywnymi działaniami promocyjnymi. Należy uczynić z OR rozpoznawalny produkt turystyczny i inwestycyjny.

Tabela 29. Skala potrzeb rewitalizacyjnych

Kierunek działań	Skala potrzeb (średnia, duża, bardzo duża)
1. Rozwój oferty wspierającej firmy z obszaru rewitalizowanego	Duża

Źródło: opracowanie własne.

1. Kierunek działania: rozwój oferty wspierającej firmy z obszaru rewitalizowanego

Na obszarze rewitalizacji musi nastąpić przyspieszenie gospodarcze, prowadzące do zwiększenia zarówno liczby podmiotów gospodarczych, jak i generowanych przez nie miejsc pracy. Jednocześnie wzmocnieniu musi ulec współpraca pomiędzy funkcjonującymi na OR przedsiębiorstwami. Dodatkowo funkcjonujące przedsiębiorstwa powinny w praktyce realizować zasady społecznej odpowiedzialności, m.in. poprzez zapewnienie pracownikom płacy godziwej oraz ograniczanie zatrudnienia na podstawie umów cywilnoprawnych.

W ramach powyższego celu należy kreować warunki sprzyjające lokalnej przedsiębiorczości, tak aby z jednej strony pobudzać aktywność gospodarczą mieszkańców, a z drugiej strony wzmacniać potencjał firm już istniejących. Szczególnie należy wspierać samozatrudnienie oraz działania na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy. Przedsiębiorcy generujący nowe miejsca pracy w pierwszej kolejności powinni być adresatami pomocy publicznej.

Nowo powstające przedsiębiorstwa narażone są na duże ryzyko niepowodzenia rynkowego, stąd też potrzeba inkubacji tych przedsiębiorstw, na którą składa się zarówno pomoc w założeniu przedsiębiorstwa jak i wsparcie w jego początkowym okresie funkcjonowania. Należy podjąć współpracę z instytucjami otoczenia biznesu, które to korzystając z pomocy władz lokalnych oferowałyby przedsiębiorcom kompleksowe wsparcie.

Ważne znaczenie w pobudzaniu przedsiębiorczości ma elastyczna polityka podatkowa związana z systemem ulg w podatku od nieruchomości dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą oraz osób zamierzających rozwinąć działalność. Ulgę w podatku od nieruchomości należałoby uzależnić od liczby nowo utworzonych miejsc pracy oraz wartości zaangażowanego kapitału.

Powyższe działania pozwolą obniżyć początkowe koszty funkcjonowania przedsiębiorstw i umożliwią im wejście na rynek. Działania te w przyszłości poprzez tworzenie miejsc pracy zredukują sferę ubóstwa na obszarze rewitalizacji.

Władz lokalne powinny również aktywnie współdziałać z lokalną społecznością oraz instytucjami otoczenia biznesu przy tworzeniu infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość. Należy podjąć działania zmierzające do dostarczania przedsiębiorcom nowych terenów inwestycyjnych, a także lokali niezbędnych do funkcjonowania przedsiębiorstw, zwłaszcza rzemieślniczych.

Równocześnie należy intensywnie rozwijać infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną. Działania te powinny zmierzać do poszerzenia zakresu funkcjonalnego oraz dostępności i jakości już istniejącej infrastruktury oraz skoordynowanej budowie nowych urządzeń. Wskazane jest powstanie szlaków turystycznych łączących zabytki kultury materialnej zlokalizowane na obszarze rewitalizacji. Realizacja niniejszego celu wymagać będzie restauracji zabytków, będących zarówno własnością publiczną jak i prywatną, a świadczących o dziedzictwie obszaru. Jednocześnie w miejscach newralgicznych powinny powstać parkingi oraz stojaki na rowery.

Na obszarze rewitalizacji wskazane jest także większe wsparcie dla podmiotów ekonomii społecznej, a zwłaszcza spółdzielni socjalnych. Spółdzielnie te powinny zostać objęte (w granicach obowiązującego prawa) interwencjonizmem lokalnym. Jednocześnie pamiętając, że o sytuacji gospodarczej obszaru decyduje nie tylko liczba podmiotów gospodarczych ale także ich zdolność do współpracy, w tym w ramach sieci, należy prowadzić działania zmierzające do zacieśniania współpracy pomiędzy przedsiębiorcami.

O pozycji ekonomicznej obszaru decyduje niejednokrotnie skuteczne wykorzystanie narzędzi marketingu terytorialnego. Należy przede wszystkim skoncentrować się na promocji walorów turystycznych i inwestycyjnych obszaru rewitalizowanego. Efektywność prowadzonej polityki promocyjnej wymaga przygotowania atrakcyjnych materiałów oraz przeprowadzenia kampanii reklamowej.

Przykładowe działania rewitalizacyjne:

- a) Poprawa szeroko rozumianej infrastruktury, szczególnie w zakresie działalności rzemieślniczej i obsługi ruchu turystycznego;

- b) Rozwój usług instytucji otoczenia biznesu skierowanej między innymi do start-up;
- c) Promocja obszaru rewitalizowanego jako docelowego miejsca pobytu dla turystów odwiedzających Dolny Śląsk;
- d) Poprawa społecznej odpowiedzialności firm z terenu obszaru rewitalizowanego;
- e) Rozwój systemu preferencji dla podmiotów tworzących nowe miejsca pracy na obszarze rewitalizacji.

Tabela 30. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miasto Świdnica	Świdnica w perspektywie pokoleniowej strategia miasta a.d. 2009	Plan gospodarki niskoemisyjnej na terenie Gminy Miasto Świdnica
<p>Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru objętego rewitalizacją poprzez działania w zakresie integracji i włączenia społecznego</p>	<p>Strategiczne wybory:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kapitał społeczny • Bilans miasta 	<p>Cel strategiczny: Dążenie do utrzymania niskoemisyjnego rozwoju gospodarczego i zaspokajania potrzeb społeczeństwa, tj. rozwoju gospodarczo-społecznego miasta Świdnicy do 2020 roku bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną i finalną, bez wzrostu emisji co2 i przy zwiększeniu udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym miasta</p>
<p>Cel 2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury w celu zwiększenia jej użyteczności dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego</p>	<p>Strategiczne wybory:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kapitał społeczny • Postać miasta • Bilans miasta • Świdnica w powiązaniach 	<p>Cel strategiczny: Dążenie do utrzymania niskoemisyjnego rozwoju gospodarczego i zaspokajania potrzeb społeczeństwa, tj. rozwoju gospodarczo-społecznego miasta Świdnicy do 2020 roku bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną i finalną, bez wzrostu emisji co2 i przy zwiększeniu udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym miasta</p>
<p>Cel 3. Wsparcie dla rozwoju gospodarczego w celu</p>	<p>Strategiczne wybory:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Postać miasta • Bilans miasta 	<p>Cel strategiczny: Dążenie do utrzymania niskoemisyjnego rozwoju gospodarczego i zaspokajania</p>

<p>poprawy oferty obszaru oraz zmniejszenia zjawiska bezrobocia i ubóstwa</p>		<p>potrzeb społeczeństwa, tj. Rozwoju gospodarczo-społecznego miasta Świdnicy do 2020 roku bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną i finalną, bez wzrostu emisji CO₂ i przy zwiększeniu udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym miasta</p>
--	--	---

Źródło: opracowanie własne.

Przedstawione w niniejszym dokumencie cele rewitalizacji zgodne są z założeniami aktualnych dokumentów strategicznych posiadanych przez Gminę Miasto Świdnica.

Przede wszystkim wpisują się one w strategiczne wybory zawarte w dokumencie Świdnica w perspektywie pokoleniowej strategia miasta a.d. 2009

Cel 1 poprawa jakości życia mieszkańców obszaru objętego rewitalizacją przez działania w zakresie integracji i włączenia społecznego jak wynika z powyższej tabeli realizuje dwa strategiczne wybory zawarte w dokumencie Świdnica w perspektywie pokoleniowej strategia miasta a.d. 2009 (kapitał społeczny, bilans miasta)

Cel 2 modernizacja i rozbudowa infrastruktury w celu zwiększenia jej użyteczności dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego wpisuje się w cztery strategiczne wybory zawarte w strategii rozwoju (kapitał społeczny, postać miasta, bilans miasta, Świdnica w powiązaniach)

Cel 3 wsparcie dla rozwoju gospodarczego w celu poprawy oferty obszaru oraz zmniejszenia zjawiska bezrobocia i ubóstwa jest zgodny z dwoma strategicznymi wyborami postać miasta i bilans miasta.

Jak wynika z informacji zawartych w powyższej tabeli zaproponowane w niniejszym dokumencie cele zgodne są także z założeniami planu gospodarki niskoemisyjnej na terenie gminy miasto Świdnica.

Spójności celów i problemów.

Jednym z elementów prac nad LPR dla Świdnicy była diagnoza głównych problemów występujących na obszarze rewitalizacji. Identyfikacja problemów bazowała na analizie mierników rozwoju oraz danych wynikających z ankiet i była przedmiotem warsztatów

Zespołu ds. Rewitalizacji. Wykorzystując metodę partycypacji społecznej połączoną z moderowaną dyskusją ustalono najważniejsze problemy, które następnie zostały pogrupowane i zaakceptowane przez Zespół ds. Rewitalizacji. W dalszej kolejności zdiagnozowane problemy służyły jako podstawa do ustalenia celów programu. Poniżej przedstawiono tabelę, w której zaprezentowano logikę interwencji LPR, która dowodzi że zaproponowane cele LPR zostały sformułowane na podstawie zdiagnozowanych problemów i są z nimi spójne. Literą X w tabeli oznaczono problemy adekwatne do zaproponowanych celów LPR Świdnicy.

Tabela 31. Problemy/cele rewitalizacji

Problemy /cel	Cel 1	Cel 2	Cel 3
Niska aktywność mieszkańców	X		
Występujące zjawiska wykluczenia społecznego	X		X
Niewystarczające bezpieczeństwo i częste zakłócenia ładu publicznego	X	X	
Niskie kwalifikacje zawodowe	X		X
Zły stan infrastruktury społecznej		X	
Zdegradowana przestrzeń publiczna		X	
Zdegradowana infrastruktura drogowa i sieciowa		X	X
Utrudniony dostęp dla osób niepełnosprawnych		X	
Zdegradowane i energochłonne budynki		X	
Niska emisja pochodząca z palenisk domowych i ruchu samochodowego		X	
Niewykorzystany potencjał turystyczny			X
Niewystarczające wsparcie dla rozwoju gospodarczego			X

Zródło: opracowanie własne.

6. Rozdział: Indykatywne ramy finansowe

Indykatywne ramy finansowe realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Świdnica wynikają ze zgłoszonych i zaakceptowanych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych. Projekty/przedsięwzięcia zostały zgłoszone przez interesariuszy rewitalizacji w procedurze otwartego naboru z wykorzystaniem ankiety projektu rewitalizacyjnego. O możliwości zgłaszania projektów wnioskodawcy zostali poinformowani za pośrednictwem strony internetowej gminy. System informatyczny służący do zgłaszania projektów/przedsięwzięć został udostępniony pod adresem <http://swidnica.badanie.net>. Przyjęta przez Gminę Miasto Świdnica procedura naboru była przejrzysta, powszechnie dostępna i niedyskryminująca. W związku z przyjętą metodologią uspołecznienia procesu przygotowania LPR, po zakończeniu naboru, lista projektów/przedsięwzięć została przekazana Zespołowi ds. Rewitalizacji i była przedmiotem dyskusji w trakcie warsztatów. W wyniku ustaleń Zespołu ds. Rewitalizacji nabór projektów został przedłużony w celu uzyskania dodatkowych projektów/przedsięwzięć potrzebnych do osiągnięcia pożądanego efektu rewitalizacji. W dalszej kolejności zgłoszone przedsięwzięcia / projekty rewitalizacyjne zostały poddane analizie ze względu na ich kwalifikowalność do realizacji. Brano pod uwagę: realizację celów LPR, skalę oddziaływania na obszar rewitalizacji oraz harmonogram wdrażania. Na tej podstawie opracowano listę A i B przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych. Lista A odnosi się do działania 6.3. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów RPO WD 2014 -2020. Lista B zawiera pozostałe kwalifikujące się przedsięwzięcia /projekty. Lista A i lista B przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych stanowią załącznik nr 1 i 2 do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Świdnica. Podsumowanie wartości zgłoszonych projektów tworzy indykatywne ramy finansowe lokalnego programu rewitalizacji.

Tabela 32. Indykatywne ramy finansowe lokalnego programu rewitalizacji gminy

Cel LPR	Źródła finansowania				Razem
	Lista A		Lista B		
	Śr. Zewnętrzne	Śr. Własne	Śr. Zewnętrzne	Śr. Własne	
Cel nr 1	731 000,00	129 000,00	16 044 910,00	2 373 750,00	19 278 660,00
Cel nr 2	32 390 047,25	8 651 503,75	70 029 513,00	37 583 892,00	148 654 956,00
Cel nr 3	-	-	6 770 000,00	2 430 000,00	9 200 000,00
Ogółem	33 121 047,25	8 780 503,75	92 844 423,00	42 387 642,00	177 133 616,00

Źródło: opracowanie własne.

Komplementarność projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Kompleksowe zaplanowanie działań rewitalizacyjnych, mających na celu wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego, wymaga uwzględnienia komplementarności pomiędzy projektami/przedsięwzięciami w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym, a także finansowym. Zapewnienie kompleksowej i zintegrowanej interwencji przyczyni się do wzajemnej synergii projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz synchronizacji efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową w obszarze rewitalizacji. W przypadku niniejszego dokumentu komplementarność stanowiła czynnik warunkujący umieszczenie projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych na liście A lub B.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że LPR jest dokumentem wieloletnim, a projekty/przedsięwzięcia mogą być zgłaszane na każdym etapie jego wdrażania. Część projektów/przedsięwzięć zostanie zgłoszona po zatwierdzeniu LPR, co wynika między innymi z: gotowości do realizacji, dostępności środków, konieczności ustanowienia partnerstwa. Oznacza to, że komplementarność należy rozpatrywać i oceniać również, a może przede wszystkim, w zakresie mechanizmów zapewniających jej występowanie.

Poniżej opisano komplementarność wg obszarów wskazanych w Wytycznych Ministerstwa Rozwoju.

1. Komplementarność przestrzenna – mechanizm zapewniający komplementarność przestrzenną to warunek, że podstawowym miejscem realizacji lub oddziaływania projektów / przedsięwzięć jest obszar rewitalizacji. W trakcie tworzenia LPR brano pod uwagę wzajemne przestrzenne powiązania pomiędzy projektami / przedsięwzięciami, również po to, aby oddziaływały one na cały obszar rewitalizacji. Realizowane to było między innym przez Zespół ds. Rewitalizacji w trakcie warsztatów. Komplementarność przestrzenna między poszczególnymi projektami / przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi była weryfikowana na podstawie pkt. 6 Formularza projektu - przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, stanowiącego załącznik do niniejszego dokumentu.
2. Komplementarność problemowa – mechanizm zapewniający komplementarność problemową to warunek kwalifikowania do LPR tylko takich projektów, które realizują strategię i dzięki temu rozwiązują zidentyfikowane na obszarze rewitalizowanym problemy. Wszystkie przedsięwzięcia wpisują się w cele i kierunki działań

rewitalizacyjnych, które zostały wyznaczone na podstawie zdiagnozowanych problemów. W związku z powyższym wszystkie projekty/ przedsięwzięcia rewitalizacyjne są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i powinny doprowadzić do realizacji wizji opisanej w LPR. Na etapie tworzenia listy A i B wzajemne dopełnianie tematyczne poszczególnych projektów/ przedsięwzięć rewitalizacyjnych zgłoszonych przez interesariuszy procesu było weryfikowana na podstawie pkt. 10 Formularza projektu - przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, stanowiącego załącznik do niniejszego dokumentu. Wzajemne dopełnianie się tematyczne projektów/ przedsięwzięć będzie analizowane również dla nowo zgłaszanych projektów/ przedsięwzięć do roku 2020. Jednocześnie warto zaznaczyć, że system realizacji LPR zapewnia powiązanie działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy, między innymi poprzez uwzględnienie kluczowej roli Rady Gminy, Burmistrza oraz Zespołu ds. Rewitalizacji we wdrażaniu Programu.

3. Komplementarność proceduralno / instytucjonalna – mechanizm zapewniający ten rodzaj komplementarności został zapewniony dzięki uwzględnieniu w dokumencie kluczowych podmiotów zaangażowanych w proces wdrażania LPR (Rada Gminy, Burmistrz, Zespół ds. Rewitalizacji) oraz adekwatnych procedur w zakresie zarządzania. Warto podkreślić, że zaprojektowane procedury umożliwią koordynację rewitalizacji ze strategicznymi zamierzeniami gminy. Ponadto na etapie przygotowywania LPR wszystkie projekty zostały zebrane i zatwierdzone w ramach przejrzystej, powszechnie dostępnej i niedyskryminującej procedury. Zgłoszone projekty były przedmiotem opinii Zespołu ds. Rewitalizacji co gwarantowało prawidłowe uspołecznienie procesu i jednocześnie umożliwiło uwzględnienie aspektu komplementarności problemowej i przestrzennej.
4. Komplementarność międzyokresową – zgodnie z Wytycznymi MR mechanizmem zapewniającym komplementarność międzyokresową jest właściwe ukierunkowanie wsparcia przez IZ RPO WD 2014 – 2020, które uwzględnia doświadczenia wynikające z poprzedniego okresu programowania, w tym wnioski wynikające z ewaluacji. Na etapie przygotowywania LPR uwzględniono Wytyczne IZ RPO WD w zakresie zasad przygotowania lokalnych programów rewitalizacji m.in. poprzez opracowanie Listy A i B projektów / przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
5. Komplementarność Finansowa – mechanizm zapewniający komplementarność finansową jest realizowany poprzez przyjętą na etapie tworzenia LPR zasadę, że

zgłoszone do realizacji przedsięwzięcia / projekty będą aplikować o środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności. Przedsięwzięcia/projekty rewitalizacyjne będą finansowane również z innych źródeł niż ww. fundusze zapewniając tym samym komplementarność finansową pomiędzy programami operacyjnymi oraz środkami polityk i instrumentów krajowych. Dysponentami środków są odpowiednie instytucje zarządzające, które w systemie naborów przewidziały określone preferencje dla przedsięwzięć / projektów rewitalizacyjnych. Ponadto wnioskodawcy projektów rewitalizacyjnych zabezpieczą niezbędne do współfinansowania środki własne, co zapewni komplementarność finansową pomiędzy prywatnymi i publicznymi źródłami finansowania. W poniższej tabeli zaprezentowano zestawienie kwot przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych obrazujących komplementarność finansową.

Tabela 33. Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarne źródła finansowania	Wartość wsparcia	Środki publiczne/prywatne
EFRR	93 248 747,25	28 538 803,75
EFS	9 196 390,00	1 360 710,00
Inne źródła finansowania	23 520 333,00	21 268 632,00

Źródło: opracowanie własne.

7. Rozdział: System realizacji lokalnego programu rewitalizacji

Struktura zarządzania

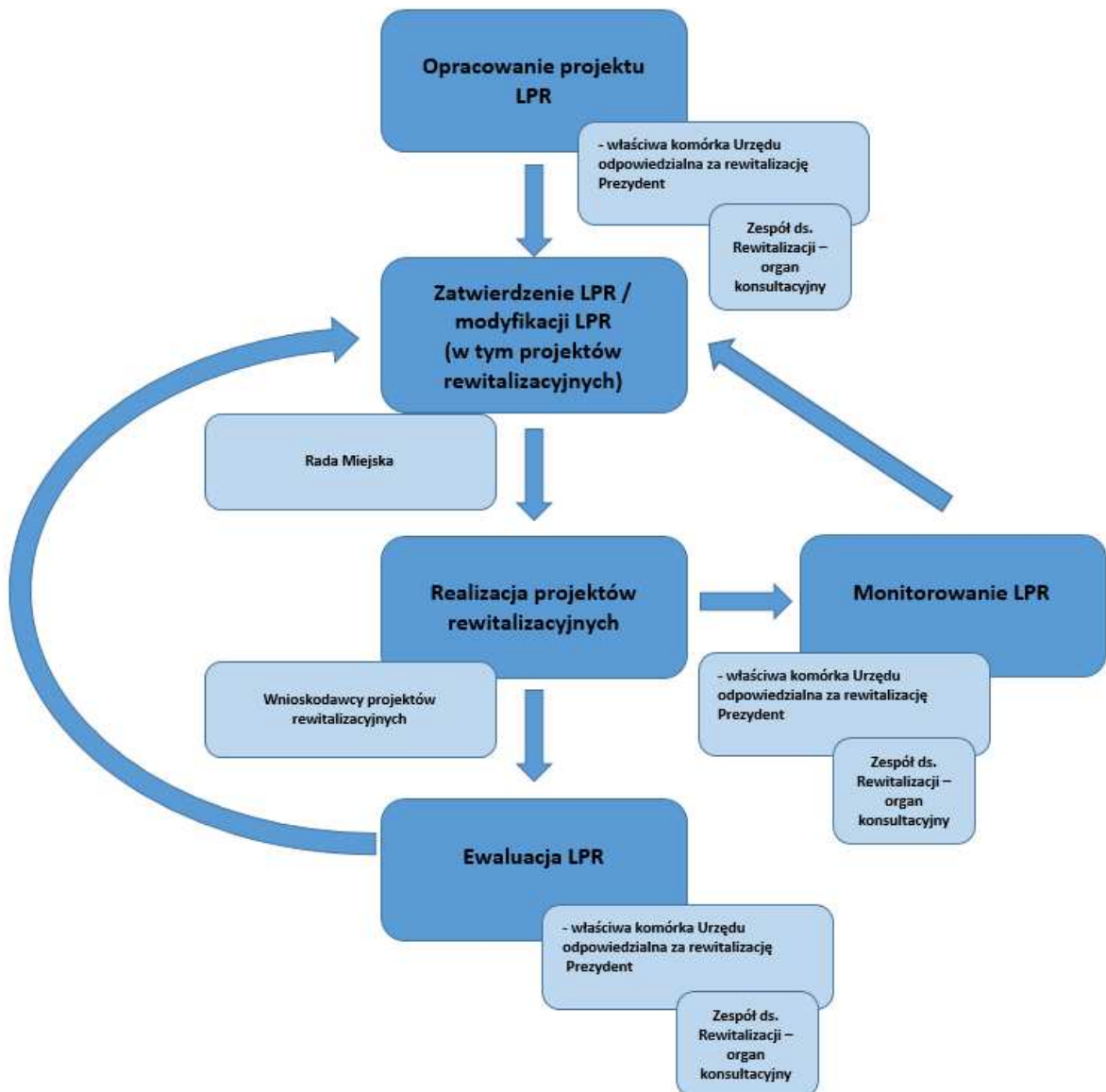
1. W zarządzanie procesem rewitalizacji zaangażowane są następujące podmioty:
 - Rada Miejska w Świdnicy
 - Prezydent Miasta Świdnica
 - W imieniu interesariuszy rewitalizacji Zespół ds. Rewitalizacji Miasta Świdnica ,
 - Właściwa komórka urzędu odpowiedzialna za rewitalizację, tj. Wydział Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gospodarczego Urzędu Miejskiego w Świdnicy.
 - W imieniu interesariuszy podmioty/ osoby realizujące projekty rewitalizacyjne¹⁰,
2. Zespół ds. Rewitalizacji jest społecznym organem konsultacyjnym Prezydenta Świdnicy w zakresie rewitalizacji, powoływany na czas przygotowania i realizacji lokalnego programu rewitalizacji (zwanego dalej LPR). Zespół ds. Rewitalizacji wspiera proces rewitalizacji poprzez wiedzę, doświadczenie oraz znajomość problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych.
3. Zespół ds. Rewitalizacji powołany został zarządzeniem Prezydenta Świdnicy nr 0050-56/2016 z dnia 16 lutego 2016 r. Szczegółowy tryb pracy Zespołu ds. Rewitalizacji określa regulamin Zespołu ds. Rewitalizacji stanowiący załącznik do przedmiotowego zarządzenia.
4. Do zadań Zespołu ds. Rewitalizacji należy współpraca w zakresie:
 - a. Diagnozowania obszarów zdegradowanych oraz wyznaczania terenów rewitalizacji,
 - b. Priorytetyzacji problemów dotyczących obszar rewitalizacji,
 - c. Definiowania celów i kierunków działań procesu rewitalizacji,
 - d. Monitorowania i oceny wdrażania LPR.
5. Obsługę administracyjną Zespołu ds. Rewitalizacji zapewnia właściwa komórka urzędu odpowiedzialna za rewitalizację.
6. Do zadań ww. komórki urzędu w zakresie, o którym mowa w pkt 6, należy:

¹⁰ Przez podmioty/ osoby realizujące projekty rewitalizacyjne rozumie się podmioty/ osoby wskazane jako Wnioskodawcy w projektach rewitalizacyjnych. W przypadku projektów, w których Wnioskodawcą jest Gmina, pod pojęciem podmiotu realizującego należy rozumieć właściwą komórkę Urzędu, odpowiedzialną za realizację projektu.

- a) Prowadzenie spraw organizacyjnych Zespołu ds. Rewitalizacji,
- b) Sporządzanie protokołów z posiedzeń Zespołu ds. Rewitalizacji,
- c) Przygotowanie materiałów niezbędnych do wykonywania zadań Zespołu ds. Rewitalizacji,
- d) Powiadamianie członków Zespołu ds. Rewitalizacji oraz innych zaproszonych osób o terminie oraz tematyce posiedzenia,
- e) Archiwizowanie dokumentów Zespołu ds. Rewitalizacji.

System zarządzania procesem rewitalizacji przebiega zgodnie z poniższym Diagram 3

Diagram 3. System zarządzania procesem rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

I. Opis podstawowych celów i założeń dot. monitoringu i ewaluacji LPR

1. Monitorowanie realizacji LPR to ciągły i systematyczny proces zbierania i analizowania danych ilościowych oraz jakościowych, który umożliwia opisanie aktualnego stanu realizacji LPR. Polega na bieżącej obserwacji postępu finansowo-rzeczowego projektów rewitalizacyjnych¹¹, która pozwala ocenić stan zaawansowania realizacji ww. przedsięwzięć oraz stwierdzić czy są realizowane zgodnie z założeniami, jakie zostały przyjęte na etapie ich planowania. Celem monitorowania jest więc określenie postępu rzeczowo-finansowego projektów rewitalizacyjnych oraz zapewnienie zgodności ich realizacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami;
2. Monitorowanie LPR jest procesem bieżącym i prowadzonym przez cały okres wdrażania LPR;
3. Podstawowymi narzędziami służącymi monitorowaniu LPR są coroczne sprawozdania monitoringowe;
4. W warstwie metodycznej monitoring prowadzony jest przede wszystkim z wykorzystaniem ograniczonego zbioru wskaźników produktu i rezultatu umożliwiających szybki pomiar stopnia zaawansowania realizacji projektów rewitalizacyjnych oraz ich zgodności z planowanymi założeniami.
5. Ewaluacja to proces zbierania, a następnie analizowania wiarygodnych informacji i danych dotyczących zarówno realizowanych projektów rewitalizacyjnych (np. w aspekcie rzeczowym i finansowym), jak również dotyczących obszaru rewitalizowanego (przy uwzględnieniu dostępności danych statystycznych). Jej celem jest ocena skuteczności i efektywności działań rewitalizacyjnych (w tym przede wszystkim projektów rewitalizacyjnych), w odniesieniu do założonych celów LPR, która stanowi podstawę dla ewentualnych działań korygujących, usprawniających, aktualizujących oraz do lepszego zrozumienia samego procesu rewitalizacji.
6. Podstawowymi narzędziami służącymi ewaluacji LPR są raport ewaluacyjny częściowy sporządzany w roku następującym po roku, w którym upływa połowa okresu

¹¹ Projekt rewitalizacyjny – to projekt, wynikający z LPR, tj. zaplanowany w LPR i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów.

obowiązywania LPR i raport ewaluacyjny końcowy, sporządzany w roku następującym po roku zakończenia obowiązywania LPR.

7. W warstwie metodycznej ocena skuteczności i efektywności działań rewitalizacyjnych prowadzona jest przede wszystkim w oparciu o ograniczony zbiór mierników rozwoju, umożliwiających szybki pomiar stopnia realizacji założonych celów LPR.
8. W proces monitorowania i ewaluacji LPR zaangażowane są podmioty określone w podrozdziale „struktura (w tym Zespół ds. Rewitalizacji)” pkt 1.

II. Opis procedury monitoringu LPR – sprawozdanie monitoringowe

1. Za koordynację procesu monitorowania LPR odpowiada właściwa komórka urzędu odpowiedzialna za rewitalizację. Do jej zadań należy m. in.:
 - a. Bieżąca współpraca z podmiotami/osobami realizującymi projekty rewitalizacyjne,
 - b. Przygotowanie sprawozdania monitoringowego,
 - c. Zorganizowanie posiedzenia Zespołu ds. Rewitalizacji w sprawie zaopiniowania sprawozdania monitoringowego.
2. Projekt rocznego sprawozdania monitoringowego przygotowany jest i opiniowany do końca kwietnia danego roku i obejmuje swoim zakresem poprzedni rok kalendarzowy (pierwsze sprawozdanie monitoringowe obejmuje swoim zakresem okres od przyjęcia LPR do końca roku kalendarzowego, w którym LPR został przyjęty).
3. Projekt rocznego sprawozdania monitoringowego opracowywany jest w oparciu o dane i informacje przekazywane m.in. przez podmioty/osoby realizujące projekty rewitalizacyjne.
4. Podmioty/osoby realizujące, wynikające z Programu, projekty rewitalizacyjne zobowiązane są zakończyć ich realizację najpóźniej do dnia 31.12.2023 r.¹²,
5. Podmioty/osoby realizujące, wynikające z Programu, projekty rewitalizacyjne zobowiązane są przekazać do właściwej komórki urzędu odpowiedzialnej za rewitalizację co najmniej następujące informacje w zakresie realizowanych przez siebie projektów:
 - a. Dla projektów planowanych do realizacji i realizowanych odpowiednio:
 - Stan zaawansowania przygotowania/ realizacji projektu,

¹² Zgodnie z przepisami przejściowymi i końcowymi zawartymi w art. 52 Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.

b. Dla projektów zakończonych:

- Osiągnięte wartości wskaźników produktu i rezultatu (jeśli dotyczy: uzasadnienie nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wskaźników dla projektu, określonych w LPR),
- Istotne zmiany wpływające na charakter projektu, jego cele lub warunki wdrażania, które mogłyby doprowadzić do naruszenia jego pierwotnych celów.

6. Ww. informacje przekazywane są przez podmioty/osoby realizujące projekty rewitalizacyjne do właściwej komórki urzędu odpowiedzialnej za rewitalizację do końca stycznia danego roku i przedstawiają stan na 31 grudnia roku poprzedniego.¹³

W przypadku projektów zakończonych ww. informacje przekazywane są przez kolejne 3 lata kalendarzowe po roku zakończenia ich rzeczowej realizacji, jednak nie dłużej niż do 2024 roku.

7. Właściwa komórka urzędu odpowiedzialna za rewitalizację może wezwać podmioty/osoby realizujące projekty rewitalizacyjne do przedstawienia dodatkowych informacji oraz wyjaśnień.

8. Właściwa komórka urzędu odpowiedzialna za rewitalizację analizuje informacje przekazywane przez podmioty/osoby realizujące projekty rewitalizacyjne, w tym w zakresie postępu rzeczowo-finansowego projektów rewitalizacyjnych oraz ich zgodności z wcześniej zatwierdzonymi założeniami w LPR, dotyczącymi co najmniej możliwości i terminu ich realizacji oraz zakładanych wartości docelowych wskaźników produktu/ rezultatu, a następnie przygotowuje projekt rocznego sprawozdania monitoringowego.

9. Projekt rocznego sprawozdania monitoringowego zawiera co najmniej:

- a. Ocenę stopnia zaawansowania wdrażania LPR (narastająco), sporządzoną w oparciu o poziom osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu przez projekty rewitalizacyjne.

b. Rekomendacje odnośnie:

¹³ za wyjątkiem informacji dotyczących wskaźników produktu, których osiągnięta wartość podawana jest na dzień zakończenia rzeczowej realizacji projektu oraz wskaźników rezultatu, których osiągnięta wartość podawana jest za okres 1 roku od zakończenia rzeczowej realizacji projektu lub uruchomienia inwestycji, jeśli wynika to z jej specyfiki.

- Konieczności/braku konieczności ponowienia naboru projektów rewitalizacyjnych w celu wpisania nowych projektów rewitalizacyjnych do LPR, w następstwie m.in. oceny, o której mowa w pkt 8 ppkt a),
 - Konieczności/braku konieczności wykreślenia projektów rewitalizacyjnych umieszczonych w LPR, w następstwie m.in. przeprowadzenia analizy, o której mowa w ppkt 7)¹⁴,
10. Projekt rocznego sprawozdania monitoringowego przedkładany jest pod obrady Zespołu ds. Rewitalizacji w celu jego zaopiniowania.
 11. Zespół ds. Rewitalizacji może zaopiniować projekt rocznego sprawozdania monitoringowego:
 - a. Pozytywnie bez zastrzeżeń;
 - b. Pozytywnie z jednoczesnym zgłoszeniem uwag;
 - c. Negatywnie z jednoczesnym zgłoszeniem uwag.
 12. Zaopiniowany projekt rocznego sprawozdania monitoringowego przedkładany jest do zatwierdzenia Prezydentowi Świdnicy, w tym również w zakresie uwzględnienia/ nie uwzględnienia w nim uwag, o których mowa w pkt 10 ppkt b) albo c).
 13. Zatwierdzone sprawozdanie monitoringowe za dany rok przedkładane jest do wiadomości rady miejskiej Świdnica oraz publikowane co najmniej na stronie internetowej gminy, w terminie do 30 czerwca danego roku, w którym zostało zatwierdzone.

III. Opis procedury ewaluacji LPR – raport ewaluacyjny

1. Za koordynację procesu ewaluacji LPR odpowiada właściwa komórka urzędu odpowiedzialna za rewitalizację. Do jej zadań należy m. in.:
 - a. Przygotowanie raportu ewaluacyjnego częściowego oraz raportu ewaluacyjnego końcowego,
 - b. Zorganizowanie posiedzenia Zespołu ds. Rewitalizacji w sprawie zaopiniowania przygotowanego ww. raportu ewaluacyjnego.

¹⁴ Opóźnienie terminu realizacji projektu, wystąpienie istotnych ryzyk i zagrożeń realizacji projektu czy też zmniejszenie docelowej wartości wskaźników produktu i rezultatu stanowiąc może przesłankę do wykreślenia projektu z LPR;

2. Raport ewaluacyjny częściowy oraz raport ewaluacyjny końcowy przygotowywany jest do końca sierpnia danego roku, w którym powinien zostać opracowany.
3. Raport ewaluacyjny częściowy oraz raport ewaluacyjny końcowy zawiera co najmniej:
 - a. Ocenę stopnia zaawansowania wdrażania LPR, sporządzoną w oparciu o poziom osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu przez projekty rewitalizacyjne oraz ocenę ich zgodności z wcześniej zatwierdzonymi założeniami w LPR, przygotowaną m. in. na podstawie sprawozdań monitoringowych;
 - b. Ocenę skuteczności i efektywności działań rewitalizacyjnych, w odniesieniu do założonych dla obszaru rewitalizowanego celów w LPR (tj. poprawy sytuacji na obszarach rewitalizacji), w oparciu o zbiór mierników rozwoju wskazanych w poniższej tabeli

Tabela 34. Zbiór mierników rozwoju

Nazwa miernika rozwoju	Cel	Wartość bazowa (2014)	Wartość docelowa (2024)
Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej (%)	1	12,97%	11,5%
Odsetek podmiotów gospodarczych, które zgłosiły zakończenie działalności gospodarczej (w odniesieniu do mieszkańców)	3	1,04%	1,00%
Liczba zrewitalizowanych parków miejskich (szt.)	2	0	2

Źródło: opracowanie własne.

- c. Rekomendacje podjęcia działań korygujących, usprawniających, aktualizujących.
4. Projekt stanowiska do rekomendacji zawartych w raporcie ewaluacyjnym częściowym oraz raporcie ewaluacyjnym końcowym przygotowywany jest i opiniowany do końca października danego roku, w którym został przygotowany raport ewaluacyjny.

5. Projekt stanowiska do rekomendacji zawartych w raporcie ewaluacyjnym przedkładany jest pod obrady Zespołu ds. Rewitalizacji w celu jego zaopiniowania.
6. Zespół ds. Rewitalizacji może zaopiniować projekt stanowiska gminy do rekomendacji zawartych w raporcie ewaluacyjnym:
 - a. Pozytywnie bez zastrzeżeń;
 - b. Pozytywnie z jednoczesnym zgłoszeniem uwag;
 - c. Negatywnie z jednoczesnym zgłoszeniem uwag.
7. Zaopiniowany projekt stanowiska gminy do rekomendacji zawartych w raporcie ewaluacyjnym przedkładany jest do zatwierdzenia Prezydentowi Świdnicy, w tym również w zakresie uwzględnienia/ nie uwzględnienia w nim uwag, o których mowa w pkt 6 ppkt b) albo c).
8. Raport ewaluacyjny częściowy oraz raport ewaluacyjny końcowy wraz ze stanowiskiem gminy do zawartych w nich rekomendacji, przedkładane są do wiadomości rady miejskiej Świdnicy oraz publikowane, co najmniej na stronie internetowej gminy w terminie do 31 grudnia danego roku, w którym zostały odpowiednio przygotowane/ zatwierdzone.

System wprowadzania modyfikacji LPR

1. Główną podstawą dla wprowadzenia modyfikacji LPR są:
 - a. Zmiany w systemie rewitalizacji w Polsce wynikające np. ze zmiany wytycznych MIR
 - b. Rekomendacje zawarte w zatwierdzonym sprawozdaniu monitoringowym lub raporcie ewaluacyjnym częściowym.
 - c. Konieczność wprowadzenia nowych zadań do LPR.
2. Inicjatorem modyfikacji i zmian mogą być wszystkie podmioty określone w podrozdziale „Struktura zarządzania” pkt 1. Za koordynację procesu wprowadzania modyfikacji i zmian w ramach LPR odpowiada właściwa komórka urzędu odpowiedzialna za rewitalizację.
3. Wprowadzanie modyfikacji w ramach LPR przebiega zgodnie z poniższą ścieżką postępowania:

- a. Właściwa komórka urzędu w odpowiedzi na zaistniałe potrzeby podejmuje działania administracyjne związane z modyfikacją LPR. Efektem działań jest opracowanie projektu zmienionego lokalnego programu rewitalizacji;
- b. Propozycja modyfikacji LPR przedkładana jest przez właściwą komórkę urzędu odpowiedzialną za rewitalizację pod obrady Zespołu ds. Rewitalizacji w celu ich zaopiniowania;
- c. Projekt zmodyfikowanego LPR uwzględniającego opinię Zespołu ds. Rewitalizacji jest akceptowany przez Prezydenta Świdnicy
- d. Prezydent przedkłada projekt zmodyfikowanego LPR Radzie Miejskiej w celu podjęcia stosownej uchwały.

8. Rozdział: Partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna może przybierać różne formy, które różnią się zakresem wpływu mieszkańców na podejmowane decyzje w zależności od stopnia i zakresu gotowości władz publicznych do uznania roli mieszkańców w tych procesach. W rewitalizacji, ze względu na jej kompleksowy charakter i przedmiot działania – wieloaspektowy kryzys dotyczący przede wszystkim społeczności zamieszkującej obszar zdegradowany – konieczne jest, aby partycypacja społeczna przybierała jak najpełniejszą formę angażowania interesariuszy. Wyrazem tego podejścia jest generalna zasada, że partycypacja społeczna jest niezbędnym elementem działań rewitalizacyjnych na każdym z czterech etapów procesu rewitalizacyjnego. W związku z realizacją tej zasady zostały wprowadzone mechanizmy zapewniające realną partycypację społeczną w procesie rewitalizacji oraz formy przygotowania i prowadzenia konsultacji społecznych zapewniające skuteczne włączenie w proces rewitalizacji mieszkańców. Włączenie społeczności lokalnej w proces przygotowania LPR ma na celu lepszą diagnozę sytuacji i pełniejszą analizę potrzeb, co pozwoli podjąć trafniejsze decyzje dot. celów i kierunków działań i uzyskać społeczny konsensus wokół proponowanych rozwiązań. Dzięki społecznej akceptacji zmian zwiększa się szansa na utrzymanie trwałości rezultatów interwencji i minimalizację społecznych konfliktów. Z drugiej strony bezpośrednie uczestnictwo interesariuszy w procesie kształtowania zmian bezpośrednio związanych z podnoszeniem jakości życia przełoży się na zwiększenie wiedzy wśród uczestników procesu, pogłębienie ich identyfikacji z miejscem, a także podniesienie poziomu motywacji związanej z aktywnością społeczną. Ważnym aspektem przyjętych form partycypacji społecznej jest także podniesienie wiedzy wszystkich interesariuszy o procesie rewitalizacji (w tym jej istocie, celach i sposobach ich osiągnięcia) oraz wszelkie działania ukierunkowane na wspieranie działań i inicjatyw (szczególnie tych oddolnych). Działania z zakresu partycypacji społecznej są adresowane do wszystkich partnerów rewitalizacji, dlatego podstawowym elementem uspołecznienia całego procesu jest identyfikacja i analiza potrzeb poszczególnych grup interesariuszy.

Tabela 35. Analiza interesariuszy procesu rewitalizacji w Świdnicy

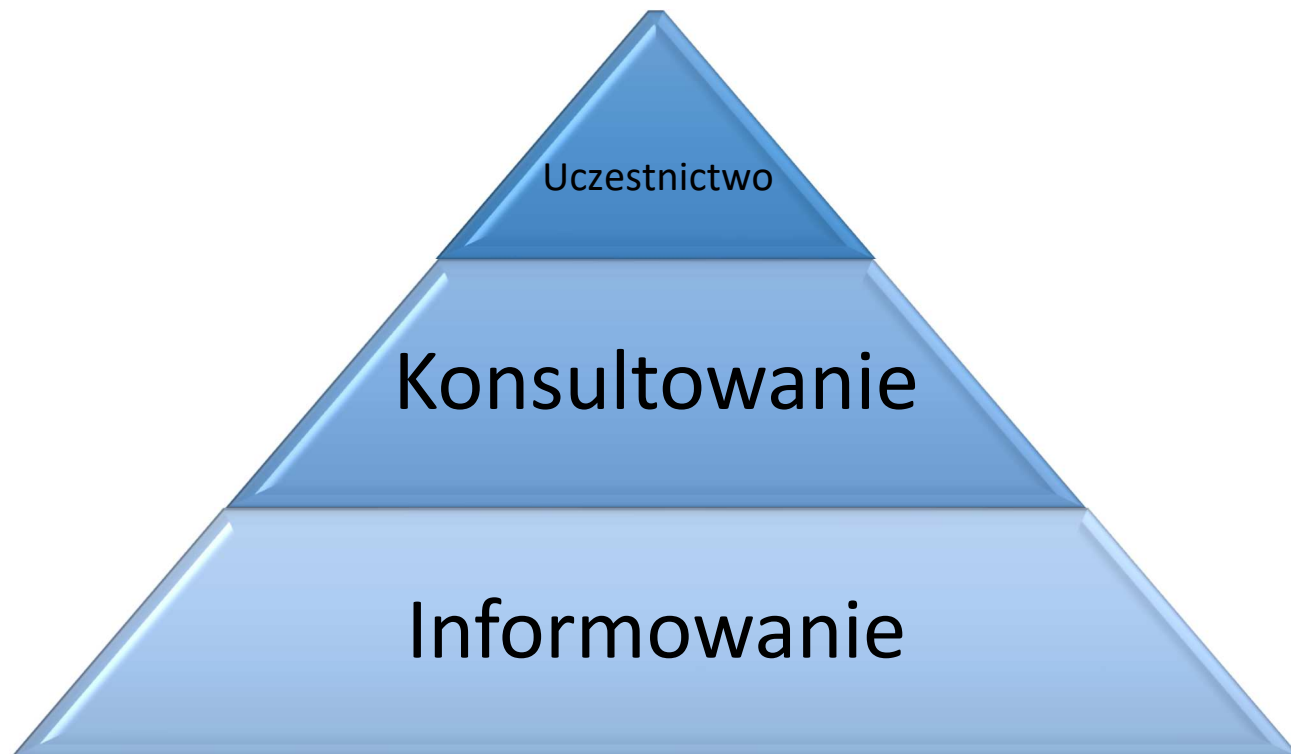
Grupa interesariuszy	Adresy instytucji/podmiotów	Sposób poinformowania/zaproszenia do współpracy
<p>Służby mundurowe (Policja, Straż miejska, Straż pożarna)</p>	<p>1.Powiatowa Komenda Policji w Świdnicy 2.Straż Miejska w Świdnicy 3.Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Świdnicy</p>	<p>1. ul. Jagiellońska 23; 58-100 Świdnica 2. ul. Traugutta 11; 58-100 Świdnica 3. al. Niepodległości 8-10; 58-100 Świdnica</p> <p>Ogłoszenie na stronie www/ Pismo – zaproszenie-mail Rozmowa telefoniczna</p>
<p>Organizacje pozarządowe</p>	<p>1.Świdnicka Fabryka Kultury 2.Świdnicka Rada Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Techniczna Naczelnej Organizacji Technicznej 3.Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze 4.Świdnickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych 5.Sudecka Izba Przemysłowo-Handlowa 6.Stowarzyszenie Aktywności obywatelskiej CARPE DIEM</p>	<p>1. ul. Warszawska 9/5; 58-100 Świdnica 2. ul. Basztowa 2; 58-100 Świdnica 3. ul. Długa 33; 58-100 Świdnica 4. ul. Długa 33; 58-100 Świdnica 5. Rynek 1a 58-100 Świdnica 6. ul. Długa 33 58-100 Świdnica</p> <p>Ogłoszenie na stronie www/ Pismo – zaproszenie-mail Rozmowa telefoniczna</p>
<p>Organizacje skupiające przedsiębiorców/Przedsiębiorstwa</p>	<p>1.Sudeckie Stowarzyszenie Inicjatyw Gospodarczych 2.Stowarzyszenie Przedsiębiorców i Kupców Świdnickich 3.Cech Rzemiosł Różnych i Małej Przedsiębiorczości</p>	<p>1. ul. Długa 33; 58-100 Świdnica 2. ul. Rynek 1a; 58-100 Świdnica 3. ul. Rynek 1; 58-100 Świdnica 4. ul. Budowlana 10; 58-100 Świdnica</p> <p>Ogłoszenie na stronie www/ Pismo – zaproszenie-mail Rozmowa telefoniczna</p>
<p>Właściciele, użytkownicy, zarządcy nieruchomości</p>	<p>1.Wspólnota ul. Wałowa 4 Świdnica</p>	<p>Ogłoszenie na stronie www/ Pismo – zaproszenie</p>

(spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe, TBS, zakłady mienia komunalnego)	2. „Dom” Zarząd i Obrót Nieruchomościami 3. MZN Świdnica – ul. Łukasieńskiego 8		
Instytucje Rynku Pracy (PUP, OHP, agencje zatrudnienia)	Powiatowy Urząd Pracy w Świdnicy	ul. Marii Skłodowskiej-Curie 5 58-100 Świdnica	Ogłoszenie na stronie www/ Pismo – zaproszenie – mail Rozmowa telefoniczna
Instytucje kultury (domy kultury, biblioteki, teatry, muzea)	1. Młodzieżowy Dom Kultury w Świdnicy 2. Miejska Biblioteka Publiczna 3. Muzeum Dawnego Kupiectwa 4. Świdnicki Ośrodek Kultury	1. ul. Nauczycielska 2; 58-100 Świdnica 2. ul. Franciszkańska 18; 58-100 Świdnica 3. ul. Rynek 37; 58-100 Świdnica 4. ul. Rynek 43; 58-100 Świdnica	Ogłoszenie na stronie www/ Pismo – zaproszenie – mail Rozmowa telefoniczna
Instytucje edukacyjne (przedszkola, szkoły, instytucje szkoleniowe)	1. Szkoła Podstawowa nr 6 2. Szkoła Podstawowa nr 105	1. ul. Wodna 5-7; 58-100 Świdnica 2. ul. Folwarczna 2; 58-100 Świdnica	Ogłoszenie na stronie www/ Pismo – zaproszenie – mail Rozmowa telefoniczna
Instytucje opieki społecznej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy	ul. Wałbrzyska 15; 58-100 Świdnica	Ogłoszenie na stronie www/ Pismo – zaproszenie-mail Rozmowa telefoniczna
Rada Miejska	Przewodniczący Rady Miejskiej w Świdnicy	Urząd Miejski w Świdnicy	Ogłoszenie na stronie www/ Pismo – zaproszenie
Mieszkańcy obszaru rewitalizowanego			Ogłoszenie na stronie www/ Ogłoszenie w miejscu zwyczajowo przyjętym
Organy władzy publicznej - wydziały urzędu - jednostki organizacyjne gminy - instytucje skarbu państwa	Urząd Miejski w Świdnicy		Ogłoszenie na stronie www/ Pismo – zaproszenie

Źródło: opracowanie Gmina Miasto Świdnica

Przyjęta metodologia uspołecznienia, na każdym etapie procesu rewitalizacji, będzie realizowana na trzech poziomach „drabiny partycypacji” – informowanie, konsultowanie oraz uczestnictwo i obejmie najbardziej zaawansowane jej formy.

Diagram 4. Schemat partycypacji społecznej

Źródło: Opracowanie własne.

Podstawowym poziomem partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji jest informacja. **Informowanie** należy rozumieć jako komunikację jednostronną – administracja decyduje całkowicie jednostronnie i samodzielnie i informuje jedynie o podjętych decyzjach lub przyjętych procedurach, które dotyczą poszczególne grupy interesariuszy. Informowanie będzie realizowana poprzez: działania edukacyjne i informacyjne o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach oraz przebiegu procesu rewitalizacji. Działania te będą realizowane głównie poprzez stronę internetową dedykowaną rewitalizacji oraz publikacje (broszury, plakaty).

Drugi poziom dialogu z interesariuszami rewitalizacji to konsultacje. **Konsultowanie** ma charakter dwustronny – przed podjęciem decyzji administracja aktywnie zasięga opinii różnych grup społecznych i ich reprezentantów. Pojawiające się opinie społeczne, mogą – lecz nie muszą – zostać w mniejszym lub większym stopniu wykorzystane przez administrację do zmiany treści decyzji. Konsultacje to zatem coś więcej niż zwykłe informowanie. Pamiętaj

jednak trzeba, że konsultacje nie oznaczają współdecydowania. W przyjętej metodologii uspołecznienia procesu rewitalizacji, **konsultacje** będą prowadzone w formie:

- zbierania uwag i opinii
- badania ankietowego wśród społeczności obszaru rewitalizacji
- spotkań konsultacyjnych

Uczestnictwo (współdecydowanie) to nie tylko informowanie, czy uzyskanie opinii na temat przedstawionych propozycji, ale autentyczne partnerstwo w budowaniu rozwiązań. Komunikacja ma charakter równoczesny – proces projektowania rozwiązań i ich konsultowania następują jednocześnie. Przed podjęciem decyzji administracja współpracuje z partnerami społecznymi w celu podjęcia decyzji opartej na zasadzie konsensusu (jednomyślności). Strony wspólnie definiują problemy i szukają rozwiązań uwzględniających interesy każdej z nich. Bez takiej wspólnej decyzji nie jest możliwe skuteczne kontynuowanie działań lub stają się one jednostronne albo nawet niezgodne z procedurami prawnymi stopnia realizacji zasady partnerstwa w odniesieniu do programu rewitalizacji. **Uczestnictwo (współdecydowanie)**, czyli najbardziej zaawansowana forma partycypacji społecznej będzie realizowana poprzez spacery studyjne, zgłaszanie propozycji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz powołanie Zespołu ds. Rewitalizacji. W skład Zespołu wejdą przedstawiciele poszczególnych grup interesariuszy procesu rewitalizacji. Zespół ds. Rewitalizacji został powołany w początkowej fazie procesu opracowania LPR i funkcjonował zarówno na etapie programowania, wdrażania oraz będzie funkcjonował na etapie monitorowania efektów realizacji programu.

Zespół ds. Rewitalizacji będzie uczestniczył w:

- delimitacji obszaru rewitalizacji
- diagnozowaniu problemów dotyczących obszar rewitalizacji,
- definiowaniu celów i kierunków działań procesu rewitalizacji
- definiowaniu projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Będzie również monitorował wdrażanie LPR.

Tabela 36. Partycypacja społeczna na każdym etapie procesu rewitalizacji w Świdnicy

Poziom partycypacji	Forma partycypacji	Do momentu zatwierdzenia LPR		Po zatwierdzeniu LPR
		Diagnoza	Programowanie	Wdrażanie i monitoring
Informowanie	Działania edukacyjne i informacyjne o procesie rewitalizacji	Aktualne informacje o prowadzonych działaniach i postępach w procesie rewitalizacji na dedykowanej rewitalizacji podstronie internetowej gminy		
		Spotkanie informacyjno-edukacyjne dla zarządców i administratorów wspólnot mieszkaniowych		Publikacja rocznego sprawozdania monitoringowego
		Spotkanie informacyjne dla wspólnot mieszkaniowych		
		Spotkanie informacyjne dotyczące źródeł finansowania remontów mieszkalnych budynków zabytkowych na terenie obszaru rewitalizacji		Publikacja częściowego Raportu ewaluacyjnego
			Konferencja rewitalizacyjna	Publikacja końcowego Raportu ewaluacyjnego
Konsultowanie	Spotkanie konsultacyjne	Delimitacja OR propozycja zmiany obszaru w kontekście funkcjonalno-urbanistycznych planów zagospodarowania terenu		
	Badanie ankietowe	Wskazywanie problemów występujących na OR	Wskazywanie pożądaných celów i kierunków działań rewitalizacyjnych	Ocena realizacji procesu rewitalizacji
	Zgłaszanie uwag i opinii		Zgłaszanie uwag i opinii dot. projektu LPR	Zgłaszanie uwag i opinii dot.

				proponowanych modyfikacji LPR
Uczestnictwo	Projekty		Zgłaszanie propozycji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	Przekazywanie danych i informacji na temat realizowanych projektów rewitalizacyjnych
	Spacer studyjny	Diagnoza przestrzeni – badanie potrzeb rewitalizacyjnych		
	Zespół ds. Rewitalizacji	<p>Rekomendacje dot. delimitacji OR</p> <p>Akceptacja zmiany OR</p> <p>Diagnozowanie problemów występujących na OR</p>	<p>Definiowanie celów i kierunków działań rewitalizacyjnych</p> <p>Definiowanie projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych</p>	<p>Opiniowanie projektu rocznego sprawozdania monitoringowego</p> <p>Opiniowanie propozycji modyfikacji LPR</p> <p>Opiniowanie projektu stanowiska gminy do rekomendacji zawartych w częściowym i końcowym raporcie ewaluacyjnym</p>

Źródło: Opracowanie własne.

wz. Prezydenta Miasta
 Jerzy Źądło
 Zastępca Prezydenta

Spis tabel

Tabela 1. Ludność w latach 2010–2014.....	6
Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych na 1000 osób w latach 2010–2014.....	6
Tabela 3. Przemiany potencjału demograficznego.....	7
Tabela 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.....	8
Tabela 5. Pracujący na 1000 ludności.....	9
Tabela 6. Pomoc społeczna.....	9
Tabela 7. Liczba mieszkań socjalnych oraz ich powierzchnia użytkowa w latach 2011-2014.....	11
Tabela 8. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców.....	12
Tabela 9. Wyniki ze sprawdzianu szóstych klas.....	12
Tabela 10. Wyniki z egzaminu gimnazjalnego.....	13
Tabela 11. Podmioty gospodarcze – sektor prywatny.....	14
Tabela 12. Podmioty według sektorów.....	15
Tabela 13. Podmioty wpisane do rejestru regon na 10 tys. mieszkańców.....	16
Tabela 14. Odpady zmieszane zbierane w ciągu roku.....	18
Tabela 15. Dostępność do opieki nad dziećmi do lat trzech w 2012 i 2014 roku.....	20
Tabela 16. Infrastruktura przedszkolna.....	20
Tabela 17. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej.....	22
Tabela 18. Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje.....	22
Tabela 19. Zasoby mieszkaniowe.....	25
Tabela 20. Lista przykładowych mierników wykorzystywanych w celu identyfikacji występowania stanu kryzysowego w gminie.....	29
Tabela 21. Przykładowa matryca obszarów problemowych.....	32
Tabela 22. Matryca Obszarów zdegradowanych identyfikująca występowanie stanu kryzysowego ...	37
Tabela 23. Obszary szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk.....	52
Tabela 24. Porównanie wartości mierników dla gminy i obszaru rewitalizacji.....	55
Tabela 25. Wyniki w nauce osiągnięte przez uczniów zamieszkałych na obszarze rewitalizacji na tle Świdnicy.....	60
Tabela 26. Cele rewitalizacji i kierunki działań.....	69
Tabela 27. Skala potrzeb rewitalizacyjnych.....	70
Tabela 28. Skala potrzeb rewitalizacyjnych.....	75
Tabela 29. Skala potrzeb rewitalizacyjnych.....	83
Tabela 30. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	85
Tabela 31. Problemy/cele rewitalizacji.....	87
Tabela 32. Indykatywne ramy finansowe lokalnego programu rewitalizacji gminy.....	88

Tabela 33. Komplementarność źródeł finansowania.....	91
Tabela 33. Zbiór mierników rozwoju.....	98
Tabela 34. Analiza interesariuszy procesu rewitalizacji w Świdnicy.....	102
Tabela 35. Partycypacja społeczna na każdym etapie procesu rewitalizacji w Świdnicy.....	106

Spis map

Mapa 1. Lokalizacja Gminy Miasta Świdnica na tle województwa.....	5
Mapa 2. Stan kryzysowy - wszystkie sfery - natężenie negatywnych zjawisk na terenie Gminy Miasta Świdnica.....	50
Mapa 3. Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Miasta Świdnica	54

Spis diagramów

Diagram 1. Metodologia identyfikacji miejscowości / ulic, na których występują zjawiska kryzysowe na przykładzie obszaru problemowego bezrobocie.	31
Diagram 2. Logika rewitalizacji.....	68
Diagram 3. System zarządzania procesem rewitalizacji	93
Diagram 4. Schemat partycypacji społecznej.....	104

Spis załączników

Załącznik 1. Projekty rewitalizacyjne Lista A	
Załącznik 2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne Lista B	
Załącznik 3. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko	
Załącznik 4. Obszary zdegradowane	
Załącznik 5. Wyniki analizy - Sfera społeczna	
Załącznik 6. Wyniki analizy - Sfera gospodarcza	
Załącznik 7. Wyniki analizy - Sfera środowiskowa	
Załącznik 8. Wyniki analizy - Sfera funkcjonalno-przestrzenna	
Załącznik 9. Wyniki analizy - Sfera techniczna	
Załącznik 10. Mierniki służące identyfikacji obszarów występowania stanu kryzysowego oraz wyznaczeniu obszaru rewitalizacji	
Załącznik 11. Wzór formularza projektu - przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.	